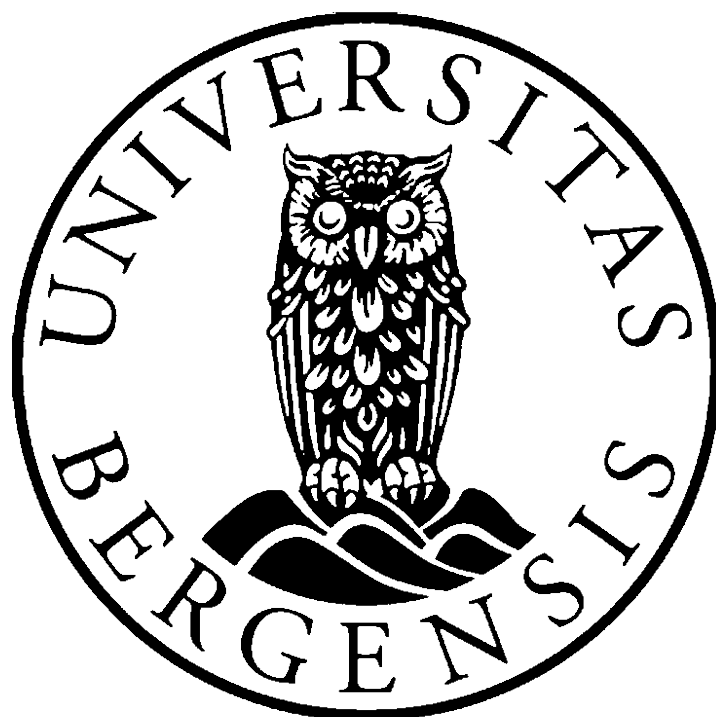

Selvutvikling og sjelelige relasjoner

En kvalitativ undersøkelse av en gruppe informanthers
tro på reinkarnasjon

Masteroppgave i religionsvitenskap

Institutt for AHKR

Universitetet i Bergen

Mai 2013

Natalie Angelica Sagstad

Selvutvikling og sjelelige relasjoner

Selvutvikling og sjelelige relasjoner

En kvalitativ undersøkelse av en gruppe informanternes
tro på reinkarnasjon

Forord

Å komme til veis ende med noe man har jobbet med over en lang periode er utrolig lettende, men også litt trist. Det føles litt som om en epoke er over. Jeg har lært så utrolig mye, både gjennom eget arbeid og i diskusjoner med medstudenter, og for det vil jeg alltid være takknemlig.

Mens jeg er stolt over min egen innsats, er det mange som har spilt en stor rolle i arbeidet med denne avhandlingen. Ingvild Sælid Gilhus har vært en utrolig oppmuntrende veileder, og har ved flere anledninger vært mer tålmodig med meg enn mange av mine nærmeste. Du er både en klok og vis dame som jeg har lært utrolig mye av. Som jeg har pleid å si etter hver veiledning, og med en fare for å høres ut som om jeg ligger på dødsleiet: Takk for alt!

Videre ønsker jeg å takke informantene mine. Jeg er svært takknemlig for deres deltagelse i dette prosjektet. Alt dere delte med meg har vært utrolig spennende og lærerikt!

Tusen takk til mine medstudenter som har gitt meg tilbakemelding på det ene kapittelet etter det andre. Spesielt vil jeg nevne Daniel Croles Fitjar, Signe Underlid og Malin Martinsen, som i tillegg til å ha kommet med gode tilbakemeldinger, har vært gode støttespillere gjennom hele perioden. En særskilt takk til Malin, som har vært en trofast venn i innspurten, og som har bidratt til å holde humøret oppe med diskusjoner om alt fra Pokémon til meningen med livet, selv når usikkerheten rundt masteroppgavene våre har vært på sitt verste.

En stor takk til min bedre halvdel, Kristian Aanestad. Du har oppmuntret meg gjennom hele arbeidet med denne avhandlingen, og våre diskusjoner er det som har gitt denne oppgaven mye av formen den har i dag. Ikke bare har du holdt ut med meg i en stressende periode, men du er den som alltid har hatt troen på at jeg klarer hva som helst bare jeg går inn for det. Du er fantastisk.

En siste takk til Mamma, Per Stian, Andrea og Cecilia, som i siste innspurt kom på døren med både mat, gulerotkake og oppmuntrende ord. Det passet veldig bra med gulerotkake akkurat der og da.

Natalie Angelica Sagstad

Innholdsfortegnelse

Forord V

Kapittel 1: Introduksjon 1

Innledning 1

Kort om reinkarnasjon 2

Reinkarnasjonstro i Norge som forskningstema 4

Kapittel 2: Tidligere forskning, teoretiske betraktninger og problemstilling 6

Tidligere forskning 6

Teoretiske betraktninger – Nyreligiøsitetens fokus på selvutvikling 11

Problemstilling – «reinkarnasjon som egosentrisk og sosiosentrisk tilnærming til tilværelsen» 13

Begrepsavklaringer og betraktninger 14

Kapittel 3: Metode 16

Innledning 16

Det kvalitative intervjuet 16

Intervjuguiden 17

Forskningsetikk 19

Informantene og intervjuene 20

Informantene 21

Bemerkninger 22

Materialet 23

Transkribering og sitater 24

Kapittel 4: Reinkarnasjon, selvoppfatning og personlig utvikling 26

Innledning 26

Del 1: Regresjon og tidligere liv 26

Å gå tilbake til tidligere liv 26

Opplevelsen av tidligere liv	29
Skildringer av tidligere liv	32
Del 2: Hvordan påvirker tidligere liv, dette livet?	34
Kunnskap på tvers av liv	34
Tidligere personligheter påvirker dette livets personlighet	35
Dette livets problemer har rot i tidligere liv	36
Del 3: Sjelens læreprosess	39
Hva er sjelen?	39
Hvor kommer sjelen fra?	41
Gamle sjeler	42
Målet med menneskenes eksistens	42
Man har valgt livet selv	44
Livsoppgaver	45
Når man mislykkes i sin livsoppgave	47
Er det en slutt på rekken av reinkarnasjoner?	48
Del 4: Selvoppfatning og personlig utvikling	49
Konklusjon	52
Kapittel 5: Reinkarnasjon og sosiale relasjoner	54
Innledning	54
Del 1: Transempiriske relasjoner	54
Levd sammen før	54
Gjenkjenning i regresjonen	56
Å gjenkjenne personer i dette livet	57
Påvirker tidligere relasjoner nåværende relasjoner?	60
Del 2: Planlagte liv og livsoppgaver	61
Man avtaler livet på forhånd	61

Vonde handlinger kan også avtales, og være nødvendige 63

Del 3: Skapelse av sjeler og nære individers død 64

Skapelse av nye sjeler 64

Reinkarnasjonsforestillingen og nære individers død 65

Del 4: En relasjonsbasert reinkarnasjonsforestilling 69

Konklusjon 71

Kapittel 6: Tidligere forskning og informantenes forestillinger om reinkarnasjon 73

Innledning 73

Forbindelsen mellom det egosentriske og det sosiosentriske 73

Ondskapens og lidelsens problem 74

Kort om østlige kontra vestlige reinkarnasjonsforestillinger 75

Walter og Waterhouses kvalitative undersøkelser 77

Oppsummering/konklusjon 78

Konklusjon 80

Abstract in English 81

Litteratur 82

Introduksjon

Innledning

Religioner og kulturer verden over, har beskjeftiget seg med spørsmålet ”Hva skjer når vi dør?” Svaret på dette spørsmålet gjenspeiles i kulturelle og religiøse symboler, symboler som for de troende skaper en mening i tilværelsen. Reinkarnasjon er et slikt symbol. Ingvild Gilhus beskriver reinkarnasjon¹ som et nøkkelsymbol som har spredt seg med forbløffende fart i nåtiden, og en forestilling som har økt i oppslutning i løpet av de siste tiår, både i Norge og i vesten generelt. Ideen om reinkarnasjon er i Norge å finne i ukebladartikler, i bokhandlene, som kurstilbud² og ikke minst på TV-skjermen i beste sendetid³. Medias interesse for det såkalte nyreligiøse har vært stor de siste årene⁴. Det at reinkarnasjonsforestillingen blir viet oppmerksomhet, må også sees i sammenheng med mediernes og befolkningens økte interesse for alternativ spiritualitet og nyreligiøsitet⁵.

Gilhus peker på at en av fem amerikanere har en forestilling om gjentatte liv⁶ og viser også til religionssosiolog Pål Ketil Botvar, som hevder at hver femte nordmann tror på reinkarnasjon⁷. Dette kan virke overraskende, særlig med tanke på den kristne kulturarven i Norge og USA. Riktignok finnes det få undersøkelser angående folks tro på reinkarnasjon før 1980, så hvorvidt tallene har økt svært i løpet av de siste tiår er vanskelig å fastsette. Det vi derimot kan si noe om er medias og populærkulturens økte fokus på det alternative i løpet av de siste tiårene. Media og populærkulturen påvirker den generelle befolkningen og vice versa. Det at alternative forestillinger, og herunder reinkarnasjonsforestillingen, har fått en plass i kulturen kan også tilsi at fenomenet har fått en økt oppslutning.

¹ Gilhus bruker begrepet: sjelevandring. Begrepene *sjelevandring* og *reinkarnasjon* diskuterer jeg nærmere på side 15

² Gilhus 1999:43ff

³ TV-Norge sendte i 2004 en serie kalt *En reise i sjelen*, hvor mennesker ble lagt i hypnose/transe for å oppleve sine tidligere liv.

⁴ Repstad 2000:44

⁵ Nyreligiøsitetetsbegrepet tar jeg for meg på side 14.

⁶ Gilhus 1999:43

⁷ Botvar 1996:86

Gilhus nevner i artikkelen «Sjelevandring – et nytt nøkkelsymbol», hvor hun tar for seg reinkarnasjonsforestillinger i den vestlige verden i et større perspektiv, at det det ville vært interessant å undersøke reinkarnasjon som levende tradisjon i en lokal samtidighet, for eksempel i Bergen i dag⁸. Det var nettopp etter å ha lest denne artikkelen som, tretten år etter den ble publisert, fikk meg inn på sporet om å undersøke reinkarnasjon som et levende livssyn. Denne avhandlingens tema baserer seg dermed på reinkarnasjonsforestillingen slik vi kan finne den blant en gruppe informanter i Norge, nærmere spesifisert i bergensområdet, i dag. Informantene har selv oppgitt at de tror på reinkarnasjon og er blitt intervjuet på bakgrunn av dette. Formålet med denne avhandlingen er å undersøke samspillet mellom reinkarnasjonsforestillinger og selvutvikling, og se hvilke sosiale aspekt som særlig kommer frem ved informantenes reinkarnasjonsforestillinger.

Kort om reinkarnasjon

Reinkarnasjon vil si at sjelen⁹ gjenfødtes i et nytt legeme etter døden og slik lever videre etter at den fysiske kroppen er borte¹⁰. Reinkarnasjonskonseptet kan også uttrykkes gjennom de greske begrepene *metempsychosis* (*overgangen fra en kropp til en annen*), og begrepet *palingenesis* (*å bli født igjen*). *Metempsychosis* blir som oftest brukt i forbindelse med gresk-romersk-, tidlig kristendom- og renessanse-perioden¹¹. *Reinkarnasjon* er begrepet som i dag oftest blir brukt i norsk og engelskspråklig sammenheng (reincarnation), men i løpet av de siste årene finner vi også begrepet *sjelevandring* på norsk¹². I denne avhandlingen har jeg valgt å bruke begrepet reinkarnasjon som beskrivende for forestillingen om at sjelen lever flere liv i forskjellige legemer.

Reinkarnasjonsforestillingen finner vi i svært mange religioner og trosretninger verden over, både lang tid tilbake, og i moderne tid. At Ingvild Gilhus beskriver reinkarnasjonsforestillingen som «en av menneskehetens mest seiglivete og utbredte

⁸ Gilhus 1999:44

⁹ Sjelsbegrepet kan være problematisk da det er et ladet begrep med særskilt kristne assosiasjoner. Sjelen er derfor gjerne ikke ett optimalt begrep innenfor alle religioner hvor reinkarnasjonsforestillingen er sentral (f.eks i østlige religioner). Likevel blir sjelen brukt som begrepet for å beskrive hva det er som går videre etter døden, og som det udødelige ved selvet, særlig i encyklopediske artikler.

¹⁰ Kværne og Vogt 1992:261

¹¹ McClelland 2010:171

¹² Ingvild Gilhus bruker sjelevandring som begrep i sine artikler om fenomenet (Gilhus 1999:43ff). Lisbeth Mikaelsson bruker også sjelevandring, men da i forbindelse med Gilhus sin artikkel. (Mikaelsson 1999: 28f)

oppfatninger»¹³, er svært treffende. Vi finner reinkarnasjonsforestillingen som sentral hos det som enten beskrives som skriftløse samfunn, eller ur-samfunn over hele verden, og da spesielt i sammenheng med dyrking av forfedrene¹⁴. Ursamfunn i Sentral-Australia og Vest-Afrika er nålevende eksempler på dette. Det er en vanlig tanke at en avdød forfaders sjel kan bli født på ny gjennom et nyfødt barn og på denne måten leve videre. Her finner vi også ideen om at man gjenfødtes som dyr eller planter¹⁵. Litt mer lokalt for oss i Norge, finner vi også reinkarnasjonsforestillinger i samisk religion¹⁶, og man kan til og med finne spor av reinkarnasjonsforestillinger i norrøn religion¹⁷. Reinkarnasjonsforestillinger finner vi også særlig i de østlige religionene, og av verdensreligionene er det store deler av hinduismen og buddhismen som har reinkarnasjon som en vesentlig del av læren. I hinduismen har reinkarnasjonsforestillingen en historie på omtrent tre tusen år¹⁸. Ideen om reinkarnasjon opptrer først i Upanishadene, og forestillingen baserer seg på at man gjenfødtes i en evig rekke av reinkarnasjoner, *samsara*. Målet er å løsrive seg fra denne syklusen. Det som gjenfødtes kalles *atman*, og regnes for å være den delen av mennesket som er evig og uforanderlig, i motsetning til legemet som er forgjengelig. Målet med eksistensen er å bryte løs fra gjenfødslesrekken og beskrives i hinduismen som *moksha*, som er en lykksalig tilværelse hvor man er fri fra smerte, gjenfødsel, tid og rom. Et vesentlig aspekt ved denne reinkarnasjonsforestillingen er læren om *karma*. Læren om karma går ut i fra at dine handlinger i dette livet, både gode og dårlige, bestemmer din skjebne i det neste livet¹⁹. På denne måten har også dine handlinger i tidligere liv hatt en effekt på livet du lever nå. Med andre ord, er man sin egen lykkes smed, og hva man måtte støte på i dette livet, eller det neste, er man årsak til selv. Buddhismens reinkarnasjonslære er generelt tilsvarende til den hinduistiske, med unntak av det, som i buddhismen kalles *anatta*, og kan oversettes til *ikke-sjel*. Mennesket sees på som en foranderlig kombinasjon av fysisk bevissthet, fornemmelser og impulser, noe som skiller seg i stor grad fra den hinduistiske oppfatningen, samt vestlige oppfatninger av sjelen. I motsetning til hinduistiske og buddhistiske forestillinger rundt reinkarnasjon, hvor målet er å komme seg ut av rekken av gjenfødsler, blir

¹³ Gilhus1999:43

¹⁴ Jones 2005:7676

¹⁵ Kværne & Vogt 1992:261

¹⁶ Rydving 2011: 573

¹⁷ Vi ser blant annet spor av dette i kvadet om Helge Hjørvardsson i Den eldre Edda.

¹⁸ Gilhus 1999:43

¹⁹ Kværne & Vogt 1992:262

reinkarnasjonsforestillingen i vesten sett på som en mer optimistisk versjon, når det gjelder livet i verden. Teosofien, med Helena Blavatsky (1831-1891) i bresjen, kan regnes som bakteppet for de nyreligiøse strømningene som utviklet seg fra 1970-tallet og til i dag, og den moderne vestlige forestillingen om reinkarnasjon kan spores tilbake til slutten av 1800-tallet hvor teosofien hadde sitt inntog i den vestlige kulturen²⁰. Den teosofiske reinkarnasjonsforestillingen regnes for å være sterkt preget av den hinduistiske, og generelt østlige elementer, samtidig som den gjenførte elementer fra eldre reinkarnasjonsforestillinger i vestlig religionshistorie^{21 22}. Selv om vi regner teosofien for å ha innført reinkarnasjonsforestillingen i det vestlige moderne samfunn, har forestillingen utviklet seg, og ikke minst vokst, siden den gang. Troen på reinkarnasjon er i dag ikke begrenset til religiøse grupper, men i Norge kan det sees på som en del av den folkelige religiøsitet og de nyreligiøse strømningene, og hører i dag med i samtidens religiøsitet og er en del av kulturen. Det er generelt konsensus innenfor religionsvitenskapen, at i de nyreligiøse strømningene vi kan finne i vesten i dag, settes selvutvikling sentralt. Gilhus ser på reinkarnasjonsforestillingen som «et ekstremt utslag av vår tids individualiserende og personfokuserende tendens»²³.

Reinkarnasjonsforestillinger inneholder forskjellige ideer om hvilke legemer man kan gjenfødtes i. Dette ser vi strekker seg på tvers av kjønn, plante- og dyrearter, fysiske og metafysiske vesener²⁴, og vi finner også forestillinger i nyere tid om muligheten for å reinkarneres på tvers av planeter og solsystemer, slik Skoglund presenterer i sitt arbeid fra 1997²⁵. Hvordan, hvor og som hva, varierer dermed svært innenfor forskjellige reinkarnasjonsforestillinger. Fellesnevneren mellom ulike reinkarnasjonsforestillinger er at etter døden fortsetter man å eksistere ved å på nytt gå inn i forskjellige legemer, liv etter liv.

Reinkarnasjonstro i Norge som forskningstema

Vi ser av statistikken at reinkarnasjonsforestillingen har vokst i vestlige land, i land hvor kristendommen har stått sterkt. I Norge regnes kristendommen som en del av den norske kulturarven, og reinkarnasjon er ikke forenlig med den kristne læren, ifølge teologien. Dette

²⁰ Gilhus og Mikaelsson 1998:157

²¹ Eksempelvis platonske, pytagoreiske, gnostiske og kristne.

²² Gilhus 1999:44

²³ Gilhus 1999:45

²⁴ Jones 2005:7676

²⁵ Skoglund 1997. Skoglunds arbeid nevnes i forbindelse med tidligere forskning på side 9

reiser flere spørsmål som er interessante og relevante i forskningen på religion og menneskers religiøse liv. Hvorfor er interessen for reinkarnasjonsforestillingen blitt så utbredt? Hvorfor er den blitt så utbredt nå? Vi kan anta at reinkarnasjonsforestillingen betyr noe annet når vi finner den i Norge enn i India, så hva er det de troende faktisk tror? Vi bør også se på hva reinkarnasjonsforestillingen innebærer. Hva tilbyr en slik etterlivsforestilling? Har den en terapeutisk funksjon? Finnes det et rituelte aspekt ved dette? Går man til spesialister for konsultasjon? Hvordan finner de troende ut at de har levd tidligere liv?

Reinkarnasjonsforestillingen er et aktuelt tema på nåtidens arena, nettopp på bakgrunn av antagelsene om at denne forestillingen har blitt mer og mer utbredt i løpet av de siste tiårene. Spørsmålene viser en bredde innenfor reinkarnasjonsforestillinger som er interessant å utforske nærmere.

Tidligere forskning, teoretiske betraktninger og problemstilling

Tidligere forskning

Max Weber tok for seg reinkarnasjonsforestillingen i et sosiologisk perspektiv. I *The Sociology of Religion*²⁶ diskuterer han forestillingen i sammenheng med teodicé²⁷, altså ondskapens problem, og mer spesifikt hvordan forskjellige religioner velger å forklare hvorfor urettferdighet og vonde hendelser skjer uskyldige mennesker. Her fremhever han reinkarnasjon som den mest velfungerende forklaringen på lidelse og urett - den ultimate teodicé. Weber bruker Østens religioner, og da særlig India, og dermed reinkarnasjonsforestillingen satt i sammenheng med karmabegrepet, som eksempel. Weber påpeker at denne forestillingen både kan rettferdiggjøre og forklare lidelse som en konsekvens av individers handlinger fremfor en konsekvens av viljen og innflytelsen fra transcendent makt²⁸.

Webers synspunkt deles også senere (1967) av sosiologen Peter L. Berger, som i sin utgreiing av theodicéproblemet fremstiller reinkarnasjonsforestillingen som den mest rasjonelle løsningen på problemet. Berger peker på at den rettferdiggjøringen av lidelse man kan finne i reinkarnasjonsforestillinger kan ha en sammenheng med at eventuelle agenter mellom mennesket og kosmos ikke viser seg å være tilstede i en slik forestilling^{29 30}. Berger, i likhet med Weber, tar også utgangspunkt i og viser til eksempler fra østens religioner.

²⁶ Weber 1956, først publisert i 1922

²⁷ Theodicé [θr'ɔdɪsɪ] kommer fra gresk: theo = gud og dike= rettferdighet.

²⁸ Weber 1956:139ff

²⁹ Berger 1969:67f

³⁰ Med bakgrunn i hva vi nå vet om østlige religioner og reinkarnasjonsforestillinger, kontra Weber og Bergers oppfatning, kan påstanden om at transempiriske agenter i reinkarnasjonsforestillinger ikke er tilstedeværende, diskuteres. Blant annet finner vi forestillinger om tilstedeværelsen av bodhisatvaer i buddhistiske retninger. Bodhisatvaer er mennesker som har nådd full åndelig oppvåkning og er vendt tilbake til jorden for å hjelpe andre mennesker med å nå målet om å frigjøre seg fra rekken av gjenedelser.

David Cockburn skriver i artikkelen «The Evidence for Reincarnation» (1991), om fenomenet hvor barn påstås å ha minner og kunnskap om, og gjerne fysiske trekk til felles med avdøde familiemedlemmer. Cockburn trekker frem et eksempel om en vestlig familie som har mistet en sønn, og kort tid etter får en ny sønn. Moren mener den yngste sønnen er en reinkarnasjon av deres avdøde sønn, mens faren stiller seg mer skeptisk. Cockburn presenterer den moralske og etiske problematikken rundt individualiteten til barnet som får tvunget på seg en annen persons identitet, og fremhever også reinkarnasjonsforestillingen som sorgdempende.

Sosiolog Tony Walter tar for seg reinkarnasjonsforestillingen i en vestlig kontekst i artikkelen «Death in the New Age» (1993) og i boken *The Eclipse of Eternity – A Sociology of the Afterlife* (1996). Walter påpeker at sammenhengen mellom New Age og personlig utvikling er godt etablert og ser også på reinkarnasjonsforestillingen i sammenheng med dette³¹. Walters hypotese er at reinkarnasjonsforestillingen, i motsetning til en ett-livs-forestilling, tilbyr liv etter liv med muligheter for personlig- og åndelig utvikling. Dette vil ikke være vanskelig å teste, tilføyer han, men kan enkelt utprøves ved å utføre kvalitative intervjuer med personer som tror på reinkarnasjon, for å se om det finnes en sammenheng mellom ønsket om personlig utvikling og reinkarnasjonsforestillingen³².

Filosofiprofessor Carlo Filice skriver i artikkelen “The Moral Case for Reincarnation” (2006) om reinkarnasjonsforestillingen, hvor han setter det han kaller *ettlivs-forestillinger* opp mot *flerlivs-forestillinger* med formål om å undersøke hvilken forestilling som på best moralsk vis kan forklare theodicéproblemet. Filice trekker særlig frem to eksempler: Hvorfor utsettes barn for ondskap, og hvordan kan urett ramme uskyldige mennesker? Han påpeker at de monoteistiske religionene, slik som jødedom, kristendom og islam, alltid har hatt et gjennomgående problem med å forklare kosmisk urett- og rettferdighet. Disse religionene baserer seg i stor grad på en ettlivs-forestilling. En flerlivs-forestilling, mener Filice, vil være bedre rustet til å underbygge kosmisk rettferdighet og til å forklare urettferdigheter og lidelse. Filice tar ikke utelukkende utgangspunkt i Østens religioner, slik vi ser hos Weber og Berger, men snakker om reinkarnasjon som en del av det overordnede begrepet *flerlivs-forestilling*. Hans argumenter blir dermed mer anvendelig, også på reinkarnasjonsforestillinger utenfor østens religioner, for eksempel forestillingene vi finner i samtidens vestlige kultur.

³¹ Walter 1993:131

³² Walter 1996:181

Det synes å være en tendens innenfor sosiologi- og filosofi-faget til å legge vekt på moralske og etiske problemstillinger ved å påpeke hvordan reinkarnasjonsforestillingen gir en løsning på disse problemene. I tillegg er det fokus på hvordan problemet med verdens ondskap og urett blir gitt en annen innfallsvinkel gjennom reinkarnasjonsforestillingen enn de monoteistiske religionene tilbyr. Mens Weber, Berger, Walter og Filice synes å fremstille et positivt syn på reinkarnasjonsforestillingen, kontra ett-livs-alternativene, peker Cockburn på problemene som kan oppstå rundt en slik forestilling, her med ett eksempel fra en vestlig kontekst.

Vi finner noen undersøkelser med kvalitative intervjuer som metode, som er utført for å undersøke hvilke ideer og forestillinger vi kan finne rundt reinkarnasjon i Vesten. Den allerede nevnte Tony Walter har sammen med Helen Waterhouse gjort svært interessante undersøkelser innenfor dette temaet³³. Walter og Waterhouse tar utgangspunkt i statistikk som tilsier at reinkarnasjonsforestillingen i Vesten har vokst betraktelig i løpet av de siste tjue årene. Undersøkelsene fant sted i Sør-England og besto av til sammen femtién informanter, hvor tretti var voksne over atten år og tjueén var ungdom mellom elleve og atten år. Intervjuene med de yngre informantene ble utført som tre separate gruppeintervjuer. Formålet med intervjuene var å undersøke hvilke forestillinger om reinkarnasjon som sirkulerte blant denne gruppen informanter. Walter og Waterhouse konkluderer med fem punkter. 1) Troen på reinkarnasjon viser seg å være forenlig med en kristen tro. Flere av informantene meddelte at de både anså seg selv som kristne og trodde også på reinkarnasjon. 2) De fleste er ikke dogmatiske i forhold til sin tro på reinkarnasjon. 3) Flere hadde enten egen eller andres personlige erfaringer som grunnlag for sin tro på reinkarnasjon, mens for noen ga reinkarnasjon et svar på problematikken rundt verdens urett- og rettferdigheter (teodice). 4) Informantene ser på reinkarnasjon som en del av en lang spirituell prosess, og verdsetter dermed sjelen høyere enn det kroppslige. 5) Troen på reinkarnasjon har liten effekt på informantenes hverdagsliv. Walter og Waterhouse konkluderer på bakgrunn av dette med at troen på reinkarnasjon i vesten ikke varsler en større religiøs revolusjon, men kan heller sees på som vår tids folkereligion, videreført gjennom litteratur, media og populærkultur.³⁴

Courtney Bender tar i artikkelen *American reincarnations: What the Many Lives of Past Lives Tell us about Contemporary Spiritual Practice* (2007) for seg reinkarnasjonsforestillingen i en amerikansk kontekst. Hun presenterer hvordan forestillingen

³³ Walter og Waterhouse 1999

³⁴ Egen oversettelse

påvirker informantene i hverdagslivet og hvilken betydning reinkarnasjon har for informantenes i forhold til hverandre. Gjennom intervjuer med og observasjoner av informanter konkluderer hun med at de troende er svært opptatt av tidligere liv, men gjerne ikke på den måten hun mener forskere tidligere har fokusert på. Hun påpeker at interessen for tidligere liv ikke fungerer som en flukt fra dette livet og denne virkeligheten, men heller som et verktøy for å finne en mening med dette livet. Særlig tar hun for seg informantenes syn på «sjelelig utvikling» samt sosiale forhold hvordan de kan påvirkes av forestillingen om å ha levd et tidligere liv sammen, med utvalgte andre. Hos Bender finner vi begrepet «soul-mates», sjelevenner, som informantene bruker for å beskrive at sosiale relasjoner i dette livet kan ha rot i tidligere liv, hvor man også har levd sammen i en tilsvarende eller en annen relasjon til hverandre. Hun legger også vekt på at reinkarnasjonsforestillingen styrker de sosiale båndene mellom «sjelevenner».

I Norge ble reinkarnasjonsforestillingen gjenstand for forskning i 1990-årene, i tverrfaglige prosjekter mellom forskere innenfor religionsvitenskap og folkloristikk, og særlig som en del av det ”unge” forskningsfeltet *nyreligiøsitet*. Boken *Myte, magi og mirakel* (1999) er et eksempel på ett slikt tverrfaglig samarbeid, hvor vi finner bidrag fra folkloristene Bente Alver og Torunn Selberg, samt religionsviterne Lisbeth Mikaelsson og Ingvild S. Gilhus.

Det er skrevet flere hovedoppgaver i folkloristikk, som på forskjellige måter berører temaet reinkarnasjon i nyreligiøsiteten. Audhild Skoglund skrev i 1996 en hovedoppgave om *stjernemennesker*, mennesker som selv hevder de er reinkarnert fra andre planeter. Hun har i denne teksten analysert forestillingen om stjernemennesker ut fra folkelige, religiøse og okkulte tradisjoner gjennom kvalitative intervjuer med en gruppe informanter. Skoglund viser oss et svært nyansert bilde av stjernemenneskene og deres virkelighetsbilde, i tillegg til å problematisere tidligere forskeres tilnærming til temaet, som «teosofisk inspirert ufolore»³⁵.

Gilhus har skrevet om reinkarnasjonsforestillinger i forbindelse med barnets betydning i vestlig nyreligiøsitet i artikkelen «Datteren er Kvinnens mor» (1998). Her diskuterer hun barnet og det barnlige som symboler og goder som ettertraktes når det barnlige blir forsøkt integrert i de voksnes verden. Hun konkluderer med at det ikke nødvendigvis er barnet i tradisjonell forstand som er verdifullt, men den gamle sjelen som barnet kan inneha. Forholdet man har til barnet bygger derfor på de forholdene man har hatt i et tidligere liv.

I *Myte, magi og mirakel* fremhever Ingvild S. Gilhus reinkarnasjon som et nøkkelsymbol på nåtidens religiøse arena. Hun legger vekt på at reinkarnasjonsforestillingen

³⁵ Skoglund 1996:15

betyr noe annet i østlig religion og kultur enn i Vesten, og at forestillingens uttrykk dermed bærer preg av det samfunnet og den kultur den er en del av³⁶. Gilhus beskriver de vestlige reinkarnasjonsforestillingene, som inspirert av indiske religioner og formidlet gjennom teosofien. Samtidig finner vi også spor av eldre vestlige forestillinger, slik som platonske, pytagoreiske, gnostiske og tidlige kristne forestillinger. Gilhus trekker også inn et svært viktig moment med reinkarnasjonsforestillingen, at troen på dette ikke kan begrenses til definerte religiøse grupper, og heller ikke til sekkebetegnelsen New Age. Den må sees på som en del av samtidens religiøse uttrykk. Reinkarnasjonsforestillingene er blitt del av den allmenne kulturen, i likhet med flere elementer innenfor New Age-feltet³⁷. Gilhus påpeker også at reinkarnasjonsforestillingen har funksjon som personlige og individuelle myter, og at dette kan betraktes som et uttrykk for ”vår tids personfokuserende og individualistiske tendens”³⁸.

Pål Ketil Botvar skriver om folkereligiøsitetens individualiserende tendens i *Troen er Løs – Bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro* (2000). Botvars studie tar utgangspunkt i tretten personer fra forskjellige steder i Norge, henholdsvis Oppland, Vest-Agder og Troms. Undersøkelsen tar for seg hvilket forhold informantene hadde til begreper som Gud, Jesus, liv etter døden, reinkarnasjon/sjelevandring og astrologi. Botvar trekker frem at når det kommer til reinkarnasjon legger informantene egne erfaringer og opplevelser til grunn for deres forestilling om reinkarnasjon, selv om flere av informantene viser et relativt uforpliktende forhold til forestillingen. Botvar nevner også at flere av informantene ikke gir uttrykk for at det er problematisk å kombinere reinkarnasjonsforestillingen med en kristen tro, dette til tross for at dette i henhold til den offisielle teologien i utgangspunktet er uforenlig. Når det kommer til reinkarnasjon, konkluderer Botvar med at dette fenomenet oppfattes på forskjellige måter, og at informantene har et usikkert og skiftende forhold til denne forestillingen.

Sigrun Lund skrev i 2004 en hovedoppgave i folkloristikk ved UiO kalt *Samtaler om reinkarnasjon: en kvalitativ undersøkelse av en gruppe informanternes refleksjoner omkring temaet reinkarnasjon*. Her inviterer hun informantene til samtale rundt temaet reinkarnasjon, og blant informantene finner vi både de som tror på reinkarnasjon, og de som avviser forestillingen. Lund tar opp reinkarnasjonsforestillingen i forhold til temaer som kristen

³⁶ Gilhus, Mikaelsson, Alver og Selberg: 1999:43f

³⁷ Eksempelvis healing, astrologi, meditasjon og lignende.

³⁸ Gilhus 1999:44ff

tradisjon, folketro og New Age, men hennes hovedfokus ligger på samtalen og språket som utspiller seg idet informantene inviteres til å snakke om reinkarnasjon.

Olav Hammer tildeler reinkarnasjon noen få avsnitt i boken *På spaning etter helheten. New Age – en ny folktro?* (2004) Hammer tar for seg reinkarnasjonsforestillingens rolle i vestlig nyreligiøsitet og påpeker at denne forestillingen næres av menneskers skildringer av tidligere liv, som de har opplevd gjennom en form for meditasjon eller transe. Her beskrives det at menneskene som har opplevd tidligere liv på denne måten, tolker det som et bevis på at man har levd flere liv. Hammer påpeker også at i sammenheng med dette finner man også forestillingen om at man utvikles fra den ene livet til det andre, gjennom erfaringer man får med seg fra livene.

Anne Kalvig skriver om reinkarnasjonsforestillinger hun finner hos sine informanter, som alle praktiserer som alternative terapeuter, i sin doktorgrad *Åndeleg helse – ein kulturanalytisk studie av menneske- og livssyn hos alternative terapeutar* (2011). Kalvig mener reinkarnasjonsforestillingen ligger til grunn for informantenes refleksjoner, og diskuterer reinkarnasjonsforestillingen slik den fremstår hos hennes informanter i forbindelse med lidelse og sykdom. Hun påpeker at enkelte av informantene ser på lidelse ut i fra tanken om at man lever flere liv. Lidelse blir derfor nødvendigvis ikke et onde, men kan være noe man behøver å overkomme, eller akseptere, for å kunne utvikle seg på et åndelig plan.

Reinkarnasjonsforestillingen kan sees i religionsvitenskapelige, sosiologiske, filosofiske og kulturvitenskapelige perspektiv, og gir oss et innblikk i forskjellige aspekter ved forestillingen

Teoretiske betraktninger – nyreligiøsitetens fokus på selvutvikling

Det virker som om det er en konsensus blant forskere om at en stor del av årsaken til at nyreligiøse tanker og ideer virker appellerende for mennesker i moderne kulturer og samfunn er fordi det er her individualitet og personlig utvikling står sentralt. Fokuset på selvutvikling fremstår som et av hovedelementene i de nyreligiøse strømningene som har oppstått i vestlige land. De norske religionsviterne Ingvild Gilhus, Lisbeth Mikaelsson³⁹, Siv Ellen Kraft⁴⁰ og Anne Kalvig⁴¹ samt religionssosiologen Pål Ketil Botvar⁴², nevner alle dette i større eller mindre grad i et eller flere av sine verk som tar for seg temaer på nyreligiøsitetens grunn. Paul

³⁹ Alver m.fl. 1999, Gilhus & Mikaelsson 2005

⁴⁰ Kraft 2011

⁴¹ Kalvig 2013

⁴² Botvar 2000:140

Heelas er en av de mest fremtredende forskerne når det gjelder vestlig nyreligiøsitet og påpeker særlig at vi finner et ønske om personlig utvikling hos New Age-tilhengere og at nyreligiøse- og New Age-strømninger i vestlige kulturer gjenspeiler dette ønsket⁴³. Dersom man ser på reinkarnasjonsforestillinger i vestlige kulturer i sammenheng med disse strømningene, kan man også anta at disse forestillingene vil gjenspeile det samme. Ingvild Gilhus peker på at i moderne reinkarnasjonsforestillinger:

uttrykkes en egosentrisk snarere enn sosiosentrisk tilnærming til tilværelsen. Men samtidig som troen på sjelevandring innebærer en overveldende fokusering på den enkelte, bryter forestillingen med det individuelle livs begrensninger ved å trekke en rekke liv inn i konstruksjonen av et mytisk selv.⁴⁴

Med egosentrisk menes individfokuserende, mens med sosiosentrisk menes det sosiale og relasjonsfokuserende. Ifølge Gilhus er årsaken til at reinkarnasjonsforestillinger i den vestlige verden har vokst med en voldsom fart, at det har skjedd en endring i oppfattelsen av selvet mot en mer individfokuserende tendens. Dette kan igjen ha sammenheng med at individet i vestlige kulturer har blitt mer og mer løsrevet fra tradisjonelle institusjoner⁴⁵. Samtidig som at Gilhus legger vekt på den egosentriske tilnærmelsen til tilværelsen gjennom reinkarnasjonsforestillingen, beskriver hun også sosiale aspekt ved å påpeke at familietilknytninger ofte er tema i sjelevandringenslitteraturen.

Ens barn i denne tilværelsen kan ha vært ens foreldre i en tidligere tilværelse. [...] Det at sjeler kan følge hverandre gjennom forskjellige inkarnasjoner kan bidra til å gi personlige bånd en egen styrke. Målet er å foredle forbindelser, kjærlighetspar kan være tvillingsjeler som har funnet tilbake til hverandre.⁴⁶

Et slikt sosialt aspekt ved reinkarnasjonsforestillingen finner vi også hos den tidligere nevnte Courtney Bender, som tar for seg nettopp dette med sjelelige bånd. Hos Bender finner vi også at det ikke er tilfeldig at disse sjelevennene finner sammen i livene, men at disse vil underbevisst oppsøke hverandre. Videre påpeker hun de sterke transempiriske båndene sjelene imellom, og hvordan disse sjelene utvikler seg i samhandling med hverandre.

The soul made progress only in the company of true intimates, who took on a variety of roles (lover, friend, teacher, and child) from life to life. Among other things, these ideas strongly suggested that

⁴³ Heelas 1999

⁴⁴ Gilhus 1999:51

⁴⁵ ibid

⁴⁶ Gilhus 1999:53

one's true obligations were to one's soul mates, and likewise suggested that those demands and obligations were so strong that they would overcome all obstacles.⁴⁷

Med det overnevnte til grunn ønsker jeg å ta utgangspunkt i Gilhus sin påstand om at reinkarnasjonsforestillingen i vestlig kontekst «uttrykker en egosentrisk snarere enn sosiosentrisk tilnærming til tilværelsen», samt Gilhus og Benders refleksjoner rundt det sosiale aspektet ved reinkarnasjonsforestillinger. I forhold til dem vil jeg legge enda større vekt på det sosiale aspektet enn de gjør. Dette fører oss videre til denne avhandlingens problemstilling.

Problemstilling – «reinkarnasjon som egosentrisk og sosiosentrisk tilnærming til tilværelsen»

Som tidligere nevnt, ser vi at det innenfor faget er en tendens til å tillegge nyreligiøse forestillinger mening for de troende i form av at de tilbyr personlig og åndelig utvikling. Dette er i tråd med at det legges mer vekt på individet, individuelle ambisjoner og personlig utvikling i vestlige kulturer og samfunn. Med denne avhandlingen ønsker å se om reinkarnasjonsforestillingen knyttes opp til personlig utvikling for de troende. Ettersom både Bender og Gilhus påpeker at vi finner tegn på et sosialt, relasjonsbasert aspekt ved reinkarnasjonsforestillingen, ønsker jeg også å undersøke dette aspektet nærmere blant mine informanter. Ut i fra dette er det særlig to problemstillinger som jeg vil diskutere i denne avhandlingen:

Fremstår personlig utvikling som et viktig moment hos mine informanter, og settes dette i sammenheng med reinkarnasjonsforestillingen? Finner vi også et sosialt aspekt ved reinkarnasjonsforestillingen - har man levd sammen med mennesker man kjenner i tidligere liv og påvirker reinkarnasjonsforestillingen hvordan man forholder seg til disse menneskene?

I denne avhandlingen vil jeg ta for meg reinkarnasjonsforestillingen slik vi finner den blant en gruppe informanter i Bergen i dag. Ettersom reinkarnasjonsbegrepet i en vestlig kontekst er så frittstående og fleksibelt, er det ikke dermed sagt hvilken funksjon eller betydning det har eller hvilken rolle den spiller i de troendes liv. At reinkarnasjonsforestillingen, og andre nyreligiøse troselamenter også blir sett på som deler av «en personlig tro», altså noe individuelt, gir oss også en utfordring når det kommer til hva denne forestillingen betyr for de troende. Jeg har ikke undersøkt alle aspekter ved mine informanters tro på reinkarnasjon, og

⁴⁷ Bender 2007:596

reinkarnasjonstroen kan berøre flere aspekter av deres liv enn det som har blitt sagt gjennom intervjuene. Mitt fokus ligger i de utvalgte problemstillingene.

Jeg vil ikke i større grad ta for meg forholdet mellom reinkarnasjonsforestillingen slik vi finner den i Norge, og generelle nyreligiøse strømninger og øvrig religion. Selv om en innføring i hva vi mener når vi snakker om nyreligiøsitet og New Age, er nødvendig for å ha et bakteppe for forestillinger om reinkarnasjon i Vesten, vil jeg ikke ta for meg de nyreligiøse strømningene i et historisk perspektiv.

Begrepsavklaringer og betraktninger

Nyreligiøsitet som begrep bærer med seg forskjellige betydninger og assosiasjoner, og i religionsvitenskapen blir begrepet ofte brukt i svært vid forstand. Religionsforskerne er enige om at New Age, *nyreligiøsitet*, *nye religioner* eller *nye religiøse bevegelser* ikke nødvendigvis er optimale samlebetegnelse, nettopp fordi de dekker så mye forskjellig. I Skandinavia bruker svenskene og danskene «nyåndelighet», mens vi i Norge bruker begrepet «nyreligiøsitet». Hadde vi vært engelskspråklige, hadde vi gjerne brukt New Age, selv om det også er uenigheter om hva dette begrepet skal omfatte. New Age oversettes gjerne til alternativ spiritualitet, et begrep som også benyttes i det norske språk⁴⁸. Disse er igjen svært vide begreper. *Uorganisert nyreligiøsitet* beskriver Gilhus og Mikaelsson som ikke begrenset til spesifikke grupper eller New Age-nettverk, men kommer til syne gjennom blant annet massemedier, populærkultur, bøker og til og med i reklame⁴⁹. Den uorganiserte nyreligiøsiteten er også preget av ”koltbord-mentaliteten”, slik Siv Ellen Kraft beskriver det⁵⁰, hvor man plukker fra et hav av religiøse elementer og setter det sammen etter eget ønske.

Kraft avgrenser nyreligiøsitetsbegrepet i sin bok *Hva er nyreligiøsitet?* I perioden etter 1970, er det i vestlige land inkludert Norge i all hovedsak New Age og den uorganiserte nyreligiøsiteten det blir lagt vekt på her. Kraft ekskluderer dermed de nye religionene, eksempelvis den indisk-inspirerte *Hare Krishna*-bevegelsen eller den kristenorienterte *Den forente familie*, fra nyreligiøsitetsbetegnelsen⁵¹. Kraft påpeker også at den samfunnsmessige relevansen av disse nye religionene er begrenset.

I starten av prosjektet var jeg usikker på hvilket begrep jeg skulle ta i bruk om det jeg har valgt å kalle reinkarnasjon. Gilhus og Mikaelsson foretrekker å bruke begrepet

⁴⁸ Kraft 2011:9

⁴⁹ Gilhus og Mikaelsson 2005:12

⁵⁰ Kraft 2005:9ff

⁵¹ Kraft 2011:7

sjelevandring. Det samme gjør Pål Ketil Botvar. Sigrun Lund bruker sjelevandringsbegrepet i sammenheng med Gilhus sin forskning og reinkarnasjonsbegrepet i sin forskning. Jeg mener begrepet sjelevandring er problematisk ettersom sjel er en emisk beskrivelse og i tillegg også et vestlig begrep. Vil det ikke for eksempel være problematisk å bruke sjelevandringsbegrepet i buddhisme, ettersom det i buddhistisk lære ikke finnes noen sjel, i ordets egentlige forstand? Sjelevandring kan dermed være et mindre anvendelig krysskulturelt begrep enn reinkarnasjon. Mens reinkarnasjon på den andre siden er et begrep som raskt kan gi assosiasjoner til østlige religioner ettersom det var i forbindelse med østlige religioner det særlig ble introdusert i vesten, er det på den annen side et begrep som siden den gang er blitt innarbeidet i forskningen. I engelsk språk er det «reincarnation» som i de aller fleste tilfeller brukes. Sjelevandring og reinkarnasjon er begge begreper som kan brukes om forestillingen om at man lever flere liv i forskjellige legemer. Jeg vil i midlertidig bruke reinkarnasjon i denne oppgaven, fordi det er et bedre krysskulturelt begrep.

Metode

Innledning

Min interesse for reinkarnasjonsforestillingen ble vekket noen år tilbake da kvantitative undersøkelser viste at reinkarnasjon var et troselement blant overraskende mange mennesker i Norge. Mens tallene viste at dette var tilfellet, undret jeg meg over hvilke ideer og forestillinger rundt reinkarnasjon som virkelig befant seg der ute. Jeg ville komme i kontakt med disse menneskene og få et innblikk i deres om reinkarnasjon. Jeg har valgt *kvalitativt intervju* som forskningsmetode, og ønsker med dette å tilføye et kvalitativt aspekt til de kvantitative undersøkelsene som tidligere er blitt gjort, for å få en bredere forståelse for temaet.

Det kvalitative intervjuet

Kvalitative intervjuer krever mye av intervjueren, både som forsker og som menneske. Det kvalitative intervjuet er ikke noe som bare skjer av seg selv, det må oppmuntres og ivaretas. Dersom man bare ville ha svar på spørsmålene man på forhånd har skrevet ned, kan det tidsmessig og ressursmessig være lurt å rase igjennom alle spørsmålene, få korte svar fra informanten, svare med enstavelsesord, og være ferdig med det hele innen 15 minutter. Da blir det jo tross alt mindre å transkribere i ettertid. Synes man dette er en god ide, har man mest sannsynlig ikke forstått poenget med det kvalitative intervjuet som metodeverktøy. Det kvalitative intervjuet skiller seg fra kvantitative metoder ved at det har som mål å fange opp elementer som ikke kan måles eller tallfestes. Det dyptgående intervjuet gir en mulighet til å observere, ta inn inntrykk og stille spørsmål. Selve dialogen mellom to mennesker åpner for tolkning på flere måter. Kroppsspråket, toneleiet, latter – alle er en kilde til informasjon som åpner for en dypere forståelse for temaet, en forståelse som gjerne ikke kommer frem gjennom spørreundersøkelser og statistikk. Som Bente Alver og Torunn Selberg så fint ordlegger det, ”Det essensielle ved en kvalitativ innfallsvinkel er nærhet til det felt man studerer og til den enkelte informant. Gjennom innlevelse forsøker man å nå frem til sine

informanternes virkelighetsforståelse”⁵². Som jeg opplevde med mine informanter, er det noe særegent ved å sitte ansikt til ansikt og forsøke å få et innblikk i en annen persons virkelighetsforståelse.

Man støter på flere utfordringer når man bruker det kvalitative intervjuet som metode. Etter som kommunikasjonen mellom intervjuer og informant er så viktig, må den fungere så optimalt som mulig. Dersom kommunikasjonen er dårlig kan dette innebære at informasjonsutvekslingen blir begrenset, og man får dermed ikke tilgang til all relevant informasjon. Det kan også skje at man misforstår hverandre, noe som igjen påvirker datamaterialets kvalitet. Informanten kan misforstå spørsmålet, som igjen kan føre til at intervjueren feiltolker informasjonen som blir gitt⁵³. For å unngå dette må man til en viss grad være god til å tolke andre mennesker. Ved å for eksempel merke når noe er ubehagelig, eller når informanten er stresset, kan man forsøke å forbedre situasjonen.

I mine intervjuer har jeg i forkant forsøkt å gi så mye informasjon om prosjektet på forhånd, i første omgang gjennom min etterspørsel etter informanter gjennom plakater, flyers og forumspost, og i andre omgang gjennom mailkontakt. Dette for at de skal vite hva de begir seg ut på, og også om sine egne rettigheter – at det er mulig å trekke seg fra prosjektet når som helst, og man vil forbli absolutt anonym i den ferdigstilte oppgaven. At slik informasjon ble gitt i forkant, førte til at få hadde særlige spørsmål da vi møttes, og de virket komfortable med det de skulle delta i. Jeg innledet intervjuet ved å fortelle litt om meg selv og studiet mitt, for å så følge opp med spørsmål om informanten. Dette ga meg mulighet til å vurdere kommunikasjonen oss imellom på et tidlig punkt, og var et forsøk på å skape en god setting. Dette viste seg å fungere godt, og jeg følte at informantene ikke hadde noe problem med å åpne seg for meg.

Intervjuguiden

En intervjuguide beskriver i grove trekk hvordan intervjuet skal utføres, og hvilke temaer som skal tas opp med informanten. Intervjuguiden skal fungere som et utgangspunkt, og bør være tilstrekkelig omfattende samtidig som den skal være generell nok til at samtalen kan gjennomføres på en fleksibel måte⁵⁴. Dette kan naturlig nok virke som en utfordring for de aller fleste som før hverken har laget en intervjuguide eller gjennomført kvalitative intervjuer.

⁵² Alver og Selberg 1992:34

⁵³ Grønmo 2004:165

⁵⁴ Grønmo 2004:161

Da jeg i starten av prosjektet skulle utforme en slik intervjuguide, møtte jeg flere utfordringer. Hvilke spørsmål ville være relevant for meg å stille? Hva er viktige temaer for informantene? Hvordan bør jeg formulere meg? Man kan aldri forutse nøyaktig hvilken informasjon man vil få av intervjuobjektet, men man er før eller siden nødt til å ta et utgangspunkt man selv tror er riktig. Jeg begynte derfor med å innhente så mye informasjon jeg kunne om reinkarnasjon, om nyreligiøsitet, om etterlivsforestillinger og lignende. Det var stor hjelp å kunne lese gjennom tidligere undersøkelser, som for eksempel Tony Walter og Helen Waterhouses (1999) av reinkarnasjonsforestillingen i England. Ikke bare ga dette meg en god inspirasjon til egne spørsmål, med utgangspunkt i deres forskning, men det ga meg også ideer til spørsmål som ikke kom frem i deres undersøkelse. Å ha muligheten til å lese hva nordmenn skrev om reinkarnasjon på alternative nettforum, ga meg også en innsikt i hvilke temaer som ble gjentatt og snakket mye om, noe som igjen ga meg flere ideer til intervjuguiden.

Særlig var det en utfordring å formulere spørsmålene. Det var viktig for meg at spørsmålene ikke skulle virke førende, men åpne nok til at informanten selv kunne reflektere. Dette gjaldt også oppfølgingsspørsmål som ikke var fastsatt i intervjuguiden. Oppfølgingsspørsmålene kommer gjerne spontant som en reaksjon på noe informanten har sagt, og kan derfor ikke planlegges i større grad. Å klare å formulere seg på en måte som ikke gir gjenklang i at man er akademiker, er ved første instans vanskelig. Spørsmålene måtte være forståelige for folk som ikke var godt bevandret innen fagsjargongen, men spesifikke nok til å hindre større misforståelser.

Intervjuguiden som jeg utviklet tidlig i prosjektet, ble godkjent av NSD⁵⁵. I selve intervjuguiden var det overordnede temaer med underordnede, mer spesifikke spørsmål. Disse forble de samme gjennom alle intervjuene, med noen mindre modifikasjoner etter første intervju. Årsaken til dette var at de stort sett fungerte godt og jeg ønsket at informantene skulle ha mer eller mindre de samme spørsmålene. Å sitte og stille spørsmål etter spørsmål kan fort virke mekanisk. Mitt ønske var derfor å innlede til en samtale, hvor informanten kunne snakke og reflektere fritt, og hvor jeg gjerne fulgte opp med oppfølgingsspørsmål der var naturlig, eller hvor vi var inne på et tema hvor min akademiske nysgjerrighet gjorde at oppfølgingsspørsmålene gikk av seg selv. Å starte med et spørsmål som, ”Hva betyr reinkarnasjon for deg?”, viste seg å være en god start, da det var et vidt spørsmål hvor vi derfra kunne bevege oss inn på mer snevre områder. Spørsmålene gikk fra min side stort sett

⁵⁵ Norges samfunnsvitenskapelige datatjeneste. www.nsd.no [sist lastet 10.05.13 kl: 20:34].

av seg selv. Det hendte likevel av og til at både jeg og informant mistet tråden og beveget oss inn på helt andre områder enn det som hadde med reinkarnasjon å gjøre. Dette så jeg aldri på som noe særskilt negativt, da det hjalp å holde praten flytende. I slike tilfeller måtte jeg bruke intervjuguiden til å hente oss begge inn igjen. Av og til var det nødvendig å spørre hva informanten mente med det ene eller andre begrepet, for å unngå misforståelser oss imellom, ettersom både jeg og informanten kunne ha forskjellige forståelse av enkelte begreper. Ikke minst visste jeg fra mine undersøkelser at flere innenfor alternative nettverk på internett opererte med forskjellige betydninger av de samme begrepene, noe som gjorde det viktig for meg å forsøke å forstå hva mine informanter la i enkelte begrep.

Forskningsetikk

Religion er en form for menneskelig uttrykk. Enten det er gjennom tekststudier, bildeanalyser eller deltagende observasjon vil alltid det menneskelige stå i sentrum. Som forskere henter vi inn informasjon, analyserer og tolker. Det er derfor viktig å sette fokus på det etiske aspektet ved forskningen både i arbeidet med dem vi studerer og i forhold til produksjonen av kunnskap⁵⁶. Når man sitter i en intervjusituasjon og prater om noe som er både kjært og nært for den andre, mens man selv reflekterer og forsøker å få se det hele fra et akademisk synspunkt, er det viktig å ikke utelukke refleksjonen rundt rollene man spiller. Jeg, som forsker, er den som kjenner prosjektet, vet hvilke spørsmål jeg skal stille, og sitter i og for seg i en slags maktposisjon i forhold til informanten. Jeg ønsker også noe av informanten, nemlig informasjon. Informanten er den som har det jeg ønsker, og er dermed også i en maktposisjon. Det er i midlertidig jeg som velger hva som skal fremheves i selve avhandlingen, og det er dermed jeg som har det etiske ansvaret for at informanten skal bli mest mulig sannferdig gjengitt.

I intervjusituasjonene handlet det i stor grad om å prate om et tema som berører en privat sfære hos informanten, og som gjerne er et tema man ikke snakker hverdagslig om med andre ukjente mennesker. Informantene hadde selv tatt initiativ til å kontakte meg, på bakgrunn av den informasjonen jeg offentlig hadde gitt. Dette har tatt meg over den første terskelen, og jeg har dermed ikke møtt de samme utfordringene man gjør når man nærmer seg mulige informanter ansikt til ansikt for første gang.

Jeg ønsker å understreke at mine informantere reinkarnasjonsforestillinger er en del av deres livssyn og deres verdensforståelse. Det er ikke mitt formål å redusere denne troen til noe annet enn dette, og heller ikke å dømme eller å komme med en rettende pekefinger der hvor

⁵⁶ Bird&Scholes 2011:81f

deres synspunkt ikke stemmer overens med mine egne. Oppgavens formål er å undersøke levende forestillinger om reinkarnasjon. Dette var jeg svært klar på å understreke for informantene allerede i utlysningen på plakat, flyers og nettforum. Dette var noe flere av informantene beskrev som avgjørende for at de valgte å delta i prosjektet, ettersom de anså min forskning som seriøs og ikke med et formål å gjøre narr av deres tro, noe flere ga uttrykk for at de hadde opplevd tidligere.

Informantene og intervjuene

Min studie består av fire intervjuer med fem forskjellige mennesker fra 20-årene til 40-årene. Ett av disse intervjuene var et dobbelintervju med et gift par, og de tre andre var enkeltintervjuer. Tre av informantene var menn og to var kvinner. De tre enkeltintervjuene ble utført i underetasjen på en lokal kafé i Bergen, mens dobbelintervjuet ble utført hjemme hos informantene. Geografisk er informantene bosatt i Bergen eller omegn. Under intervjuene brukte jeg båndopptaker, og i mindre grad penn og papir. Samlet båndmateriale er på cirka syv timer.

Jeg har hatt to fremgangsmåter for å skaffe informanter. Den ene var å henge opp en informasjonsplakat, samt legge ut flyers på en kafé som har en alternativ profil. En av informantene mine tok kontakt med meg etter å ha sett plakaten. Den andre fremgangsmåten var å legge ut en forumspost på magasinet *Ildsjelen* og magasinet *Visjon* sine forumssider. Sistnevnte viste seg å være mest produktiv, da fire av mine fem informanter tok kontakt med meg etter å ha sett forumsposten. Kontakten foregikk gjennom mail, da det kun var denne jeg hadde oppgitt som kontaktinformasjon. Dette medfører naturligvis at alle informantene har kontaktet meg, og at de selv ønsker å fortelle om sin tro på reinkarnasjon. Dette gjenspeiles i at denne avhandlingens informanter gjerne har reflektert dypere angående sin egen reinkarnasjonstro, enn noen som tiltrekkes av reinkarnasjonsforestillingen, men ikke har gjort seg opp en detaljert mening om det.

I starten av prosjektet bestemte jeg meg for at fem til syv informanter ville være det optimale. Under fem informanter ville føre til for lite data, og over syv informanter ville gjerne føre til for mye arbeid innenfor den tidsrammen som er satt for oppgaven. I tillegg bestemte jeg meg tidlig for at informantene skulle befinne seg i Bergen eller omegn. Dette var både av interesse- og ressursmessige årsaker.

Videre følger en kort presentasjon av informantene. Jeg vil her presisere at opplysningene jeg gjengir er de som gjaldt på det tidspunktet intervjuet ble gjennomført. Alle navn oppgitt i oppgaven er fiktive. Jeg ønsker ikke å nevne en nærmere geografisk tilhørighet, enn at alle informantene er bosatt i Bergen eller omegn. Alle informantene har selv oppgitt at de tror på reinkarnasjon.

Informantene

Jarle er i 30-årene. Han er svært åpen og liker å prate. Ikke bare om reinkarnasjon, men om mange andre områder innenfor det alternative. Han har også deltatt på festivaler med alternativ profil, hvor meditasjon og utvikling var sentralt, og har også deltatt på flere kurs med samme fokus. Jarle beskriver seg selv som svært spontan, og ivrig etter å lære. Ifølge han selv var denne spontaniteten også en av grunnene til at han valgte å delta i mitt prosjekt.

Grethe er i 40-årene og enke. Hun kommuniserer med ånde verdenen, og også sin avdøde mann. Grethe har også flere hjelpere/guidere⁵⁷ som hun kommuniserer med, i tillegg til andre skikkelser fra «den andre siden». Hun ser på seg selv som en som alltid har vært åpen for det alternative, men hennes kommunikasjon med ånde verdenen startet da hennes mann gikk bort for noen år tilbake. Som hun selv sier, så kan traumatiske hendelser være med på å åpne opp for denne type kommunikasjon. Grethe har selv opplevd tidligere liv gjennom både regresjonsterapi, og meditasjon, og deler rikt av seg selv og sine personlige opplevelser i intervjuet.

Hans er i 40-årene og er en venn av **Grethe**, og begge oppgir at de har levd flere tidligere liv sammen. Hans har healingevner og kommuniserer også med ånde verdenen. Han har levd mange liv før og regner sjelen sin som mer enn et par hundre tusen år gammel. Hans har ikke vært hos regresjonsterapeut, men har opplevd tidligere liv gjennom meditasjon, både alene og samme med andre. I intervjusituasjonen fremstår Hans som rolig og avbalansert, og til tider kanskje litt sjenert og alvorlig.

⁵⁷ Hjelpere eller guider blir beskrevet som individuelt tildelte transempiriske vesener som har som formål å hjelpe individet i livet. Disse har blitt beskrevet som for eksempel engler, dyr, avdøde familiemedlemmer, eller andre skikkelser som kan fremstå som blant annet indianere eller munk. Skikkelsene guider/hjelpere kan fremstå i er mangfoldige.

Teresa er i 20-årene og arbeider innenfor alternativ behandling og astrologi. Hun har lest mye om esoterisk og teosofisk lære, og har også interessefelter innenfor det okkulte. Hun sier selv at hun i den siste tiden særlig har begynt å interessere seg for egyptisk mytologi, på bakgrunn av erindringer og opplevelser av tidligere liv. Teresa har opplevd tidligere liv gjennom regresjonsterapi. Hun smiler og spøker mye gjennom intervjuene, og har mye å fortelle.

Jan er i 20-årene og er gift med **Teresa**. De mener begge å ha levd tidligere liv sammen, i forskjellige relasjoner til hverandre. Jan har også opplevd tidligere liv gjennom regresjonsterapi. Jans verdensbilde, i likhet med Teresa sitt, beskrives som inspirert fra teosofien, i tillegg til egne opplevelser og erfaringer. Jan fremstår som rolig og alvorlig, men smiler og spøker sammen med Teresa gjennom intervjuet. De har begge flere felles opplevelser som relateres til tidligere liv, som de viser glede av å snakke om.

Bemerkninger

Jan og Teresa, i likhet med Grethe og Hans har en nær relasjon til hverandre. Det er lett å anta at disse er påvirket av hverandre sitt syn på reinkarnasjon. Det gjør derimot ikke materialet, synet eller informasjonen fra informantene noe mer eller mindre relevant, og det sier heller ikke seg selv at de vil mene det samme om temaet. Jan og Teresa har gjennomgått regresjonsterapi sammen, og har dermed hver sine historier å fortelle fra hver deres opplevelse. Teresa interesserer seg også for astrologi og ser på reinkarnasjon i sammenheng med dette. Underveis i intervjuet innså jeg at mine antagelser om at dette ekteparet ville svare mye det samme og stort sett være enige om alt, ikke stemte. Både Jan og Teresa kunne være uenige i elementer ved reinkarnasjonsforestillingen, noe som igjen gjenspeiler det personlige aspektet ved denne forestillingen. I denne intervjusituasjonen var det alltid «jeg tror...», aldri «vi tror...».

Når det gjelder Grethe og Hans, fikk jeg inntrykk av at disse to har diskutert en hel del om reinkarnasjon og tidligere liv. Hvordan dette har farget hver enkelt sitt syn på reinkarnasjon, er vanskelig å si. Grethe beskriver ofte Hans som den som vet mer om fenomenet, og som har flere erfaringer innenfor dette området. På flere av spørsmålene svarer hun også «Spør Hans», med et smil om munnen. Grethes tro på reinkarnasjon, og opplevelsene av tidligere liv, kommer i midlertidig fra egen erfaring. Hun bemerker jevnlig at «dette er noe *jeg* tror», og at «det føles rett for *meg*». Jeg tviler ikke på at informasjonen informantene har delt med meg, er noe annet enn det *de selv* tror. At dette er farget av

impulser fra andre, enten det skulle være bøker, magasiner, tv-program eller andre individer, er i og for seg helt naturlig. Ideer oppstår sjelden alene, uten noen form for påvirkning.

Som tidligere nevnt, ble tre av intervjuene gjennomført i underetasjen på en lokal kafé i Bergen. Å kunne møtes på en offentlig arena, kan i enkelte tilfeller virke betryggende for informanten. Man kan tross alt bare reise seg å gå, dersom man skulle ønske det. Kaféen jeg valgte, er en rolig kafé, og jeg plasserte meg strategisk i underetasjen, hvor man var skjermet for eventuell støy. Tidspunktet jeg valgte var tidlig på dagen, da det var få besøkende. Intervjuet med ekteparet, Jan og Teresa, ble gjennomført i hjemmet deres tidlig på dagen.

Materialet

Avhandlingens materiale består i all hovedsak av intervjuer som er blitt utført med tanke på at det skal brukes til forskning. Gruppen av informanter er ikke ment å være representative for reinkarnasjonsforestillingen, slik vi kan finne den i Norge i dag. Materialet gir derimot et bilde av hvilke ideer og tanker rundt reinkarnasjonsfenomenet det er mulig å finne, og man kan anta at materialet som er samlet inn her kan vise oss tanker og refleksjoner som også kan finnes hos individer utenfor denne utvalgte gruppen. Samtidig kan vi anta at det naturligvis også finnes andre refleksjoner rundt reinkarnasjonsforestillinger i Norge, som ikke kommer til uttrykk gjennom mine informanter.

Formålet med innsamlingen av datamaterialet er å komme frem til en forståelse for et tema. Men for å kunne sette datamaterialet i ett system blir man nødt til å ta metodiske grep på hvordan man vil gå frem for å nå dette målet. I arbeidsprosessen hvor man jobber med kvalitative undersøkelser blir det vanskelig å skille ut analysen som en bestemt fase, fordi analysen ofte foregår samtidig med datainnsamlingen. Ettersom datainnsamlingen går mot en slutt, vil analysefasen bli mest dominerende. I de aller fleste kvalitative studier finner vi gjerne ett fellestrekk – datamaterialet vil som oftest forekomme i form av tekst⁵⁸. Dette har også vært tilfellet i min studie. På bakgrunn av lydopptakene med informantene har jeg transkribert alle intervjuene om til tekst. Med en tekst foran seg, blir det lettere å kunne se på informasjonen i en helhet, og samtidig mer detaljert. På en annen side, sitter man med informasjonen på et papir, eller dataskjermen. Alle elementene fra det kvalitative intervjuet, fra samtalen, reduseres til tekst. Det var dermed viktig for meg å basere meg på notater hvor jeg hadde notert særskilte reaksjoner, i tillegg til å få litt hjelp fra hukommelsen. Ved å

⁵⁸ Grønmo 2011:245

transkribere i løpet av kort tid etter hvert intervju, lå også selve intervjuet nært i tid, og hukommelsen ble dermed et bedre hjelpemiddel.

Når man utfører et intervju i forskningssammenheng vil man, så godt det lar seg gjøre, unngå å stille ledende spørsmål. Med dette utgangspunktet er man allerede kommet langt i prosessen å innhente ett materiale som ikke er preget av ens egne forutinntatte antagelser. Som intervjuer har jeg forsøkt å ikke stille spørsmål som kan virke ledende, men under arbeidet med intervjuet i etterkant har jeg gjerne overveid om noen av spørsmålene mine kan ha virket ledende. Dette kan ha vært i situasjoner hvor det kan ha virket vanskelig å få informanten inn på «riktig spor» etter en lengre digresjon, eller hvor jeg har måttet omformulere spørsmålet på informantens oppfordring, eller lignende. I likhet med alt annet er evnen til å stille gode og åpne spørsmål gjerne noe som kommer med erfaring, hvor en nykommer rett og slett bare må gjøre det beste hun kan med de forutsetningene hun har. Det overnevnte er naturligvis tatt med i betraktningen av materialet.

For å analysere materialet går man gjennom informasjonen som er gitt og danner seg ett bilde av hva som virker å være sentralt, hvilke temaer som går igjen, og om det finnes spesielle tendenser eller sammenhenger i materialet. Reinkarnasjon er et komplekst tema, som berører svært mange forskjellige elementer, elementer både som informantene selv satte i sammenheng med sin tro på reinkarnasjon, samt elementer som jeg tolker at har en sammenheng. Materialet som er presentert i denne avhandlingen er mitt forsøk på å sette informasjonen som er gitt, inn i ett rammeverk som samsvarer med problemstillingen jeg ønsker å finne svar på.

Transkribering og sitater

Jeg har valgt å dele inn intervjumaterialet i temaer som på best mulig måte skal belyse problemstillingen jeg har tatt for meg. Jeg har fjernet ord som ”ehm”, ”da”, og lignende ord som fungerer som fyllord i en samtale, men som på papiret gjør teksten lite leservennlig. Jeg har også redigert grammatiske feil, også for å gjøre teksten leservennlig og forståelig. Årsaken er at språkfeil kan virke forstyrrende og tar bort fokuset fra innholdet. Jeg har ikke gjort grammatiske og språklige redigeringer som forandrer selve innholdet og meningen i utsagnene.

Sitatene som er tatt ut, er de som er valgt for å vise informantens tanker rundt spørsmålene som er stilt, på en mest mulig representativ måte. Det at det vises [...] i sitatene betyr at jeg har fjernet noe informanten har sagt, som gjerne har gått utenfor temaet eller den anonymiseringen som praktiseres i denne oppgaven. Der det forekommer [tekst] i sitatene,

betyr at det som står i klammeform er min redigering i ettertid. Her har jeg gjerne lagt inn forklaringer på hva som menes med ord i sitatet som er nevnt, dersom det ikke kommer godt nok frem, for at leseren bedre skal få en forståelse for hva informantene sier. Enkelte steder har jeg også redigert inn tekst i klammeform, hvor det står for eksempel [latter], eller [x ler]. Dette er steder hvor jeg mener dette gir et bedre bilde av informantens mening bak det han/hun sier, dersom leseren også er klar over informantenes andre uttrykk, som ikke er synlige gjennom sitater i tekstform. Mine spørsmål til informantene er markert i kursiv.

Reinkarnasjon, selvoppfatning og personlig utvikling

Innledning

I dette kapittelet vil jeg gi en fremstilling av informantenes refleksjoner og meninger om reinkarnasjon, for å besvare den første delen av problemstillingen min «Fremstår personlig utvikling som et viktig moment hos mine informanter, og settes dette i sammenheng med reinkarnasjonsforestillingen?»

Kapittelet er delt inn i fire deler. Del I-III er fremstilling av informantenes utsagn, og er igjen delt inn i undertemaer. Kapittelet starter med informantenes skildringer rundt regresjon, nemlig det å gå tilbake til tidligere liv, og følges av skildringer rundt opplevelsen av å være i regresjon. Regresjonen og opplevelsen av regresjonen er ment som et bakteppe for den videre lesningen, og er i tillegg en grunnstein i informantenes reinkarnasjonstro. Jeg går så videre til å se på hvordan informantenes tro på å ha levd tidligere liv kan sies å påvirke det livet de befinner seg i nå. Dette etterfølges av hvordan sjelen blir omtalt og hva som for informantene sies å være meningen med eksistensen.

Flere av temaene og informasjonen veves inn i hverandre. Derfor vil jeg i del IV av kapittelet samle og knytte tråder mellom temaene vi har tatt for oss i del I-III, for å bedre kunne svare på problemstillingen

I. Regresjon og tidligere liv

Å gå tilbake til tidligere liv

Begrepet som brukes om å gå tilbake til tidligere liv ved hjelp av forskjellige teknikker, blir av informantene beskrevet som regresjon⁵⁹, eller regresjonsterapi⁶⁰. Gjennom regresjonsterapi blir man lagt i en slags hypnose eller transe av en annen person, gjerne kalt regresjonsterapeut, og gjennom dette ført tilbake til tidligere liv man har levd.

⁵⁹ Betydning: «Tilbakegang», eller «å gå tilbake»

⁶⁰ For eksempel: se <http://www.regresjonsterapi-bergen.no> [lastet 22.04.13 kl. 16:52] for Regresjonsterapi Bergens beskrivelse av regresjonsterapi.

Regresjonsterapi har gjerne, som det uttrykkes gjennom begrepet, et terapeutisk formål. Her ligger det til grunn at tidligere liv har en form for påvirkning på dette livet. Hvilken påvirkning dette kan være, finner man frem til sammen med regresjonsterapeuten. Begrepet regresjon brukes av informantene om det å gå tilbake til tidligere liv ved hjelp av forskjellige teknikker.

Teresa og Jan har begge opplevd regresjon og forteller om selve prosessen rundt å reise tilbake til sine tidligere liv. Jan bruker «å male bilder» som en metafor for regresjonsterapeutens visuelle skildringer som tar han inn i regresjonen.

Jan: Hun [regresjonsterapeuten] hypnotiserte meg. Jeg har aldri blitt hypnotisert før. Men det var en veldig enkel teknikk. Det var bare ett mørkt rom og dyne på. [hun] malte noen bilder, og teller ned. [hun] malte bilder av en trapp og noen trapper også malte [hun] bilder av noe annet. Veldig enkelt og greit å komme inn i transe. Ikke noe «Hokus Pokus». Så malte hun noen bilder av noe sjels... Hva skal jeg si? En gang eller noe sånt. Med mange dører.

Teresa: Teknikken hun bruker er vel at du går nedover i livet ditt.

Jan: Ja stemmer.

Teresa: At du tar det første du kommer på i hukommelsen din, så går du nedover og nedover. Så blir du yngre og yngre og yngre. Så får du hukommelse fra barndommen. Så er du inni magen. Så skal du hyperventilere. Det er en veldig sånn spesiell pusteteknikk, så skal man puste sånn [Teresa viser teknikken ved hyperventilering] Så blir du litt sånn svimmel. Så skal du legge deg ned og så puste ut. Så begynner hun å telle deg nedover.

Jan: Det er riktig. Teresa husker det bedre enn meg. [Teresa og Jan ler]

Når du sier hun maler bilder, vil det si at hun beskriver?

Jan: Ja det var etter hun hadde tatt oss gjennom barndommen. Hun maltefor eksempel denne trappen, vindeltrappen, og telte oss nedover, også senere en slags gang med masse dører, der du på en måte har tilgang til alle livene. Så jeg tenker meg at teknikken hun bruker kan varieres. Men det var en flott måte å gjøre det på, syns jeg.

Jan og Teresa har gjennomgått en form for stimulering, her beskrevet som transe eller hypnose, med visuelle skildringer fra regresjonsterapeuten. Slik de beskriver prosessen, blir man på en måte satt i revers og ført bakover i livet, helt til livets begynnelse, og enda litt til. Når man blir ført tilbake, kommer man ikke umiddelbart til det forrige livet man har levd, men til et sted, beskrevet av Jan som en gang med forskjellige dører som leder til forskjellige liv. Vi finner her en romlig og visuell forestilling av de tidligere livene, hvor man ved å gå

igjennom en dør, reiser tilbake til et tidligere liv. Gjennom denne metoden blir Jan og Teresa gitt muligheten til å gå til et hvilket som helst liv, uten å måtte gå igjennom alle livene kronologisk reversert, dersom man for eksempel ønsker å gå tilbake til et liv for to tusen år siden.

Grethe har også gått tilbake til tidligere liv ved hjelp av en regresjonsterapeut, samt gjennom meditasjon. Hans forteller at han ofte har gått tilbake til tidligere liv, men i motsetning til Teresa, Jan og Grethe, har han aldri oppsøkt en regresjonsterapeut. Det er gjennom meditasjoner, alene eller sammen med andre.

Jarle har ikke gått til regresjonsterapeut eller opplevd tidligere liv gjennom meditasjon, men forteller om en opplevelse i løpet av en «healingsession»⁶¹:

Det var en sånn healingsession der jeg fikk for meg mye ting da. Men jeg har en del av meg som er veldig dominant som ikke vet så god forskjell på virkelighet og fantasi. Sånn at om det er bare skapt utav ingenting eller om det er en reell hendelse som, det er jo et veldig vanskelig spørsmål å gripe svaret på. Det kan jo bare være en metaforisk visuell visning på noe annet som skjedde, men... Så det er jo litt drømmespråk og.

Men det var jo liksom en... Jeg hadde en smådrift, også kom det noen stygge folk og drepte meg, eller stakk spyd i meg, eller hva det var.

Hvor var dette?

Nei, det kan ha vært i... kanskje Polen? Det bare kom til meg veldig kjapt. Kanskje der omkring.

[...]

Men du tenker at det like godt kan være en visualisering av følelser du har, eller ting du er redd for, like godt som det kan være ett tidligere liv? Men du er åpen for begge muligheter?

Ja, for det at liksom... Følelsenes språk snakker til deg kun gjennom fantasien, og metaforer sant? Det er liksom ikke en som sitter der og ”nå føler du deg det”, sant? Det gir masse lyder og bilder. Tanker og følelser.

Jarle tolker den uventede opplevelsen på forskjellige måter. Ifølge han selv, kan dette ha vært minner fra et tidligere liv, men han er usikker på om selve opplevelsen kan ha vært en visualisering av underliggende følelser. Det kommer dermed ikke klart frem for Jarle, om han har opplevd en regresjon tilbake til tidligere liv.

⁶¹ En *healingsession* kan beskrives som en situasjon hvor en alternativ terapeut, eller en annen person, gjennomfører forskjellige former for helbredelse ved bruk av energier, eller andre teknikker. Det ansees også som mulig å helbrede seg selv, ved bruk av energier, meditasjon eller lignende.

Vi ser at tilbakeføringen til tidligere liv, enten kan oppnås ved hjelp av en annen part, i Teresa, Jan og Gretes tilfelle, eller kan utføres selv slik det forekommer hos Hans. Jarle sitt tilfelle blir vanskelig å plassere, ettersom han er usikker på om han opplevde en regresjon eller ikke. Hans går tilbake til tidligere liv ved hjelp av meditasjon, men nevner også i intervjuet, at gjennom fellesmeditasjon er det gjerne noen som har ledet meditasjonen, eller regresjonen. Felles for informantenes opplevelser er at det har vært en form for stimuli til stede, for at regresjonen skal kunne gjennomføres.

Opplevelsen av tidligere liv

I intervjuene blir flere av informantenes skildringer om sine tidligere liv viderefremmet med detaljerte beskrivelser og innlevelse. Informantene beskriver særlig følelsesaspektet ved opplevelsen. For Grethe viste den første regresjonen hun opplevde seg å være en svært intens affære. Hun var ikke forberedt på de sterke følelsene hun skulle oppleve, og beskriver sin første regresjon som følelsesmessig slitsomt.

[...]Så jeg husker det under denne regresjonen. Herregud som jeg gren og gren; ”jeg vil ikke være med på dette mer!”. For det var veldig slitsomt. Og i ene fangehullet som vi var, så var det en død person som lå borti det ene hjørnet. Og da fikk jeg denne sterke følelsen av at dette var ikke riktig. Og det var veldig merkelig. Det var første gang jeg var i regresjon, så jeg var ikke forberedt på noe.

Så andre gangen jeg var i regresjon, da ba jeg om å få slippe følelsene. Om å bare få se.

Hans beskriver også intense følelser i forbindelse med en regresjon, her i dødsøyeblikket.

I regresjon har jeg og opplevd i fra ett liv fra rundt 1. verdenskrig, der jeg var en slags forhandler som ble skutt. Og den opplevelsen av å bli skutt er helt forferdelig.

Var det slik at du kjente det?

Jada, smerten, og ble skutt i magen. Flere skudd. Og jeg kjente hvordan det var å blø i hjel. Det var en forferdelig opplevelse.

Grethe beskriver opplevelsen av et tidligere liv som svært slitsomt, rent mentalt, men hvorvidt hun opplevde de fysiske smertene kommer ikke klart frem, slik det gjør hos Hans. Tidligere leste vi også om Jarle sin opplevelse av å bli drept, men heller ikke her kommer det klart frem hvor intens denne opplevelsen var, i forhold til de andre informantenes opplevelser i regresjonen. Både hos Jarle og Grethe ser vi derimot at opplevelsen gir et slikt inntrykk at man reagerer følelsesmessig ved å gråte. Hans oppgir at han i stor grad opplevde de fysiske

smertene, og at han følte hvordan det var å dø. Ifølge Grethe er det mulig å slippe å oppleve følelsene i livet man er ført tilbake til, og bare se hva som har utspilt seg i ens tidligere liv.

Regresjon beskrives altså som å gå tilbake til tidligere liv, liv hvor man har levd som og vært et annet menneske, og å oppleve det som har skjedd deg i det tidligere livet. Teresa forteller oss om forholdet mellom å være i egen kropp, og samtidig oppleve at man er en annen person i et tidligere liv.

Og det som er spesielt, det er at når du er i den regresjonen så er du på en måte klar over at du er i regresjon, så du blir ikke ubevisst på hvor du ligger hen eller hvor du er hen. Du er til stede, men samtidig når du kommer inn i på en måte livet ditt igjen [et tidligere liv], så har du plutselig hukommelsen til den personen du var. Du kan plutselig huske «det er broren min», og sånn. Så går du rundt og tenker på ting som på en måte har gnagd på den tiden.

Teresa forteller om en opplevelse av å være to personer på samme tid. I selve regresjonen er man klar over hvor og hvem man er i dette livet, men samtidig opplever man å være noen andre, med hukommelse fra situasjoner og personer fra det livet man opplever under regresjonen.

I Jans skildring av et tidligere liv han opplevde gjennom regresjon, ser vi også forbauselsen over å havne i en kropp som er svært ulik hans egen.

Mitt første liv var fra en... Det var ganske overraskende, for dette er noen år siden og da var jeg liksom litt.. Enda litt tøffere. Og mitt første liv var som en svært feit negerdame i USA [Jan ler]. Det var liksom, det kom litt overraskende på egoet mitt.

Hun [regresjonsterapauten] hadde bedt meg om å føle meg frem til et liv som var suksess. Hun følte kanskje jeg trengte en suksesshistorie. Og det var et veldig hendelsesrikt liv. Da kom jeg liksom inn i kroppen som gammel dame. Så det var jo litt overgang da, fra min kroppsforståelse til altså... Da ber hun deg først bare se på kroppen. Se ned liksom, og så så jeg at jeg var svart og «Oi!». Så da var jeg en eldre svart dame i liksom sørstats USA, en bomullsplukker.

Jan er overrasket over å være satt i en kropp som er svært ulik hans egen. Ikke bare er han kvinne, men både hudfargen og kroppen er motpoler av hvordan Jan ser ut i dette livet, og dermed hans forståelse av seg selv og sin kropp. Som han beskriver selv, kom det i tillegg overraskende på hans eget ego som «en tøff ung mann». Å gå tilbake til tidligere liv kan gi en ulik kroppsforståelse enn den man er vant med selv, og dermed komme som en overraskelse.

Vi ser hos Jan og Teresa at de er bevisst på at det man opplever er ett tidligere liv, som skiller seg fra dette livet. De mener at det de opplever under regresjonen er bilder og

hukommelse fra et annet liv. Det at Jan blir overrasket over at han er i en helt annen kropp, viser at han er bevist på hva han opplever og hvem han «egentlig er» i dette livet.

Hans skildrer ikke noen overraskelse over å bli satt i andre kropper, selv om han også har opplevd å være både kvinne, og av annen etnisitet i sine tidligere liv. Det kan være at dette er fordi Hans har gjennomgått flere regresjoner⁶², og overraskelsesmomentet er kanskje glemt, eller legges mindre vekt på, idet han skildrer sine tidligere liv for meg. For Jan og Teresa, som er mye yngre enn Hans, ligger deres første regresjon mye nærere i hukommelsen, og dermed også følelsene knyttet til denne opplevelsen. Det samme gjelder Grethe, som har da intervjuet ble utført, hadde opplevd tre regresjoner, to hos regresjonsterapeut og en gjennom meditasjon.

Det at man har hukommelsen til den personen man opplever at man er under regresjonen kan, for den som opplever dette, fungere som en underbyggende faktor for at dette faktisk er noe man har opplevd. Selve opplevelsen under regresjonen fungerer som bekræftende og underbyggende, og er en grunnstein for informantene mine, i troen på at de har levd tidligere liv. Hos Jan, Teresa og Hans er dette implisitt, mens Grethe utdyper i intervjuet at for henne er det ikke noen annen måte å tolke opplevelsen gjennom regresjon på, enn at hun har levd andre liv enn det hun lever i dag.

Hvordan i verden skal jeg ellers klare å forklare at jeg både hadde følelsene og både så og kjente igjen og... Altså. Alle disse menneskene rundt meg. Det var jo akkurat som om jeg gikk igjennom et helt annet liv. Det er jo igjen... Hvordan i all verden? Det er jo mye man kan få til i fantasien, men...

For Grethe er hennes personlige opplevelser i regresjonen en god nok bekræftelse på at hun har levd tidligere liv.

Vi finner en bredde i hva informantene selv velger å fremheve ved regresjonen. Grethe og Hans forteller om intense opplevelser i andre liv, og da særlig knyttet til smerte og følelsesmessige reaksjoner. Teresa og Jan legger vekt på opplevelsen av å være noen andre, samtidig som man er seg selv i dette livet. For Teresa er det særskilt nevneverdig med hukommelsen og minnene som «kommer tilbake», og for Jan er det forandringen i kroppsforståelsen som fremheves.

⁶² Hans sier han har gått tilbake til flere hundre liv i regresjon.

Skildringer av tidligere liv

Videre følger Jan, Grethe, Teresa og Hans sine skildringer av et tidligere liv⁶³. Gjennom intervjuene har vi snakket om flere liv informantene har levd, og det følgende er ett eksempel fra hver enkelt. Formålet med dette er å gi et bilde av hva informantene har opplevd gjennom regresjon.

Teresa forteller oss om et av livene hun opplevde gjennom regresjonen. Dette livet utspilte seg i Egypt for noen tusen år siden.

Jeg har hatt veldig mange liv der jeg har hatt veldig sånn, ja, vært litt rik, eller hatt ganske sånn høy stilling. [...] Så jeg fikk jo, når jeg gikk tilbake igjen så jeg... jeg har ikke liksom nødvendigvis vært dronning, men jeg har liksom vært gjerne, i rike familier som har vært litt høyt oppe og hatt litt makt. Så det var ett liv som var veldig spesielt. Det var fra Egypt. [...]. Da jeg var i Egypt, var jeg datteren til en som i hvert fall hadde mye makt, hadde sitt eget, på en måte rike, eller.. hadde i hvert fall masse slaver. Og i hvert fall, moren min var død, også hatet jeg faren min skikkelig mye. Og jeg var ikke spesielt snill i det livet heller. Jeg og hadde mye makt, på en måte, så jeg brukte det veldig mye. Og det som på en måte var litt sånn bevis for meg når jeg var der var at når jeg plutselig hadde hukommelse fra veldig mye fra egyptologien og egyptiske guder og sånne ting som jeg ikke hadde noen aning om i dette livet, som på en måte stemmer.[...] Ja, så jeg hadde sånn skikkelig tungt forhold til han [faren]. Jeg vet at jeg hadde en bror som ble drept i krig eller slag. Så var det bare meg og en søster igjen. Også giftet han meg bort...

Hans gir oss ett innsyn i et liv han har levd som kvinne, her og for noen tusen år siden.

Har du vært i noen liv du kan skildre for meg?

Ja, spesielt ett liv rundt, rett etter Kristi fødsel egentlig. Der har jeg helt klare erindringer. Jeg var først en kvinne. Med sentral posisjon innen litt mer alternativ religion. Det ble oppfattet som en slags yppersteprestinne, eller noe innen den religionsretningen. Mer basert på esoterisk lære, enn forholdet til Gud. Det var i middelhavsområdet. Det var i det som vi sier er sørlige Israel nå. Judea.

Grethe forteller oss, i likhet med Hans, også om et liv rundt år 0. Her befinner hun seg i direkte omgangskrets med Jesus. Hun skildrer et liv hvor hun opplevde å være fengslet med Jesus, og situasjonen hun beskriver er fra et fangehull.

Dette var på Jesu tid. Og det var veldig mye sånn i forhold til det Jesus holdt på med, og jeg var en del av det.

Så du var nede i...?

⁶³ Ettersom Jarle ikke har noen direkte opplevelser av det han utelukkende mener er fra et tidligere liv, finner vi ikke noen detaljerte beskrivelser om dette her. Vi kommer derimot tilbake til Jarle og hans tidligere liv senere.

I fangehullet.

Rundt han..? I hans omgangskrets?

Ja, jeg har ikke fått helt taket på hva jeg egentlig var i forhold til dette. Det holder jeg på med nå. Men jeg har i hvert fall vært fengslet med han. Og de følelsene... For tydeligvis har jeg alltid hatt en sans for rettferdighet og, den når du så på urettferdigheten som var i samfunnet og hvordan mennesker ble behandlet og sånne ting, er utrolig slitsomt.

Jan fortsetter å skildre livet vi tidligere har tatt for oss, som en afrikansk dame i USA.

Så da var jeg en eldre svart dame i liksom sørstats USA, en bomullsplukker. Så gikk vi [Jan og regresjonsterapeuten] igjennom livet. Traumatisk liv, noen sånne her voldsomme scener i ungdommen med skyting og noen greier, husker ikke helt nå, men det var mye dramatik i ungdommen og tidlig voksen alder. Så var det noe romantikk og noen barn. Så var det liksom, jeg kan ikke helt skjønne hvordan det kan, altså det føltes... Jeg var rolig og fredelig. Jeg tror jeg var kristen og liksom, på slutten når jeg skulle dø så hadde vi det veldig godt jeg og ungene. Jeg kan tenke meg vi jobbet for en eller annen som behandlet oss bra, eller at det evt. var etter slaverevolusjonen. Og så var jeg død, da var alt, jeg var veldig trygg og liksom på plass og... En suksesshistorie.

Teresa skildrer et liv fra Egypt, hvor hun har levd som en høytstående borger med mye makt. Hun forteller oss om sitt anstrengte forhold til faren sin, og føler at hun virkelig har mislikt ham i det livet. Teresa tolker hukommelsen og kunnskapen om den egyptiske kulturen hun fikk innsyn i gjennom regresjonen som et bevis på at dette er noe hun har opplevd, ettersom hun ikke hadde noen kunnskaper om dette før regresjonen, og i ettertid har sjekket at det hun fikk frem under regresjonen stemmer med dagens kunnskap om egyptisk kultur. I intervjuet nevner Teresa også at hun har fått en økt interesse for egyptologi etter denne opplevelsen. Både Grethe og Hans skildrer hver sine liv i en tidsepoke rundt Jesu sin tid. Mens Hans befinner seg geografisk i Judea, som yppersteprestinne, befinner Grethe seg i nærhet av Jesus og som en del av hans omgangskrets. Mens Grethe, Teresa og Hans skildrer liv fra flere tusen år tilbake, forteller Jan om et liv som afrikansk slave i USA, et liv som sett i perspektiv av skildringene fra de andre informantene, ikke er så langt tilbake i tid.

Det sentrale i disse skildringene, er at informantene har en anelse om hvor de befinner seg, rent geografisk. Teresa er i Egypt, mens Grethe og Hans befinner seg i Israel. Jan er i USA. Rent tidsmessig kommer det uklart frem når Teresa sin skildring er fra, mens for Grethe og Hans er det i tidsrommet rundt Jesu sin levetid. Jan beskriver det som rundt slaverevolusjonen, uten at han nevner spesielt hvilke årstall det er snakk om. Hans beskriver

også andre liv, hvor han i det ene livet, befant seg som en av konstruktørene av Kheops-pyramiden i Egypt (dette tar vi for oss senere i teksten). Som tidligere nevnt befinner han seg i ett annet liv, i Polen under 2. verdenskrig. Tid og steds-aspektet vi finner hos informantene er alle innenfor vel kjente epoker og steder i historien, slik som storhetstiden i Egypt, rundt Jesus sin tid, Andre verdenskrig, og også under slavetiden og slaverevolusjonen i USA.

II. Hvordan påvirker tidligere liv, dette livet?

Vi har sett på hvordan regresjonen gjennomføres og hvordan det å føres tilbake til tidligere liv oppleves for informantene. Gjennom teksten videre vil jeg undersøke på hvilke måter de tidligere livene har en sentral betydning for informantene, og hvordan de tidligere livene kan forklare eller være årsak til hendelser og situasjoner som utspiller seg for informantene i dette livet.

Kunnskap på tvers av liv

Når et menneske innehar kunnskaper om noe, regner vi det gjerne for å være et resultat av skoling eller erfaring, altså at man har tilegnet seg disse kunnskapene på en eller annen måte. Hos Hans finner vi ideen om at tidligere livs kunnskaper manifesterer seg hos individet i dette livet. Hans legger et av sine tidligere liv til grunn for spesielle kunnskaper som han har.

Jeg har og kunnskaper som jeg besitter, som jeg umulig kan ha tillært meg i dette her livet.

Hva slags type kunnskaper?

Blant annet avanserte kunnskaper innen matematikk. Jeg har kun 9-årig grunnskole, har bare jobbet etter det. Men jeg diskuterer kvantefysikk med professorer som om jeg hadde gått på universitetet. Jeg har ikke studert eller lest om det, men det bare er der. Jeg forstår det.

Hans forteller videre at hans kunnskaper om kvantefysikk og matematikk kommer fra et liv hvor han var deltagende i konstruksjonen av Kheops-pyramiden i Egypt. Ikke som arbeider, men som en slags arkitekt. Han legger også til at han var delaktig i planleggingen av hva pyramiden skulle brukes til, som ifølge Hans var «rett og slett et sentralt punkt på jorden for å ha kontakt med universet. Den er også en energikilde». Ifølge Hans finner man alle universets formler innenfor størrelse, form og geometri i Kheops-pyramiden. Dette er ett noe annet syn enn den generelle oppfatningen av hva som regnes for å ha vært pyramidens bruksområde.

Det gjenspeiler også det mystiske synet på pyramider, som er utbredt innenfor New Age-strømninger og alternativ spiritualitet, der pyramidene tillegges en universell kraft.

Hans forteller også i intervjuet om et tilfelle hvor han har sett på filmer med utenlandsk tale og han, uten å merke det noe særskilt der og da, forstår hva som har blitt sagt. Han sier selv at han ikke har lært disse språkene, og tenker seg at årsaken til forståelsen for det ukjente språket kan ha vært at han har pratet dette språket i ett tidligere liv. Hans beskriver også en episode hvor han for første gang besøkte Roma, og uten videre fikk han for seg en oversikt over Romas gater og steder. Dette mener han også kan skyldes at han har levd i Roma i et tidligere liv, og dermed husker byen.

For Hans manifesterer kunnskap fra tidligere liv seg i dette livet. Senere vil vi se at dette kan ha å gjøre med at det er sjelen som er innehaver av kunnskapen som er blitt innhentet gjennom flere liv. Sjelen og hva denne ansees å være blant mine informanter, vil bli tatt opp senere i teksten.

Tidligere personligheter påvirker dette livets personlighet

I likhet med Hans sin overbevisning om at noen av kunnskapene han besitter i dette livet, er fra tidligere liv, finner vi hos Jan og Jarle beskrivelser av hvordan tidligere liv på forskjellig måte manifesterer seg gjennom synes på seg selv og sin individualitet i dette livet. Jan gir oss et innblikk i hvordan han ser tidligere avspeilt i seg selv og sin personlighet i dette livet.

Det eldste livet jeg kom til det var vel, utenom det livet der [som slave i Amerika], og et annet liv som kvinne i nyere tid, så var det stort sett soldatliv. Første og andre verdenskrig, romersk hær og "The Crusade". Diverse kriger.

Føler du noe tilknytning til det [å være kriger] i dette livet?

Veldig.

På hvilken måte?

Jeg er en krigertype. Er veldig tiltrukket av slag, krig og våpen og fascinert av sånt. Har trent mye kampsport. Og liksom... den følelsen. Den følelsen av å være i strid, å være i det øyeblikket der, den kjenner jeg veldig godt.

Jan har opplevd flere liv som soldat og kriger gjennom regresjon og understreker i intervjuet at han føler en sterk tilknytning til dette. Teresa og Jan spøker også underveis i intervjuet om at med dette utgangspunktet, er det ikke rart at Jan fikk et sjokk da han i regresjon befant seg

selv i en stor afrikansk kvinne sin kropp. Det at Jan føler en tilknytning til soldatlivet, begrunnes med at han selv mener å ha levd andre liv som soldat. Dermed kan han relatere til de medfølgende følelsene av å være i strid, i dette livet, selv om han ikke har opplevd strid eller krig i livet han lever nå.

Jarle har som tidligere nevnt, ikke opplevd noe han utelukkende ser på som en regresjon av tidligere liv. Jarles bekreftelse på at han har levd tidligere, ligger i andre personers vitnesbyrd. Han foreller meg om flere eksempler på dette, noe som også vil vise seg senere i teksten. I det følgende sitatet kommer det frem at healeren hans har sett noen av hans tidligere liv. Til grunn ligger her at healeren også fungerer som et slags medium eller klarsynt, noe som ikke er uvanlig innenfor alternative behandlingsmetoder. Man er ikke bare healer, eller bare medium, flere ting kan kombineres.

Healeren min så meg som romersk soldat i et liv. Også en prest i et annet liv. Og det er jo to motpoler. Så nå er jeg prest, og jeg er kriger. [Jarle ler] Så jeg kan slåss om situasjonen skulle trenge det. Og jeg elsker. Så nå er jeg liksom litt av begge de motpolene, som jeg skal prøve å få inn i en blanding.

På bakgrunn av hva Jarle er blitt fortalt, ser han på seg selv som en kombinasjon av to motpoler. På den ene siden har han fra tidligere liv med seg egenskapene til en kriger. På den andre siden er han fredelig og kjærlig, som en prest. Jarles tidligere liv farger altså synet på ham selv som person og underbygger ønsket hans om å spre kjærlighet og slåss for det han mener er rett. Dette er ambisjoner som kommer frem underveis i intervjuet, og trekk Jarle bruker for å beskrive seg selv og sin personlighet. Her blir fortellingen fra tidligere liv med på å underbygge hans selvbeskrevne karaktertrekk.

Dette livets problemer har rot i tidligere liv

I likhet med at kunnskap, interesser eller karaktertrekk kan ha rot i tidligere liv, finner vi også en gjennomgående idé om at problemer, utfordringer eller problematiske situasjoner og følelser, har en årsak i informantenes tidligere liv.

Hans er overbevist over at problemer man opplever i dette livet kan ha en årsak i et tidligere liv.

Kan en finne svar på problemer som man opplever i dette livet, ved å se på tidligere liv?

Ja, absolutt.

La oss si at man er veldig sjenert. Kan det ha en grunn i tidligere liv?

Jada, det kan det. Og det kan og være at du har vært for lite sjenert i tidligere liv. Hvis du går til den andre ytterkanten, blærete, hovmodig, tøff i trynet. At du trenger et liv der du er satt litt mer tilbake.

Gjennom et spørsmål med et konkret eksempel, svarer Hans at selv personlighetstrekk kan ha årsak i et tidligere liv. Har man vært for lite sjenert kan man i dette livet oppleve å være veldig sjenert, altså et personlighetstrekk som er på den andre ytterkanten. Dette eksempelet kan vise oss et ønske om å oppnå en form for balanse, noe vi også kan se hos Jan:

Jeg opplever at det forrige livet jeg fikk tilgang til gjennom regresjonsterapi, var en ung dame som døde i 26 års alderen. Veldig ung, tror hun var italiensk, født av italienske foreldre i USA på 50-tallet. Hun var en veldig begjærlig ung dame. Veldig uansvarlig og begjærlig type. Hun døde ung og fikk ikke tatt hånd om det. Og det føler jeg er noe jeg har måttet jobbe med i dette livet. Jeg var født inn i... mine foreldre var... Jeg er født inn i et narkomant hjem. Der er stikkordene rus og seksualitet og uansvarlighet. Jeg vil si det er lett å trekke noen tråder der.

Ut i fra det Jan forteller meg under intervjuet, har han i store deler av sitt unge liv måtte vært selvstendig og ta hånd om seg selv, tilsynelatende på bakgrunn av at han er født inn i et narkomant hjem. I livet han beskriver i sitatet over, har han vært en uansvarlig ung jente, som i tillegg døde ung. Han trekker tråder mellom livet som ung jente i USA, og livet han lever i dag. Ved å ikke få bukt med sin uansvarlighet og begjær i et tidligere liv, blir han nødt til å håndtere dette i det nåværende livet, men i en annen livssituasjon. I dette livet er han selv dermed blitt offer for det han har vært i et tidligere liv.

Teresa interesserer seg mye for horoskop, og i det kommende sitatets tilfelle, karmahoroskop. Et vanlig horoskop regnes ut i fra stjerner og planeters stillinger ved fødselstidspunktet, og er ment til å si noe om ens personlige trekk ut i fra dette. Et karmahoroskop skal gi deg muligheten til å se på dine tidligere liv, og hva du har opplevd, og hva du trenger å gjøre i dette livet for at du skal oppnå en slags balanse eller harmoni.

Jeg tror ut i fra [karma]horoskopet at jeg har gjort noe galt. Eller... Jeg har latt noe skje som ikke skulle skje. Det er ikke nødvendigvis jeg som har gjort det, men jeg har på en måte hatt muligheten til å stoppe det også har jeg ikke gjort det, ikke sagt i fra. Så har jeg på en måte blitt født med nesten en sånn slags dårlig samvittighet. Jeg har veldig lett dårlig samvittighet for alt mulig, vil at alle skal ha det bra hele tiden og gjøre alle til lags hele tiden. Jeg får mye dårlig samvittighet. Jeg tror jeg skal lære å gi mer beskjed i dette livet, være mer ærlig og ta mer kontroll over eget liv. I stedet for å være redd for hva andre syns.

Teresa har gjennom en tolking av sitt eget karmahoroskop, og dermed tidligere liv, kommet frem til at årsaken til at hun lett har dårlig samvittighet og ønsker å gjøre alle til lags, har en

årsak i hendelser fra et eller flere tidligere liv. Hva dette er, sies ikke. Årsaken kan være at gjennom å se på et karmahoroskop kommer ikke detaljerte hendelser frem på samme måte som de kan gjøre under regresjon, hvor man direkte opplever hendelser i det livet man går inn i.

Hos Jarle fremstår et tidligere liv også som roten til konkrete problemer han opplever i dette livet. Sitatet handler om en situasjon på en festival med alternativ/nyreligiøs profil i Sverige, hvor Jarle kom i snakk med forskjellige mennesker, særskilt en dame som evner å se personers tidligere liv.

Vi begynte å snakke med en eldre kvinne, og hun sa: ”Jeg ser mye ting med deg. Kan jeg fortelle deg det?”. Jeg sa: ”Jaja, skyt løs”. Også begynte hun å fortelle det at jeg har vært en kvinnemishandler i mitt tidligere liv. I Portugal. Og drev med noe... Var en slags slavehandler. Også vært stygg med kvinner. Og når jeg ser i dette livet her, hvor mye frykt jeg har for å få meg kjæreste, og hvor frykt jeg har for å ikke bli elsket av kvinner. Hvor mye frykt jeg har for å være stygg mot jenter uten å mene det, så liksom, gir det. Det er på en måte en ny puslebit i mitt bilde.

Jarle tolker denne kvinnens fortelling om hans tidligere liv, som en direkte årsak til problemer han selv føler han har med kvinner. Kvinnens utsagn ga mening for Jarle, og fungerer dermed som en bekreftelse på at han har levd tidligere liv, og at disse livene har utspilt seg på en måte som har fått konsekvenser for ham i dette livet. Mens de andre informantene baserer overbevisningen om at de har levd tidligere liv på egne opplevelser gjennom regresjon, ser vi at Jarles overbevisning kommer av hans tillit til andre mennesker som skildrer hans tidligere liv for ham.

Gjennom informantenes fortellinger om tidligere liv, og hvordan de har fått konsekvenser for dette livet, kan vi legge merke til flere ting. Den ene er at det finnes et skille mellom hva som er positivt og moralsk korrekt og hva som ansees som umoralsk og negativt. Begjærighet, uansvarlighet, likegyldighet og mishandling blir i disse fortellingene ansett som negativt og et onde. Det andre vi ser, er at moralsk dårlige handlinger får en konsekvens. Konsekvensen er av negativ karakter. Hos Jan kommer det frem at han i dette livet selv har blitt offer for oppførselen sin i et tidligere liv. Hos Teresa har det manifestert seg i form av en negativ følelse, en gjennomgående følelse av dårlig samvittighet. Hos Jarle ser vi en frykt for å samhandle med kvinner.

III. Sjelens læreprosess

Reinkarnasjonsforestillingen, slik den fremstår hos mine informanter, baserer seg på at det er noe ved menneskene som trer inn i nye liv og inn i nye legemer. I enkelte tilfeller bruker noen av informantene « mitt høyere selv», for å beskrive det uforgjengelige, men da gjerne i sammenheng med «å komme i kontakt med sitt høyere selv», altså å oppnå bevissthet rundt det at man faktisk er sjel, ikke bare en fysisk kropp. Informantene bruker for det meste begrepet «sjel» for å beskrive det uforgjengelige ved menneskene, noe som innebærer at man tenker seg sjelen som udødelig. Jeg vil her se på informantenes syn på sjelen, og også legge frem hva som kommer frem som meningen med eksistensen, nemlig sjelens læreprosess.

Hva er sjelen?

For å kunne få en bedre forståelse for hva mine informanter mener når de snakker om sjelen eller sitt høyere selv, vil jeg her presentere informantenes skildringer rundt dette.

Hans sier at han vet at menneskene har en sjel og beskriver hva han mener sjelen består av.

Jeg vet at mennesker har en sjel [...] Det er energien som gjør oss til ett menneske. Det som holder oss i gang. Det er ikke en del som forlater kroppen, men det er energien vi består av. Kraften kan du si. Vi kan jo måle det med et enkelt måleinstrument. Du har strøm i nervene, du har strøm i hjernen. Når livet ebber ut så forsvinner all den energien.

Jarle gir oss et innblikk i hva han tror sjelen er, gjennom spørsmålet om hva som skjer når man dør.

Intervjuer: Hva skjer etter at man har dødd?

Jarle: Du er 21gram lettere.

Intervjuer: Hva vil det si at man blir 21gram lettere?

Jarle: Nei.. Det virker nå logisk å tro at det er sjelen da. For så si det sånn.

Jarle beskriver sjelen, i likhet med Hans, som noe som kan måles. Ifølge Jarle blir man 21 gram lettere når man dør, og at det da er sjelen som forlater kroppen. Mens man i følge Hans kan måle strømmen i nervene, og at dette tilsier at vi består av energi, blir sjelen for Jarle noe fysisk målbart i form av vekt.

Teresa sitt syn på sjelen beskrives, i likhet med Hans sitt, som energi.

Jeg tror altså når vi går ut av kroppen vår igjen, så blir vi kun sjel. Vi har ikke alt dette her personlighet og forvirring og disse tingene. Og da er vi bare essensen av oss selv [...] Når vi er sjel, så har vi ikke

følelser på den måten som når vi er mennesker. Det er jo vi som føler, tenker og er forvirret. Når vi er sjel er vi bare ren energi, og er på en måte bare lys. Mens her [på jorden] er det jo alle mulige ting. Mye mørke og sånt, dualitet i det hele tatt.

På spørsmålet om hva som skjer når man dør, svarer Jan at det er sjelen som forlater kroppen. Han beskriver videre:

Sånn som jeg ser det for meg da, så går du vel tilbake til en høyere bevissthetsform. En bevissthetsform som på en måte forstår [...] Så når du dør så når du tilbake til den bevissthetsformen som var før du ble født. Den som har oversikten kan du si. Den som forstår hvorfor du har valgt det og det.

Er det en del av deg selv? Eller hva er det?

Nå er det en del av deg selv. Men det er på en måte en høyere del. Den er i spill gjennom personligheten og kroppen din nå, men i mer eller mindre grad. [...] Når du dør så vil du nå den, tilbake igjen til den bevisstheten.

Hans gir en metaforisk beskrivelse av sjelen som strøm og energi, mens Jarle ser på sjelen som noe konkret og fysisk som forlater kroppen ved døden. Måten Jan og Teresa beskriver sjelen på, setter den som en motpol til det fysiske legemet. Teresa legger vekt på at som sjel har vi ikke følelsene og tankene som, ifølge Teresa, gjerne gjør oss forvirret, mens Jan beskriver at sjelen har en høyere form for bevissthet, og det er denne bevisstheten man går tilbake til etter at man har forlatt kroppen.

Grethe sier ikke noe spesifikt om hva sjelen består av eller hva den er, men gjennom intervjuene, finner vi en felles forståelse om at sjelen er en del av oss som en høyere bevissthetsform, og det er den som lever videre fra kropp til kropp. Dette er også noe som går igjen hos alle informantene. Vi finner et skille mellom sjel og kropp, hvor sjelen beskrives som noe svært annerledes enn den fysiske kroppen vi er ikledd. Ettersom det er sjelen som lever videre, kan denne også anees for å være essensen av mennesket, mens kroppen kan sees på som et verktøy man tar i bruk for å kunne eksistere og oppleve ting på jorden.

Hvor kommer sjelen fra?

Dersom man tar utgangspunkt i at man besitter en sjel som kan vandre videre fra kropp til kropp, kan man undre seg over om sjelen noen gang hadde et utgangspunkt, altså hvor den opprinnelig kommer fra. Mine informanter delte sitt syn på dette, noe vi vil se på videre.

På spørsmålet om sjelen har en opprinnelse et sted, svarte Hans følgende:

Nei, det er en.. kall det en annen dimensjon. Det tror jeg blir lettest å forklare det med. En parallell dimensjon der sjelene lever i mellomstadiene mellom en død og en gjenfødelse.

Gjennom spørsmålet om hva som skjer med sjelen når den fysiske kroppen dør, kan man også få et innblikk i hvor sjelen kommer fra, dersom vi antar at dit sjelen returnerer til er samme sted som den i utgangspunktet har sitt opphav, slik Jarle beskriver det:

Jeg tenker at det er forbi vår egen fatteevne, for logiske sinn klarer liksom ikke helt å gape over det, sant. [...] Også tenker jeg jo at den [sjelen] kommer over i en annen dimensjon, i sjeleriket og eksisterer der.

Grethe beskriver stedet mellom livene som «åndeverdenen», og utdyper at det er mulig å kommunisere med denne verdenen. Selv forteller hun at hun kommuniserer med avdøde familiemedlemmer, og har slik fått innsyn i hvordan åndeverdenen er og fungerer. Denne åndeverdenen er for Grethe altså stedet man kommer til mellom livene på jorden, men vi finner også vesener der som ikke skal reinkarneres på jorden, som for eksempel bare er energivesener som skal hjelpe og veilede menneskene i deres jordiske liv.

Jan beskriver stedet man kommer tilbake til etter døden som *kilden*, og skildrer denne kilden som «en kosmisk bevissthet som på en måte opplever seg selv». Det kommer derimot ikke klart frem om denne kilden samme stedet som sjelen opprinnelig har oppstått fra.

Teresa er usikker på hvor sjelen kommer fra, og påpeker at det er et stort spørsmål som hun enda ikke helt har funnet svaret på, men fremdeles holder på å utforske. Men at man forlater kroppen og kommer til et annet sted mellom inkarnasjonene, er de begge enige om.

Vi ser en tendens til at i de store linjene setter informantene et kosmisk skille mellom den fysiske verdenen, og den åndelige dimensjonen, hvor man befinner seg mellom livene. Et slikt syn kan også åpne for troen på metafysiske vesener, slik som ånder, åndelige hjelpere, spøkelseser o.l. Troen på og samhandlingen med andre vesener enn de vi finner fysisk på jorden kommer frem hos alle informantene i større eller mindre grad. Dette nevnes for å illustrere hvordan informantenes verdensbilde, inkluderer flere elementer enn det jeg har mulighet til å ta for meg i denne avhandlingen

Gamle sjeler

Noe som går igjen hos flere av informantene, er at de anser seg selv for å være svært gamle sjeler, har levd mange forskjellige liv, og dermed har opplevd veldig mye. Jarle, Grethe og Hans forteller at de har eksistert svært lenge⁶⁴.

Jarle: Jeg anser meg selv som en veldig gammel sjel som har levd veldig lenge og liksom, og har sikkert vært alt mulig.

Hva som er «veldig lenge» for Jarle, kommer ikke frem gjennom intervjuet og blir dermed vanskelig å anslå.

Grethe: Jeg er på søking akkurat nå, for å finne det ut. Jeg har vært i regresjon 2 ganger og vært i meditasjon en gang hvor det var 20 000 år før Kristus.

Grethe nevner også at hun mener sjelen hennes er enda eldre enn det tidligste hun har erindringer fra for 20 000 år siden, men understreker at når det kommer til hvor gammel sjelen hennes er, så anser hun seg selv som «på søking» for å finne ut av dette. Med «søking» antar jeg at hun mener å utføre gjentatte regresjoner for å finne ut av dette.

På spørsmålet om hvor gammel Hans anser sin sjel for å være, svarer han følgende:

Litt vanskelig å si, men jeg vil anslå ett par 100 000 år i hvert fall. Kanskje mer. Mest sannsynlig mye mer, men det har jeg ikke klart for meg og da vil jeg ikke overdrive.

Det virker som å anslå nøyaktig hvor gammel sjelen deres er, er vanskelig. Informantene har enten en ide om hvor gammel sjelen er, eller bare en anelse om at sjelen deres er svært gammel.

Målet med menneskenes eksistens

Religioner verden over beskjeftiger seg med spørsmålet «hva er meningen med livet?» I forbindelse med denne avhandlingen vil det kanskje være riktigere å si; hva er meningen med livene? Teresa er svært klar på dette, og Jan sier seg enig:

Teresa: Vi har visse ting vi er nødt til å gå igjennom, vi er nødt til å lære, for at sjelen vår skal rett og slett bli utviklet.

Hans virker å være enig med Teresa og legger vekt på sanking av kunnskap gjennom livene.

⁶⁴ Teresa og Jan nevner ikke noe om hvor gamle de anser sjelen sin for å være, bortsett fra at de har fortellinger fra flere forskjellige liv som går tusen år eller lenger tilbake.

Målet er jo å bli bedre. Å bli mer kunnskapsrik. Ja, det går på det praktiske sant, det å forstå andre, forholde seg til andre, hjelpe andre, hjelpe seg selv. Kort sagt: en bedre sjel, et bedre menneske. Utvikle seg positivt.

Ifølge Hans er det et mål å bruke kunnskapen om mennesket, og erfaringer som er blitt gjort i tidligere liv til å utvikle seg i en positiv retning. For Hans handler det om å være et godt menneske, som for ham betyr å ha forståelse for andre individer og et ønske om å hjelpe andre med å oppnå den samme forståelsen. Hans holder empatiske evner høyt i denne sammenhengen. Både Hans og Teresa legger i intervjuene vekt på at det er sjelen som utvikler seg, og at det er sjelen som innehar denne kunnskapen gjennom livene. Hans påpeker også at for å kunne opptre som et godt og empatisk menneske, må man også kjenne til det motsatte:

Men det kan jo også være en livsoppgave at du skal være en drittsekk i ett liv, for å lære at drittsett ikke er måten å være på. Jeg tror at alt må erfares. For du kan ikke liksom, bare.. teoretisk forstå det at en person som opptrer ondt og sårer andre mennesker, det er en person du ikke skal være. Du lærer ikke hvordan det er å være sånn, uten å være sånn selv.

Grethe forteller oss om sitt syn på hva som er meningen med alle livene man går igjennom.

Jeg tror det handler om å gå tilbake til kjærlighet. Alle sjeler kommer ut i fra en kjærlighetskraft. Så om du tenker deg at alt er bare blitt pøst ut av en kjærlighetskraft, og der skal alt tilbake igjen og. Men før du skal tilbake igjen til det, så må du ha lært alt det du skal for å faktisk kunne klare å passe inn i dette. Så jeg tenker at det er en utrolig vanskelig oppgave[...] I ånde verdenen så husker vi alt. [...] Men det vi må huske er at når vi fødes, så husker vi ingenting. Vi husker veldig lite fra vårt tidligere liv, og vi husker ikke fra ånde verdenen. Så vi starter på en måte på nytt.

[...] For at en skal lære det en skal lære, så må man inn i disse forskjellige rollene. Det kan godt hende at du har vært en fattig afrikaner i ett tidligere liv for eksempel, og har lært det du skulle i forhold til det livet du nå skal ha, eller det livet du har hatt tidligere. Alle livene henger på en måte sammen.

Grethe legger også vekt på læring og kunnskapssanking gjennom livene, for å nå et mål om å komme tilbake til der hvor alle sjeler har sitt utgangspunkt. Eneste måten å komme tilbake, er å ha lært alt det man er blitt «sendt ut» for å lære. En interessant merknad med Grethes uttalelse, som jeg også finner igjen hos flere av informantene, er ideen om at når man blir født så husker man ingenting om at man egentlig er sjel. Man husker heller ingenting om livsoppgaven(e) man har bestemt seg for da man befant seg mellom livene. Det blir dermed opp til en selv å finne ut av dette.

Jarle er klar på hva som er meningen med livene:

Jeg tror alle sjeler har som mål å bli opplyst, så får tiden vise hvor mange liv som blir brukt på det, å komme gjennom den totale læreprosessen.

På bakgrunn av intervjuet med Jarle tolker jeg det han beskriver her som «opplyst» i samme bane som det Teresa og Hans beskriver som å lære og å innhente kunnskap. Videre legger Jarle vekt på at å oppnå en balanse gjennom livene, også kan sees på som et mål.

Vi skal innom så mye smerte og, sant.. Vi skal være slave og vi skal sikkert være konger, så skal vi sikkert gjennom hele bøtteballetten. [...] Jeg må nok si, jeg tror at det er noe med at vi skal føle alt. At vi har gått igjennom mye lidelser og mye gleder, sant. [...] Alt det tror jeg oppfyller en slags balanse. Man kan si med sikkerhet at naturen... Altså, naturen til universet er balanse over liksom alt. Å komme tilbake til balanse. Og alle opplevelsene sant, masse positivt og masse negativt, det fører til en balanse.

Vi ser at informantene beskriver at målet med å gjennomgå flere liv er å lære og å utvikle seg. Det man skal lære er både hva som er godt og hva som er ondt. Det legges vekt på at man kan ikke vite hva det ene er, uten å ha opplevd det andre. Lærdommen kommer gjennom å ha vært forskjellige mennesker og levd forskjellige liv, og gjennom dette er det sjelen som er innehaver av lærdommen, og det er sjelen som utvikler seg. Både Jarle og Grethe legger vekt på å oppnå en slags balanse, gjennom å skulle føle både vonde og gode ting. Gjennom at man skal inn i forskjellige roller, og oppleve både det å være «en drittsekk», i følge Hans, og å være god, kan dette også vise til et ønske om balanse, og et mål om å oppleve begge motpolene, for til slutt å forstå hvilken måte å leve på som gagnar både en selv og andre best. Dette gjelder ikke nødvendigvis kun når det kommer til oppførsel, men på samme måte må man også føle smerte, føle å ha det vondt, for å forstå hva som er godt.

Man har valgt livet selv

Hos mine informanter kommer det frem at sjelen, eller ens «høyere selv», har gjort bevisste valg når det kommer til livene vi lever. Det påpekes at man selv velger liv, og i større eller mindre grad hva dette livet skal inneholde. Ut i fra dette er det en planleggingsprosess rundt hvordan man på best mulig måte skal kunne oppnå den lærdommen eller den erfaringen man har bestemt seg for.

Jan og Teresa legger vekt på at man velger livene selv, og da gjerne ut i fra hva man har bestemt seg for å gå igjennom i det aktuelle livet. Grethe og Hans opplyser det samme. Samtidig påpeker Hans at selv om sjelen velger livene man skal leve, betyr ikke dette at man

uten videre kan velge problemfrie og suksessfulle liv. Dette kan, ifølge Hans, være imot sin hensikt:

Du sa noe om at sjelen planlegger selv hva den har lyst til å oppleve. Hva en skal lære, hva en skal gå igjennom.

Ja. Men ikke nødvendigvis hva en skal oppleve. Det er ikke sånn at du kan velge at: «I dette livet skal jeg være rik, ha flott dame og stor bil og alt det der». Det er mer utviklingen som sjel. Oppgaver, livsoppgaver, livslæring. [...] Det kan jo være mulig, men jeg ser ikke helt læringsnødvendigheten av bare suksess. Du lærer ikke så mye av det.

For Hans er det altså ikke mulig å velge et liv hvor alt er problemfritt. Det er selve problemene og det å overkomme disse problemene som har læringsverdi.

Jarle nevner fortellinger han har hørt rundt det å planlegge livene sine mens man er i mellomstadiet mellom liv. Selv har han ikke gjennomgått regresjon, og baserer derfor det han vet og tror om reinkarnasjon på andres vitnesbyrd.

Og jeg har jo hørt noe interessant i forhold til folk som er blitt gjort dette med regresjon. De har gått tilbake i tid der de har sittet rundt ett bord, med lysvesen og avtalt livet sitt. Da har de hatt et møte, en strategiplan for det livet. Og det er jo.. det har vært lys og så mye beskrivelser, så det er jo utrolig interessant.

Hvem eller hva disse lysvesenene er, kommer ikke klart frem, og Jarle viser litt usikkerhet rundt hvorvidt han har gjort et bevisst valg bak livene, eller om det bare er en kosmisk balanse som prøver å utjevne seg. Tanken om å ha planlagt livet sitt, er likevel ikke noe Jarle forfekter med det første.

Livene man lever er derfor ikke vilkårlige, i hvert fall ikke for Hans, Jan, Teresa og Grethe. De har valgt hvert eneste liv de har levd selv, noe som naturligvis også inkluderer det livet de lever nå. Gjennom å velge hvilket liv man skal leve, og hvilket mål man vil forsøke å nå, kan man tenke seg at man selv er ansvarlig for den motgang og medgang man måtte oppleve. Hvilken type liv man velger, kommer an på hva man finner behov for å lære, hva man ønsker å ha som livsoppgave.

Livsoppgaver

Vi har tidligere sett at informantene snakker en del om livsoppgaver, og også blitt presentert for eksempler. Her deler noen av informantene hva de mener deres livsoppgave er, og hva en livsoppgave kan og ikke kan være. Det skal sies at det kommer frem gjennom intervjuene at man ikke trenger å ha bare en livsoppgave, men kan ha flere. Dette varierer fra person til

person, på hva man har bestemt seg for når man har planlagt hvilke liv man skal lære, og hvilke oppgaver man skal ha.

Jarle beskriver sin livsoppgave slik:

For meg er det veldig klart. Det er å komme i kontakt med meg selv. Den sanne essensen i meg selv. Og det er alt som er positivt. Man er født med det. Også derfor tenker jeg at når jeg har oppfylt den meningen, så blir jeg opplyst. Men hvor mange liv det tar, det er opp til meg. Mitt valg. Det virker ikke alltid så fritt, men... Vi gjør jo frie valg.

Hans forteller om sin livsoppgave:

Sånn som det jeg føler er min oppgave i dette livet er så, kan du si, å sette meg selv mer... for det jeg har opplevd tidligere i livet mitt nå, spesielt med tanke på det med forhold til andre mennesker, så har jeg vært veldig sånn at jeg går på bekostning av meg selv. Jeg overser meg selv for å ivareta andre. Det gjelder i alle former for relasjoner.

Selvoppofrende?

Ja. Og valg av partner, ofte i et svakt menneske som trenger mye hjelp og støtte der jeg må legge mine idealer og behov til side for å ivareta det mennesket. Og læringen i det er at jeg skal lære at jeg skal ikke overse meg selv. For det blir feil. Det er ikke balanse i ett forhold, eller i livet generelt hvis du hele tiden skal ofre egne behov, egne ønsker, til fordel for andre for at de skal ha det bra. Det blir liksom likegyldighet til egoet.

Hans forteller videre at det han beskriver i sitatet over, er noe han har måttet gå igjennom i flere liv, men har mislykkes med. Derfor har han samme livsoppgave i dette livet, som han har hatt tidligere.

Hans forteller oss også om hva han mener en livsoppgave ikke kan være:

Selvfølgelig kan du ha suksess, men da må du ha oppnådd det. Å bli født med gullhår i ræven og gullskje i munnen, det gir ikke mye læring eller utfordring. Og utvikling. Så akkurat det tror jeg ikke at du bare kan velge at «nå vil jeg ha ett herlig liv der alt går på skinner»

Usikker på om jeg har forstått Hans riktig, spør jeg videre om det virkelig ikke har noe formål å bli født rik.

Kan ikke det føre med seg noe? Kan man ikke lære noe av det? For eksempel, hvis man skulle vært født veldig rik og så mister man all rikdommen sin? Kan det skje?

Ja, det kan jo skje. Du har jo et potensial der. Men det jeg mener er å velge seg ett liv med bare suksess og uten problemer, det ser jeg på som veldig usannsynlig. [...] Men selvfølgelig, mange blir født rik,

mange blir født rik for å kunne lære og hjelpe andre sant. Eller at de skal være egoistiske drittsekker og bli utsatt for hat og, ja. Bli mislikt for å lære av det. Det er vanskelig å si. Det er mange oppgaver der. Men det jeg mente var liksom å bli født til et liv som er en dans på roser, det skjer ikke.

Her ser vi altså forskjellige utgangspunkt i hva ens livsoppgave kan være, dersom man skulle være så heldig å oppnå rikdom, eller bli født rik. Det ene er at å bli rik kan sees på som en oppnåelse og en lærdom i seg selv. Gjennom å bli født rik, kan man bruke rikdommen sin til å hjelpe andre, og på denne måten oppnå en form for læring. I tillegg finnes det også et potensial i å bli mislikt på bakgrunn av å være rik, dersom man oppfører seg på en negativ måte. Dette fremstilles også som et potensielt læringsmål og viser oss at menneskers negative handlinger faktisk kan være i tråd med ens livsoppgave.

Når man mislykkes i sin livsoppgave

Dersom alle mennesker har en livsoppgave, men gjerne ikke er klar over den, kan man også anta at man kan mislykkes med denne oppgaven. Teresa legger vekt på den frie viljen vi er utstyrt med, og at denne også kan være hemmende på ens livsoppgave:

Hvis du lever et liv og ikke klarer å lære, kan det skje? Du klarer ikke å lære deg det du har planlagt?

Vi har jo fri vilje, det er helt opp til oss selv hvor mye vi er villige til å utvikle oss, hvor mye vi er villig til å lære. Vi kan gå igjennom et helt liv og lukke ørene våre og ikke lære oss ting. Det kan være hva som helst. Vi velger selv, vi må lære å lytte til det som er inni oss, eller vi kan velge å la vær. Men da må man mest sannsynlig gjøre det om igjen.

Det at man må tilbake igjen og prøve å rette opp i det man har mislykkes i tidligere, ser vi også i informantenes skildringer rundt problemer de opplever i dette livet. Man har ikke oppnådd det man skulle i et tidligere liv, og blir nødt til å ta et oppgjør med det i dette livet, slik det er i Jan sitt tilfelle. Eller man må leve gjennom flere liv med samme livsoppgave, slik Hans beskriver.

Grethe forteller også om at man må tilbake dersom man mislykkes, her med eksempel:

Grethe: Når man kommer over så husker du alt. Man husker alt fra alle livene. Vi har jo mange forskjellige ting vi skal igjennom og lære oss. Så må vi jo finne ut, i hvert liv som vi er i ”hva skulle vi lære i dette livet, og hva skulle vi lære i dette livet?”. Og når vi kommer over i ånde verdenen ”har vi lært det vi skulle lære?”. Eller så kan man risikere at vi må tilbake igjen for å lære det. Det vil dermed si at hvis et menneske tar selvmord for eksempel på grunn av at de ikke takler de utfordringene det er med det psykiske. Da kan det godt være det at de må tilbake igjen og utsettes for samme prøvelser, eller enda verre prøvelser, for at de skal lære.

Det at man ikke husker hva som er ens livsoppgave når man blir født, er noe som går igjen hos flere av informantene. Ved å vite hva man skal gjøre for å så gjøre det, gir lite motgang og dermed lite læring.

For Jarle vil man før eller siden lære alt man er nødt til å lære. Men det er individuelt hvor lang tid man kommer til å bruke på dette. Mislykkes man med livsoppgaven sin, må man tilbake. På denne måten kan man bruke lengre tid på å oppnå det som er bestemt at man skal oppnå.

Vel, det er en sånn.. ting som er «bound to happen». For det er intensjonen [...] Så jeg tror alle sjeler har som mål å bli opplyst, så får tiden vise hvor mange liv som blir brukt på å komme gjennom den totale læreprosessen.

Vi ser at det absolutt er mulig å mislykkes i sin livsoppgave. Konsekvensen av dette er at man må tilbake for å prøve på nytt. Det finnes ingen snarvei til kunnskap, kun gjennom å takle og overkomme problemer man måtte møte på, kommer man videre. Disse utfordringene har man i tillegg valgt selv, nettopp på grunn av den ønskede læringseffekten.

Selv om vi gjennom kapittelet har sett et overveldende fokus på tidligere liv, og hva disse har å si for informantene, påpeker det å mislykkes i sin livsoppgave at vi også finner et fokus på fremtidige liv. Det er et ønske om å oppnå målet sitt, hvis ikke risikerer man å måtte holde på med samme oppgave i mange liv fremover. Dette fører igjen til at man står stille på «utviklingsstigen». Mitt inntrykk er at dette er lite ønskelig for informantene, og kan dermed fungere som en motivasjon for å lykkes med sin livsoppgave, uansett hva den måtte være.

Er det en slutt på rekken av reinkarnasjoner?

Dersom man når målet sitt, og har innhentet all erfaring og all kunnskap, eller som Jarle sier det: «har blitt opplyst», hva skjer så? Nøyaktig hva som skjer kommer ikke klart frem, men både Hans og Jarle reflekterer rundt spørsmålet. Hans er usikker, men har en ide og et håp om hva som skjer:

Kan du noen gang lære alt du skal ha lært, eller vil det alltid være nye ting? Er det en ende på det?

Det håper jeg, men jeg vet ikke [latter]

Og hvis det er en ende på det, hva skjer med deg da?

Det kan jeg ikke svare på. Det er veldig vanskelig å si. Jeg har jo teorier om at da er du på andre siden, og har en større oppgave med å veilede og å hjelpe. Kanskje du er guide for levende personer, hjelper med utvikling og sånne ting. Men det kan jeg ikke si jeg vet.

Men du håper det er en slutt på det?

Ja [latter]. Det må jo nesten være det. Det kan jo ikke være meningen vi skal gå i en evig runddans og lære ting opp igjen som vi har lært. Vi må jo komme til ett punkt der vi har en så stor utvikling at vi kan bidra på andre måter.

Hans viser en usikkerhet rundt dette spørsmålet, rett og slett fordi han ikke vet hva som skjer. Han uttrykker hva han tror og håper skjer. Tidligere har vi sett at Hans setter empati og hjelpsomhet høyt, verdier som vi også ser kommer til uttrykk i hans syn på hva som skjer når man har levd så mange liv at man har lært alt. Da håper Hans at man kan bidra på andre måter, for eksempel å være hjelpsom for mennesker, men da ikke gjennom å bli gjenfødt på jorden selv.

Jarle har følgende å si angående slutten på reinkarnasjoner:

Min ide på det er at når du blir opplyst, når du kommer forbi alt som heter problemer. Bakom det så ligger det egentlig bare evig glede og kjærlighet. [...] Og jeg tenker at da har vi lært det vi kom for å lære, og da er vi klar til å gå videre, og gjerne ikke trenger å komme tilbake til jorden.

Hva «å gå videre» betyr for Jarle, kommer ikke klart frem, i motsetning til hos Hans. Men vi ser at dersom man har oppnådd målet sitt, så behøver man ikke å komme tilbake til jorden. For Jarle ser vi at enden på reinkarnasjoner blir beskrevet med positive ord – evig glede og kjærlighet. For Jarle finnes ikke ondskap og smerte «på den andre siden», men er noe vi skal oppleve på jorden.

IV. Selvoppfatning og personlig utvikling

I dette kapittelet har jeg gjennom fremstillinger av informantenes refleksjoner rundt reinkarnasjonsforestillingen, forsøkt å gi et bilde av hvilken betydning denne troen kan ha for mine informanter, og da særskilt på et personlig plan. Flere av temaene vi har gått igjennom, glir inn i hverandre på ulike måter. Jeg vil nå forsøke å samle og trekke tråder mellom disse temaene, for å se hva informantenes utsagn kan si oss om reinkarnasjonsforestillingen og personlig utvikling, og om reinkarnasjonsforestillingen har en betydning for synet på selvet.

Et nøkkelbegrep i reinkarnasjonsforestillingen slik den forekommer hos mine informanter, er selve *regresjonen* – den personlige opplevelsen av tidligere liv. Ingen av informantene kan skildre tidligere liv, uten noen form for stimuli. Kun gjennom regresjon

eller meditasjon blir denne kunnskapen tilgjengelig. Selve livene får man altså bare tilgang til ved hjelp av bestemte teknikker. Gjennom regresjonen får informantene en opplevelse av å være noen andre, noen de selv mener de har vært i et tidligere liv. Regresjonen vekker minner og bilder fra disse tidligere livene, minner man i utgangspunktet ikke husker når man blir født. Regresjonen fremstår som en sterk opplevelse for flere. Det at informantene føler det de har følt i tidligere liv, og får frem minner de ikke har kjennskap til fra dette livet, fungerer som en bekreftelse for informantene på at det de opplever under regresjonen faktisk er et tidligere liv. Dette kommer implisitt frem hos Hans, Jarle og Teresa, mens Grethe påpeker at for henne er den eneste logiske forklaringen på hennes intense opplevelser gjennom regresjon at det hun opplevde er noe hun har gjennomgått i et tidligere liv. Følelsene og hukommelsen som dukker opp, er bekreftende. Jarle finner bekreftelsen på at han har levd tidligere liv gjennom andre menneskers skildringer. Dette er mennesker som enten selv hevder de har overnaturlige evner, og på denne måten kan se Jarles tidligere liv, eller som Jarle selv har tillagt overnaturlige evner. Det at Jarle ikke har de samme personlige opplevelsene av tidligere liv gjennom regresjon, slik de andre informantene forteller om, viser oss at regresjonen ikke er nødvendig for å tro på reinkarnasjon. Likevel kan vi anta at personer som har en nysgjerrighet rundt reinkarnasjonsforestillingen, kanskje vil oppsøke regresjonsterapeuter, eller forsøke å gå inn i en regresjon selv. Jarle oppgir for eksempel i intervjuet at han mest sannsynlig vil forsøke regresjonsterapi i fremtiden.

Som en følge av opplevelsen av tidligere liv trekker informantene selv forbindelseslinjer mellom sine tidligere liv og det nåværende livet, på forskjellige måter. Hans viser oss at hans tidligere liv påvirker kunnskapen han har i dette livet. Jarle og Jan bekrefter at deres personlighetstrekk bærer preg av opplevelser fra tidligere liv og de individene man tidligere har vært. Hendelser fra tidligere liv fungerer også som en forklaring på forskjellige problemer eller situasjoner man opplever i dette livet. Særlig kan disse problemene være knyttet til det man anser som sin livsoppgave, og en antagelse om at man har mislykkes i dette i et tidligere liv. Hans har opplevd å måtte jobbe med sin selvfølelse gjennom flere liv, også i dette livet, ettersom han ikke har klart å overkomme problemet med lav selvfølelse i tidligere liv. Grethe beskriver at dersom man ikke klarer å gjennomføre planen for livene, må man tilbake. Ender man opp med å ta livet sitt, fordi man ikke takler de psykiske utfordringene man kan møte på, kan man risikere å måtte komme tilbake i ett nytt liv, med enda hardere utfordringer. Jan trekker tråder mellom sin livssituasjon i dette livet, som et barn født inn i et narkomant hjem, og et tidligere livs uansvarlighet. Det kan virke som om han må betale for sine livs negative gjerninger i dette livet, noe som også går igjen hos flere av informantene.

Man kan tolke dette som en måte å akseptere sin skjebne på, ettersom man er årsaken til sine vanskeligheter. Likevel finner vi en sterk fremheving av at problemer kan overkommes og takles, og hos noen kan dette også være selve livsoppgaven. Dermed kan man si at reinkarnasjonsforestillingen har en terapeutisk funksjon.

Hva som faktisk er negative handlinger, og hva som ikke er det er tvetydig. Særlig med tanke på Hans sine utsagn om at det kan være en livsoppgave å oppføre seg som en drittsekk, nettopp for å forstå at dette ikke er måten å oppføre seg på. Flere av informantene nevner også at man kan oppnå lærdommer ved å oppføre seg på en måte man generelt anser som negativt. Skillet mellom godt og vondt, moralsk og umoralsk kan virke flyktig, men er fremdeles tilstede i reinkarnasjonsforestillingen. Gjennom å oppføre seg på en negativ måte, lærer man seg at dette ikke er den riktige måten å gå frem på. I tillegg finner vi også en dualitet mellom godt og vondt, med bakgrunn i enkelte informanternes utsagn om at man må oppleve vondt for å forstå hva som er godt. Dermed må både godt og ondt eksistere, side om side på jorden. Dette fører til at vonde handlinger, enten utført av en selv eller andre, ikke nødvendigvis kan ansees som vonde dersom det er en del av en kosmisk plan - planen for livet ditt.

Hos informantene ligger det til grunn at før eller siden må man klare å oppnå det man skal oppnå. Det er bare et spørsmål om tid, eller mer riktig, et spørsmål om hvor mange liv. Likevel gis det uttrykk for at man gjerne ikke ønsker å holde på med samme livsoppgave gjennom mange liv. Det er alltid snakk om at det er problemer man skal klare å overkomme, eller mål man skal nå. At man skal utvikle seg, ved hjelp av erfaring og kunnskap, fremheves jevnt over hos informantene. For å kunne samle inn så mye kunnskap som mulig, er man nødt til å bli plassert i forskjellige legemer og i forskjellige omgivelser. Akkurat det å ha levd mange liv, forekommer hos alle av mine informanter, og Hans, Jarle og Grethe sier klart at de anser seg som gamle sjeler⁶⁵. Dette medfører at de har med seg mye kunnskap og mye erfaring fra flerfoldige tidligere liv. Dette kan manifestere seg i dette livet som kunnskap, slik det er i Hans sitt tilfelle, eller som personlighetstrekk hos Jarle og Jan. Å ha levd mange liv kan, ifølge Hans, føre til økte empatiske evner, evner som vokser frem på bakgrunn av at man har vært i mange forskjellige livssituasjoner. Samtidig som at kunnskap og personlighetstrekk kan påvirkes av sjelen, og de tidligere livene sjelen har gjennomgått, finner vi også at negative følelser kan på bakgrunn av sjelens minner om tidligere liv. Dette kommer godt frem i

⁶⁵ At noen anser seg som gamle sjeler, innebærer at det også finnes yngre sjeler. Dette ser jeg nærmere på i kapittel 5.

Terasas tilfelle, som beskriver at hennes hyppige følelse av skyld og dermed et ønske om å gjøre alle til lags, har årsak i en hendelse fra et tidligere liv. På bakgrunn av dette kan vi si at sjelen fungerer som innehaver av minner, erfaringer og kunnskap, og samtidig også som en påminner om hva en skal lære. Gjennom informantenes beskrivelser av hva de mener er meningen med livet, og hva som er livsoppgaven(e), kommer det frem at dette er deres egen tolkning av det som for dem føles rett. Det er den personlige opplevelsen av hva som føles riktig som påpekes, og blir ofte fremstilt som å ha kontakt med «ens høyere selv», også beskrevet som sjelen. Denne kontakten er vesentlig, ettersom at man ikke husker at man er sjel eller hvor man kommer fra, når man fødes inn i denne verdenen. Gjennom å ha kontakt med sjelen, med ens «høyere selv», fungerer den som et kosmisk kompass som viser veien fremover, men samtidig også hvor du har kommet fra. Som vi har sett, kan denne kontakten oppnås blant annet gjennom regresjon, hvor informantene får et innsyn i en kosmisk sannhet om menneskenes eksistens.

Ved at man lever flere liv, som flere forskjellige mennesker som strekker seg på tvers av etnisitet, størrelse, farge, form, forskjellig kjønn og forskjellige skjebner, er selvet ikke lenger knyttet til kroppen. Kroppsforståelser varierer gjennom livene. På denne måten er det sjelen som er kjernen i oss selv. Kroppene er forskjellige verktøy man tar i bruk. Selve essensen, det som virkelig er oss, er sjelen. Og sjelen har et mål – å lære. Hvorfor man skal lære, eller hva man skal lære, blir fremstilt forskjellig hos informantene. Fellesnevneren er likevel at man skal lære for å utvikle seg. Dette setter også et spørsmål ved hvorvidt man egentlig hører hjemme på jorden, ettersom menneskene er sjel, og har opprinnelse fra en annen dimensjon – en metafysisk verden, som samtidig er nær nok til at man kan ha kontakt med den.

Konklusjon

Mine informanters reinkarnasjonsforestilling knyttes klart sammen med et ønske om en individuell og personlig utvikling. Dette kommer til syne gjennom informantenes uttalelser om at meningen med livet er å utvikle seg mot en høyere forståelse av vår eksistens. Denne utviklingen gjøres gjennom mange liv, hvor man selv har valgt livene man har levd. Man er altså selv ansvarlig for sin egen utvikling og for å legge til rette for at denne utviklingen skal kunne gjennomføres.

Hvordan reinkarnasjonsforestillingen påvirker informantenes syn på seg selv, kommer til syne gjennom sjelebegrepet. Sjelen anses for å være det evige i mennesket, selve essensen. Informantene skiller mellom kropp og sjel, det fysiske og metafysiske. Sjelen er den som

innhenter informasjon, kunnskap og erfaringer, og er innehaver av alt man har samlet opp gjennom livene. I dette livet har man i utgangspunktet ikke tilgang til denne informasjonen, med mindre man utfører særskilte teknikker, slik som regresjon. Informantene påpeker at vi er sjel, men vi er i en kropp. Selvet er sjelen, kroppen er bare et verktøy for å kunne erfare ting, og for å høste lærdom. Vi ser også at reinkarnasjonsforestillingen påvirker hvordan man ser på seg selv og sin individualitet i dette livet. Kunnskapen om tidligere liv åpner for tolkning som gir informantene en bredere forståelse for sin egen personlighet og hvorfor den er som den er. Det at sjelen er essensen av mennesket, at den er transempirisk og udødelig, viser også til en guddommeliggjøring av selvet. Mennesket er forgjengelig, men sjelen lever videre. Til og med etter at man har nådd målet om opplysning, og har lært alt man planla å lære, fortsetter man likevel å eksistere og vil aldri egentlig forsvinne.

Reinkarnasjon og sosiale relasjoner

Innledning

I dette kapittelet vil jeg se på den andre delen av problemstillingen: «Finner vi også et sosialt aspekt ved reinkarnasjonsforestillingen - har man levd sammen med mennesker man kjenner i tidligere liv og påvirker reinkarnasjonsforestillingen hvordan man forholder seg til disse menneskene?» Kapittelet er delt i fire deler. Del I-III tar for seg transempiriske relasjoner, planlagte liv og livsoppgaver og til slutt skapelse av sjeler og nære individers død. I del IV vil jeg oppsummere del I-III, og gi et svar på problemstillingen.

I. Transempiriske relasjoner

Levd sammen før

Alle informantene oppgir at de har levd tidligere liv sammen med mennesker de har møtt i dette livet. Videre følger informantenes skildringer av dette.

I kapittel 4 skildret Teresa et liv hun hadde levd som høytstående borger i Egypt der hun hadde et anstrengt forhold til sin far⁶⁶. Hun fortsetter skildringen av det hun opplever i regresjonen slik:

Så sier hun regresjonsterapeuten. [Teresa ler] «Gå bort til faren din også ser du han inn i øynene. Har du sett de øynene før?»

Også var det han! [Teresa peker på ektemannen sin, Jan. Begge to ler]

Så dere har levd tidligere?

Teresa: Jada, mange ganger. Det var på en måte det jeg ville se. Jeg ville se et liv med han. Også så jeg et annet liv som var veldig fint, der vi var og mann og kone igjen og levde sånn indianerliv og alt var

⁶⁶ Dette presenteres på side 32

bare helt fantastisk og kjempefint. Så døde jeg når jeg fødte mitt tredje barn. Så jeg vet ikke hva som skjedde med han etterpå.

Teresa beskrev at hun direkte hatet faren sin i dette livet i Egypt, og oppdager underveis i regresjonen at det faktisk er ektemannen sin, Jan. Øynene spilte en viktig rolle her, ettersom det ikke er før hun ser faren inn i øynene, at hun gjenkjenner disse øynene som Jan sine. Det at hennes ektemann som hun elsker, faktisk har vært hennes far, som hun da hatet, virker som et lite sjokk for Teresa, og både hun og Jan ler godt når de forteller om dette.

Grethe forteller også om tidligere liv hun har levd sammen med mennesker hun kjenner i dette livet:

Det handler litt om menneskene du møter på din vei. Jeg har en kamerat av meg som, har blant annet vært mitt barn i et tidligere liv. Jeg har vært hans sønn i et tidligere liv og jeg har faktisk vært hans kone i et tidligere liv.

Grethe har også en god venninne som hun har levd flere liv med:

Hun venninnen min, det som er litt stilig med hun da, det er at hun og går veldig langt tilbake med meg. Hun har vært min mor i tidligere liv. Hun har vært elskerinnen min i det ene livet. Så tok hun livet av meg da. Og i de fleste livene har hun faktisk vært en medvirkende årsak til at mitt liv blir avsluttet. Så jeg sa til hun: ”Så jeg vet ikke helt om jeg har lyst til å være i nærheten av deg altså” [Grethe ler]

Hans beskriver sin relasjon til Grethe gjennom flere liv:

Siden du har snakket med Grethe. Hun har vært min kone, hun har vært min mann, hun har vært mitt barn.

Jarle skiller seg fra de andre informantene ved å ikke ha gjennomgått regresjon og dermed ikke har skildringer fra tidligere liv. På spørsmålet om han tror han har levd sammen med for eksempel sin mor i et tidligere liv, svarer han med et avkreftende nei. Til tross for dette, forfekter han ikke at han har levd tidligere liv med mennesker han har møtt:

Har du kanskje levd i tidligere liv med noen andre i din familie?

Nei... Men det jeg kan fortelle om er at jeg har møtt mange mennesker som jeg klikker veldig kjapt med. Utrolig kjapt med. Så er man så på samme bølgelengde at man kan fullføre setningene til hverandre. Det føles som om: ”Du er så kjent, og... akkurat som om jeg kjenner deg fra før.” Så går man med den følelsen: ”Har vi truffet hverandre i et tidligere liv?” Også sitter man av og til med den følelsen at man må ha truffet hverandre i tidligere liv.

Jarle forteller videre at han selv har møtt flere personer som han føler han har levd tidligere liv med og påpeker at «noen av de sitter med minner om at jeg har møtt de i tidligere liv, faktisk». Nøyaktig hvilke liv og hva slags relasjoner, nevnes ikke. Jarle har dermed en opplevelse av å ha levd tidligere liv sammen med mennesker han møter i dette livet, selv om dette ikke er like detaljert som de andre informantenes skildringer.

Teresa og Jan påpeker at det å leve flere liv med samme sjeler, ikke er uvanlig. Teresa utdyper videre:

Du har liksom en sjelegruppe hvor du på en måte har en innerste krets som hele tiden går igjen, liv etter liv etter liv. [...] Noen er mor og far, søsken, kjærester, dine nærmeste, bestevenninne og lignende. Disse vil alltid være nær deg i alle liv, hele tiden. Så det er på en måte sånn, med en gang du ser noen og føler noe for de i det hele tatt, så er de automatisk i din krets, i din sjelegruppe. De du ikke bryr deg om, de har du ingenting med å gjøre.

Vi ser at Grethe, Hans, Jan og Teresa mener de har levd tidligere liv sammen med personer de har en nær relasjon til i dette livet. Informantene beskriver at relasjonene man kan ha til hverandre kan være mann-kone, barn-forelder, kjærester eller venner. Selv om man er mann i dette livet, slik det for eksempel er i Hans sitt tilfelle, har han tidligere vært Grethes kone. Det varierer dermed hvilket kjønn man er i relasjonene til hverandre. Teresa beskriver de sjelene man blir gjenfødt sammen med, som deler av en sjelegruppe. Dette er en samling av sjeler som sammen avtaler å reinkarneres på jorden i forskjellige relasjoner til hverandre, ut fra hva de forskjellige sjelene skal lære i det aktuelle livet. Familiebåndene og de sosiale relasjonene er ikke lenger bare jordiske, men blir gjennom et slikt syn transempiriske.

Gjenkjenning i regresjonen

Mens Teresa skildrer hvordan hun gjennom regresjonen gjenkjente Jan ved å se han inn i øynene, forteller Grethe og Hans hvordan de opplevde å gjenkjenne individer i tidligere liv gjennom regresjon.

Hvordan har dere funnet ut at dere har levd sammen tidligere, og hvordan relasjonene var.

Via regresjonen, for da kan du på en måte... Når du går i det livet. Du ser ansiktet, hvordan du ser ut, hvordan du er. Men så, før du kommer tilbake til dette livet så er du i åndeverdenen. [...]Og der får du ansiktene deres fra det livet, og ansiktene deres i dette livet. Du kan se da hvilken tilknytning de har til dette livet. Både hun venninnen min og han kameraten min har jeg fått veldig klare ansikter på.

Gjennom regresjonen opplever Grethe både seg selv og andre mennesker fra tidligere liv. Før hun går ut av regresjonen, kommer Grethe til et sted hun kaller åndeverdenen⁶⁷. Her får hun det klart for seg hvem menneskene hun opplevde i tidligere liv, er i dette livet, ved hjelp av en visualisering av ansiktene deres, slik at de skal være gjenkjennbare for Grethe. På spørsmålet om noen av Grethes venner har kjent igjen henne gjennom regresjon, svarer hun at Hans har opplevd henne i sin regresjon. Hans bekrefter dette, og forteller også at han har kjent igjen andre mennesker gjennom regresjonen:

Hvordan kjenner du de igjen? For de har jo ikke det samme fysiske utseendet?

Nei, det har de ikke. Men de kan ha litt lignende trekk. Du kan kjenne de på utseendet og, men som oftest er det bare følelsen av fellesskap, følelsen av gjenkjennelse som er litt sånn ubeskrivelig. Samme som når du møter en person som du føler at ”denne personen kjenner jeg”, selv om jeg ikke kjenner han.

I tillegg til at personer kan ha lignende fysiske trekk i tidligere liv, som de har i dette livet, legger Hans vekt på den sterke følelsen av gjenkjennelse. Denne følelsen er også noe man kan kjenne utenfor regresjonen, når man møter personer i det nåværende livet.

Å gjenkjenne personer i dette livet

Hans utdyper videre hva som kan være årsaken til den sterke følelsen av gjenkjennelse og mener at mange ofte møter andre mennesker som de føler en sterk tilhørighet med allerede fra første stund:

Det er en litt sånn merkelig følelse, det er ikke en fremmed, selv om det er første gangen du møter personen. [...] Når du møter ett menneske på den måten, du føler bare at du vet ting om mennesket, du føler du vet hvordan det mennesket er som person.

Du mener at årsaken er at dere faktisk kjenner hverandre?

Ja, sjelene kjenner hverandre.

Hans legger vekt på den transempiriske relasjonen som så sterk, at til tross for at de fleste mennesker ikke husker noe av at de er sjel, eller at de har levd før, så føler man likevel en dragning mot de menneskene man kjenner fra tidligere liv. Hans mener at selv om man er i

⁶⁷ Grethe beskriver også åndeverdenen som «den andre siden» og som en annen dimensjon som man vender tilbake til etter døden.

fysisk form, har man en sjel, og det er disse sjelene som gjenkjenner hverandre, nettopp fordi det er sjelene som har kunnskapen om tidligere liv.

Grethe legger også vekt på følelsen av å bli dratt mot enkelte mennesker, og at dette har en årsak i at man har levd sammen tidligere. Hun nevner blant annet en venn av henne som hun har følt en tilhørighet med:

Fordi du merker med enkelte mennesker. Hvorfor kommer du bedre overens med enkelte mennesker? Hva er det som gjør at du får en sånn draging mot enkelte mennesker? Og jeg skjønnte ikke det med han, altså for jeg har hatt en vanvittig draging mot han, ett veldig sånt beskytterinstinkt. Og det fikk jeg jo svar på. For det første at han har vært min mor og at han har vært min sønn.

Grethe beskriver den særskilte følelsen av beskytterinstinctet hun føler for ham, og tolker dette på bakgrunn av at de tidligere har levd i en familierelasjon til hverandre, og da særlig at han har vært hennes sønn.

Teresa og Jan forteller om første gangen de møtte hverandre:

Teresa: Det var så vittig, for når jeg traff han, når jeg så han for første gangen i dette livet, så hadde han på seg indianerutstyr. [Teresa ler] Så da kjente jeg han igjen. Det var liksom sånn «hvor har jeg han fra?» [...] Jeg var jo sammen med noen andre, så det var ikke noen sånne følelser en gang. Men jeg var veldig sånn «Hvem er det?». Jeg kjente han veldig godt igjen.

Teresa trekker tråder fra livet hun opplevde i regresjonen, hvor hun og Jan levde sammen som mann og kone i et indianersamfunn. Hun finner det svært morsomt at første gangen de traff hverandre, hadde Jan på seg nettopp et indianerkostyme. Det er naturlig å anta at selve indianerkostymet Jan var ikledd, ble gitt en høyere mening etter opplevelsen i regresjonen.

Jan, hva tenker du om dette?

Jan: Det passer bra med min opplevelse. Jeg la veldig godt merke til henne, dette var når vi var 18-19 år. Jeg så henne og kjæresten. Jeg likte de veldig godt. Jeg husker fremdeles idet jeg så de. Det er liksom et bilde som har brent seg litt fast i minnet mitt. De skilte seg veldig ut fra en stor folkemengde. Jeg tror hun hadde blomster i håret.

Jan og Teresa husker godt første gangen de så hverandre, og beskriver følelsene av å ha sett hverandre før, samt en spesiell draging mot hverandre som gjerne ikke hadde noe med seksuell tiltrekning å gjøre. Bare en følelse av å ha møtt hverandre før.

Hans beskriver hvordan han opplevde første gangen han fikk øye på Grethe, og den sterke følelsen av å ville bli bedre kjent med henne. Hans beskriver også at han har hatt erindringer om Grethe i regresjon, lenge før de først møttes:

Jeg visste det at jeg var nødt til å ta kontakt med henne. Det var nesten ett år etter at jeg hadde første erindringen om henne. Da visste jeg ikke hvor hun var eller hvem hun var eller noen ting. Så ett halvt år før vi møttes kjørte hun forbi meg i bilen sin. Jeg var ute og luftet hundene, og hun suste forbi i bilen. Da merket jeg med en gang at dette er en person jeg er nødt til å få kontakt med.

Var det sånn at du merket det ved å se henne, eller kjente du det?

Jeg kjente det. Jeg fikk ett glimt av henne. Det var jo på en lokalvei med 50-sone. Så jeg fikk ett glimt av et langhåret, mest sannsynlig damemenneske. Og jeg så jo hvor hun forsvant. Men jeg prøvde å fortrenge det. Prøvde å la være å forholde meg til det. Helt til hun bare plumpet ned rett foran meg når jeg satt hos en felles venninne og pratet. Og da var det pang-connection med en gang.

Hans legger vekt på at følelsen av å ha kjennskap til personen som kjørte forbi han, fremfor en gjenkjennelse på bakgrunn av utseende, ettersom han bare fikk et glimt av Grethe. Videre spør jeg hvorfor Hans forsøkte å fortrenge den sterke følelsen han fikk.

Nei... Enkelte ganger så har man kanskje ikke lyst til å følge instinktet... Noen ganger passer det seg ikke. En går liksom ikke og banker på en dør og ”Du, jeg føler at jeg må bli kjent med deg”.

Nei, det kan jo kanskje være litt uheldig av og til.

Ja... Du kan fort havne på Sandviken [Hans ler] Så jeg forholdt meg passiv til det, helt til hun dukket opp da. Men da var det ikke lett for noen av oss egentlig.

Hvordan da?

M: Nei, da følte vi at vi måtte bli bedre kjent. Det bare var sånn. Så det gikk vel to-tre-fire uker kanskje, fra vi møttes ansikt til ansikt, til jeg til sutt en kveld bare ringte og spurte om jeg kunne komme og ta en prat. Jeg gikk bort, banket på, og kom inn. Så var bare praten i gang. Vi satt sikkert i 6-7 timer. Det var i hvert fall nesten morgning når jeg gikk derfra. Vi bare skravlet som om vi hadde kjent hverandre i årevis.

Snakket dere om sånne trivielle ting, eller snakket dere om noe som hadde med denne forbindelsen å gjøre?

Rett på sak.

Rett på sak? Var det du som var det eller?

Begge to. Det var bare helt naturlig. Hun innledet ganske kjapt med å si at, «Ja, det er jeg som er den personen». Og jeg sa «Ja, jeg vet det, og vi var jo gift på den tiden». Ikke sant, helt sprøtt? Vi er jo normale, oppegående, fornuftige mennesker som vanligvis ikke oppfører oss som om vi skulle ha vært sperret inne.

Nei, det må du jo ikke si [latter]

Nei, men det er jo mange som oppfatter det slik. Og det er ikke naturlig adferd, du møter ikke en person på den måten og liksom bare plaprer i vei. [...] Men det var en veldig spesiell opplevelse. Og dagen etterpå, da flyttet jeg inn.

Historien Hans forteller bekreftes av Grethe. Mens Hans har hatt erindringer om Grethe lenge før de møttes, og følte en sterk draging mot henne allerede første gangen han fikk et glimt av henne, beskriver også Grethe situasjonen hvor de først møttes som svært spesiell. Begge opplevde en sterk tilhørighet til hverandre, noe begge mente hadde årsak i at de hadde levd sammen i tidligere liv, og at sjelene deres kjenner igjen hverandre. Den transempiriske tilhørigheten sjeler imellom, viser seg her gjennom hvor sterk opplevelsen av å møte hverandre igjen kan utspille seg for to personer som mener de har levd tidligere liv sammen.

Påvirker tidligere relasjoner nåværende relasjoner?

Vi har sett hos Grethe og Hans at de følte en ganske umiddelbar tiltrekning til hverandre, en følelse av å ha kjent hverandre fra før. Hans beskriver forholdet deres som at de er «verdens beste venner». For Grethe og Hans var den felles forståelsen av at de har levd liv sammen tidligere grunnleggende for deres sterke vennskap i dag. Teresa beskriver også hvordan tidligere liv har en påvirkning for enkelte måter hun forholder seg til Jan på i dette livet. Her viser hun til det tidligere livet i Egypt, hvor de levde sammen som far og datter:

Det var ganske vittig. Men jeg er veldig sånn at han ikke får lov til å bestemme over meg [Teresa og Jan ler] Så når jeg gikk igjennom regresjonen så kan jeg på en måte se en blanding av de to personene i måten jeg reagerer på han da. Så reagerer jeg fordi at de to personene på en måte fremdeles går igjen.

De to personene Teresa sikter til, tolker jeg som personen hun var i livet i Egypt, hvor hun mislikte sin far som bestemte over henne, og den personen hun er i dag som Jans kone. Teresas ønske om å være selvstendig og hennes motstand mot at Jan skal bestemme over henne på noen som helst måte, finner hun selv årsaken til i det tidligere livet. Det hele blir sagt med en humoristisk undertone, men Teresa virker klar på at hennes behov for å være sin egen herre kan komme fra livet hun beskriver fra Egypt.

I forrige kapittel så vi at Jarle var blitt fortalt at han i et tidligere liv har vært en slavehandler og vært generelt stygg med kvinner. Dette tolket Jarle som en av årsakene til at han har vært litt redd for å samhandle med kvinner i dette livet, rett og slett fordi han ikke ønsker å være slem mot dem. I sammenhengen om tidligere liv kan påvirke hvordan man forholder seg til nære individer, reflekterer Jarle over om dette kan ha noe å gjøre med hans anstrengte forhold til sin mor:

Så minnet mitt i forhold til kvinner, eller feminine energier. La oss si kvinner. Det at jeg ikke kan stoles på, i henhold til å behandle de rettferdig. [...] Den frykten har vært en slags motmagnetisme mot kvinneenergien. Også ser jeg problemene mine med min mor gjenspeiler mye av dette. Meg og min mor har veldig lett for å bli skikkelig sint på hverandre. Skikkelig eksplosivt sint på hverandre. Kanskje kvinner gjør meg litt ustabil. Min mor er jo et menneske som kan gjøre meg, få meg til å miste litt logisk sans.

Vi ser gjennom informantenes skildringer at man blir reinkarnert sammen med andre individer som man også har levd tidligere liv sammen med, og at det gjerne er de samme sjelene som går igjen gjennom flere liv. Måten informantene blir klar over dette på, er enten gjennom regresjon, hvor man blir klar over hvem man har levd sammen med før, eller gjennom å treffe mennesker i dette livet som de føler en sterk tilhørighet til. Det siste er tilfellet for Jarle, mens for de andre informantene oppleves dette som en blanding av de to overnevnte. Teresa og Jarle beskriver også at tidligere liv kan ha en påvirkning på hvordan man forholder seg til nære individer. Teresa begrunner sitt ønske om ikke å bli bestemt over av Jan med at han faktisk har vært i en autoritær posisjon ovenfor henne i et tidligere liv. Jarle trekker tråder mellom det han beskriver som et vanskelig forhold til kvinner generelt på grunn av hendelser fra et tidligere liv, og det at han har et konfliktfylt forhold til sin mor i dette livet.

II. Planlagte liv og livsoppgaver

Man avtaler livet på forhånd

I kapittel 3 tok vi for oss hvordan man selv planlegger livet på forhånd med tanke på hva man skal lære gjennom livet man skal til å tre inn i. Videre vil vi se at man ikke bare planlegger livet sitt på egen hånd, men avtaler med andre sjeler hvordan man best skal oppnå den

lærdommen man har bestemt seg for. Dette avtales i en annen dimensjon som man vender tilbake til som sjel etter døden.

Grethe:

Jeg tenker det at det er bestemt på forhånd. [...] Noen ganger forstår du ikke alltid hva du skal gjøre. Men du plasseres da rundt mennesker som vil gjøre det enkelt for deg å kunne opprettholde dette. For eksempel foreldre, søsken, familie, venner. Altså alle sammen er egentlig sjeler som på en måte hører sammen. [...] Alle mennesker man egentlig møter som er en del av livet vårt, er egentlig inne for en årsak.

Grethes beskrivelse stemmer overens med Teresas uttalelser tidligere, om at de menneskene som har en direkte innvirkning på livet vårt, slik som venner og familie, er sjeler man har en tilknytning til gjennom flere liv. Grethe legger også vekt på at ettersom man ikke husker at man er sjel, har familie og venner også en oppgave om å hjelpe deg på vei mot læringsmålet.

Men det vi må huske er at når vi fødes, så husker vi ingenting. Vi husker veldig lite fra vårt tidligere liv, og vi husker ikke fra ånde verdenen. Så vi starter på en måte på nytt. Så er det opp til alle disse brikkene rundt: foreldre, søsken, familie, slekt og venner, å forme oss til at vi skal kunne lære det vi egentlig skulle og var forutbestemt til å lære.

Hans påpeker også at man ikke husker noe om tidligere liv idet man blir født, men at man velger menneskene man skal ha rundt seg i det aktuelle livet.

Jeg tror sjelen bestemmer seg for hvilket liv den vil gå inn i. Sjelen velger blant annet foreldre, velger livsoppgave, velger hva sjelen trenger å lære. Men i det du blir født som menneske igjen, så mister du den klare oppfatningen og erindringen av hvorfor du blir født og hvilke oppgaver du har. [...] Veldig ofte så er det sjeler som har ting til felles som blir gjenfødt på nytt. For min og Grethes skyld så har vi opp igjennom årene hatt flere liv med forskjellige relasjoner. Så jeg tror det er en, det er jo en form for vennskap sjelene seg imellom, eller samhold, og at de hjelper hverandre i utviklingen.

Hans påpeker også at man velger hvilke relasjoner man skal ha til hverandre i det aktuelle livet, ut i fra hvilke egenskaper man må utvikle og forholde seg til. Altså hva man skal lære. På denne måten er det en form for samarbeid sjelene seg mellom, før de reinkarneres på jorden. Ut fra dette pålegges man også et ansvar i forhold til menneskene man har rundt seg. Ikke bare skal de hjelpe deg med din livsoppgave, men du skal også hjelpe dem med sin livsoppgave.

Teresa forteller også at hun tror det er en form for samarbeid mellom sjelene når det kommer til livene man skal leve, og hva man skal lære:

Jeg tror jo at vi fremdeles kan kommunisere når vi er sjeler, og jeg tror at vi rett og slett avtaler det på forhånd. For vi har visse ting vi er nødt til å gå igjennom, vi er nødt til å lære, for at sjelen vår rett og slett skal bli utviklet.

Jan og Teresa legger også til at de tror det er en grunn til at barna deres har valgt dem som foreldre. Uten at de sier detaljert hvorfor, kan vi anta at det har en sammenheng med barnas livsoppgave eller læremål, noe som gjerne ikke har kommet klart frem ennå.

Vi har sett at Grethe, Jan, Teresa og Hans mener man reinkarneres sammen for å hjelpe hverandre med å utvikle sjelen, ved å gå igjennom forskjellige livsoppgaver. Som vi har redegjort for i forrige kapittel, kan livsoppgaver være så mye forskjellig, deriblant å oppføre seg på måter som ansees for å være negative. Videre skal vi se hvordan slike handlinger kan utspille seg mennesker imellom, og hvordan det kan forklares gjennom forestillingen om reinkarnasjon.

Vonde handlinger kan også avtales og være nødvendige

Teresa utdyper at ettersom man skal lære og erfare alt, så er det visse ting man må igjennom, deriblant å bli utsatt for vonde ting.

Da avtaler vi: det passer best at du er faren min i dette livet og er litt stygg med meg, slik at jeg kan for eksempel lære å bli litt selvstendig. Hvis vi kan si det litt enkelt da, det er jo selvfølgelig litt mer innviklet enn det. De er alltid uansett for å hjelpe, uansett om det oppleves, føles kjipt eller fint, uansett hvordan det føles, så er de der for å hjelpe deg, for du lærer av det uansett.

Teresa legger vekt på at det som kan oppleves som negative handlinger fra andre mennesker der og da, faktisk kan ha en mening dersom det har en sammenheng med din livsoppgave. Hun påpeker også at når man dør og går tilbake til å være kun sjel, vil man ikke se på ting som godt og vondt, men fokusere på hvilken erfaring man sitter igjen med. Dermed vil man ikke henge seg opp i vonde handlinger man er blitt utsatt for som menneske. Slike handlinger kan på denne måten bli snudd til det positive.

Hans kommer også med eksempelet om å velge foreldre ut fra hvilken livsoppgave man har, og påpeker at man for eksempel kan velge foreldre hvor den ene gjerne ikke er like omsorgsfull:

Du velger foreldre, ut i fra hvilke livsoppgaver du skal ha. Du får jo med deg fra begge foreldrene. Du har en mor som er kanskje veldig omsorgsfull. Du har en far som kanskje ikke er det. Du velger foreldrene med tanke på hva livsoppgave og livslæring du skal ha.

Grethe mener at de menneskene som utfører negative, eller direkte onde handlinger her på jorden, har dette som sin livsoppgave.

Jeg tror at de menneskene som gjør onde handlinger er plassert her, og har tatt på seg en oppgave for å gjøre det. For å lære andre mennesker noe. Det vil dermed si at, utsetter de en familie... Om de voldtar og dreper noen, så tenker jeg at da er det noe denne familien skal lære. Jeg tenker det at det er bestemt på forhånd. At de har rett og slett bestemt det at, denne sjelen skal gjøre denne oppgaven når den kommer på jorden.

Er årsaken at det er meningen at de skal gjøre det på grunn av virkningen det har på andre? Eller kan det hende at noen bare gjør det...?

Jeg tror det er en årsak. Så lenge det har med mennesker å gjøre så tenker jeg at det har en årsak. Et menneske som kan gjøre en ond handling mot ett menneske er ikke dermed sagt at det gjør en ond handling mot andre mennesker [...] Det er noe du skal lære. Det er vanvittig komplisert.. Jeg har bare akkurat begynt å forsøke å forstå litt granne av det da. Men alt henger på en måte sammen. Og det er jo klart det at når du tenker sånn, så kan du egentlig ikke dømme andre mennesker. Men samtidig så er det jo noe i det systemet som vi lever i her på jorden så har vi faktisk lover og regler å forholde oss til, sant? Sånn som Breivik for eksempel, han har jo utført en ond handling. Og selvfølgelig blir han straffet i det norske samfunnet. Du kan egentlig ikke dømme han på en måte, for det han har gjort, med tanke på at han har blitt satt til den oppgaven før han kom hit til jorden.

Man kan ikke dømme han på ett åndelig plan? Men man kan dømme han ...

...rettslig.

Grethes uttalelser viser at hun mener at mennesker som gjør onde handlinger, er satt på jorden for å gjøre dette og at dette er en del av deres livsoppgave. Deres livsoppgave korresponderer dermed med andres livsoppgaver, de som skal oppleve å bli utført negative handlinger mot. Grethes eksempler fra voldtekt og drap er sterke. Hun legger vekt på at man kan dømme disse personene rettslig, og at de skal motta sin straff fra samfunnet, men at ut fra hennes verdensbilde kan man ikke dømme dem på et åndelig plan. Deres handlinger inngår i et mye større kosmisk oppsett, hvor onde handlinger balanseres sammen med gode handlinger. Dette understreker også Grethes tidligere uttalelser om at man må gå inn i forskjellige roller gjennom livene, for å erfare flere sider av både godt og vondt.

III. Skapelse av sjeler og nære individers død

Skapelse av nye sjeler

Hans anser sin sjel for å være svært gammel, flere hundre tusen år gammel, altså stammer den fra før menneskenes tid. I sammenheng med dette forteller Hans at sjeler kan skapes og at han selv, sammen med en felles venninne av Grethe, har skapt Grethes sjel en gang for veldig lenge siden. Dette var det først Grethe som fortalte meg, og hun ba meg om å spørre Hans mer grundig om dette, ettersom hun mente han hadde mer kunnskap om denne hendelsen. Hans forklarer:

Jeg og en god venninne av oss begge skapte Grethe sin sjel. For lenge lenge lenge siden.

Hvordan foregikk dette?

Det kan jeg ikke beskrive. Det var ikke som en menneskelig relasjon, der gjennom et samleie som førte til graviditet, også ble sjelen skapt. Det er mer, hva skal jeg si... En konstruksjon.

Er det vanskelig å forklare det med ord?

Ja. Jeg har bare en forståelse av hvordan det skjer. Men ... Det er så lite jordisk over det [Hans ler] Det er kubb umulig å bare forklare. Men... Kall det en skapelse da.

Hans finner det vanskelig å forklare hvordan denne skapelsen gikk for seg, mye på grunn av at det i følge ham blir vanskelig å forklare det med ord som er forståelige sett fra et jordisk og menneskelig synspunkt. Skapelsen av Grethes sjel setter både Hans og venninnen i en særegen posisjon i forhold til Grethe, på en måte som «foreldre», og understreker enda tydeligere den transempiriske familierelasjonen sjeler kan ha seg imellom. Hans forklarer videre at det er naturlig at sjeler må skapes, ettersom det ikke hadde vært mulig med befolkningsvekst dersom det ikke blir skapt nye sjeler. Han utdyper hva det kan innebære å være en ung sjel, som ikke har levd mange jordliv, og dermed ikke har like mye kunnskap som en sjel som har gjennomgått mange liv:

Sjelen sin oppgave er jo å utvikle seg, sant. En ung ny sjel har en lang vei foran seg og mange menneskeliv for å utvikle seg. Og det gjenspeiler seg også mye i mennesker. Noen er bare dumme og naive og viser lite forståelse for andre medmennesker sant. Enkelte viser stor forståelse, er empatiske og.. Ja, viser en mer modenhet enn andre. Og det er aldersuavhengig. Du kan møte ungdommer som virker som om de har levd ett langt liv. Det kan tyde på en moden sjel som har hatt mange liv på jorden og fått utviklet seg.

Gjennom dette ser vi at menneskers oppførsel også kan gjenspeile hvor gammel sjelen deres er. Ifølge Hans så vil man, jo eldre sjelen blir, inneha mer kunnskap om empati og forståelse for andre mennesker. Unge sjeler gjenspeiler gjerne ikke dette i like stor grad, ettersom sjelen ikke har den erfaringen av å ha levd som mange forskjellige mennesker i forskjellige situasjoner og dermed mangler en dypere forståelse for andre mennesker. Hans forklarer videre i intervjuet at en ung sjel som ikke har like mye erfaring på jorden, gjerne vil forholde seg til færre sjeler i livene, enn en eldre sjel ville ha gjort.

Teresa beskriver på bakgrunn av kunnskap om astrologi og horoskoper at det finnes en viss konstruksjon bak hvordan man får den personligheten man har i livene, men stiller seg spørrende til hvordan sjelen oppstår.

Hva som er før der igjen, det har jeg ingen peiling på. Det kan være noe helt annet.

Hva mener du?

Før sjelen oppstår. Jeg har ingen peiling. Det vet jeg ikke. Det kan være så mye forskjellig.

Du har ingen ide, eller har ikke tatt stilling til det?

Jeg har ikke tatt stilling til det. Jeg tror ikke at hjernen vår er i stand til å oppfatte alt enda. Vi blir jo mer og mer utviklet og vi blir i stand til å ta imot mer og mer informasjon, men all den informasjonen der tror jeg ikke vi er helt i stand til å oppfatte enda. Men jeg har veldig lyst da.

Teresa har et ønske om å forstå og lære alt rundt eksistensen og hvordan det hele fungerer, men mener selv at både hun, og menneskeheten generelt gjerne ikke er utviklet nok til å kunne forstå alt. Grethe har sin kunnskap om at sjeler kan skapes av Hans, og Hans kommer også med mer detaljerte beskrivelser da han selv også er ansvarlig for nye sjelers skapelse. Det at noen mennesker, eller nærmere bestemt noen sjeler, er eldre og kan skape andre sjeler, viser til en form for hierarkisk system sjelene imellom, da med fokus på utviklingsnivå i form av hvor gammel sjelen er. Hvor gammel en sjel er, kan for Hans gjenspeile seg i mennesket som har denne sjelen. Dette kommer derimot ikke klart frem for andre enn de som selv anser seg for å være gamle sjeler, og som dermed mener at det finnes både yngre og mer utviklede sjeler.

Reinkarnasjonsforestillingen og nære individers død

Et interessant tema innenfor reinkarnasjonsforestillingen er hvorvidt denne forestillingen har en funksjon i forhold til når nære og kjære mennesker går bort. Her vil jeg presentere noen av informantenes refleksjoner rundt dette.

Grethe mistet sin ektemann for noen år tilbake. Hun oppgir at hun kommuniserer med ham gjennom ånde verdenen, den andre dimensjonen man vender tilbake til etter døden. For Grethe var det naturligvis tungt å miste sin mann, og hun finner ikke at det letter på sorgen å kunne kommunisere med han selv etter døden. For Grethe blir det ikke det samme som å ha ham her på jorden.

Det har med ånde verdenen å gjøre, det at jeg kan kommunisere med ham. Men det er jo sånn som jeg har sagt til han, at det er ikke nok. For meg er det ikke nok. Så jeg har vært fly forbanna på han... Og jeg har kjeftet og smelt... Så det har absolutt ikke vært noen trøst.

Men at faktisk sjelen lever videre, at det er ikke sånn at han forsvinner?

Altså, det er en trøst for meg å vite at jeg en dag skal treffe han igjen. Det kan jeg si. Akkurat det kan jeg være enig med, at jeg tror at det hadde vært litt sånn.. Slitsomt, å tenke på at du aldri skulle møttes igjen. Da tenker jeg gjerne at det hadde vært verre. Så der tenker jeg kanskje at det kan være lettere for meg som faktisk tror at vi møtes igjen, enn for de som tror at alt er vekke. At du aldri vil møtes igjen i det hele tatt. Så selvfølgelig blir det en trøst. Da er jo ikke han borte for alltid. Det er jo bare for en stund. Her på jorden kan det virke som en evighet, men i ånde verdenen så er det ikke det. De har ikke det tidsaspektet som vi har. Men for meg så er det for lenge til... Men jeg vet jo det at vi treffes igjen.

For Grethe er sorgen sterk over å ha mistet sin mann, men hun ser på det at hun tror de vil møtes igjen som en liten trøst.

Hans forklarer at reinkarnasjonsforestillingen ikke nødvendigvis kan virke trøstende i sammenheng med tap av kjære.

Kan du tenke deg at reinkarnasjonsforestillingen kan virke trøstende på noen måte?

Egentlig ikke. Jeg har jo ingen garanti for at når jeg dør så vil mine nærmeste som jeg har mistet, være der som jeg kommer. De kan jo være tilbake på jorden i et annet liv for alt jeg vet. Så det er ikke noe «Halleluja, jeg møter de igjen!»

Men kommer du aldri til å møte de igjen?

Jo det gjør jeg nok. Men det kan være i et senere liv. Det er ikke sikkert at jeg vil merke at jeg møter de igjen. Jeg kan være heldig å møte de på andre siden når jeg kommer der. Jeg vet ikke... For det er ikke sånn at når du er ferdig med dette livet at du kommer til paradiset og blir der i evig tid. Så jeg har ingen garanti for å møte mine kjære igjen. Men det det kan være at jeg gjør det.

Men tenker du at du kan bli gjenfødt med dine kjære igjen, i ditt neste liv?

Jada. Men ikke i nødvendigvis mitt neste. Jeg vil mest sannsynlig møte igjen de sjelene jeg har hatt forhold til i fremtidige liv. Det er jeg sikker på. Med tanke på det jeg har erfart at jeg har møtt de igjen,

og måten jeg har møtt enkelte på i livet. Dette her livet spesielt, sant. Jeg har blitt dratt mot personer, uten å forstå hvorfor, uten å ha møtt de.

For Hans har ikke reinkarnasjonsforestillingen nødvendigvis et trøstende aspekt ved seg, nettopp fordi han ikke vet når eller hvor han kommer til å møte sine kjære igjen. Han påpeker at det er mulig han ikke møter sine kjære igjen på den andre siden etter døden, fordi disse kan være gjenfødt som nye mennesker før den tid. Likevel er han sikker på at han kommer til å møte dem igjen i fremtidige liv.

Teresa påpeker også at det ikke nødvendigvis er en trøst å tro på reinkarnasjon i forhold til nære familiemedlemmers død.

Jeg har jo en bestefar som er en av mine nærmeste siden jeg ble født. Han begynner jo å bli gammel, og det kommer jo til å skje en dag. Det er like trist selv om du tror på reinkarnasjon. Men jeg har et veldig sånn, aksept for døden. Jeg har jo på en måte, jeg er fortrolig med døden. Jeg er ikke redd for døden, eller ser ikke på det som noe vondt, men det er likevel trist å gi slipp på en du er glad i uansett. For du får ikke se han igjen. Han vil aldri være morfaren min igjen. Men jeg tror vi ser hverandre igjen, men det kan jo bli i en helt annen setting.

Tror du man ser hverandre igjen etter døden, siden man er i samme sjelegruppe?

Jeg tror det er mulig, men det kommer helt an på om han lever igjen.

Om han lever, altså er reinkarnert på ny igjen?

Ja, men jeg tror også at folk kan komme tilbake til deg igjen. At min bestefar dør også får jeg et nytt barn også kommer han tilbake til meg. Eller, for du vil hele tiden bli født inn i den samme kretsen. Men så har du det at tiden er jo helt annerledes der, så hvordan den blir målt i forhold til her, det har jeg ingen peiling på.

For Teresa vil det alltid være et sorgmoment at hun ikke vil oppleve sine kjære på samme måte som hun har gjort i dette livet. Hun påpeker derimot noe interessant, at avdøde familiemedlemmer kan komme tilbake i ens nære krets, for eksempel som ens eget barn.

Gjennom informantenes refleksjoner rundt nære individers død ser vi at sorgmomentet er stort, selv om man har en forestilling om at man møter hverandre igjen. Hvor og når man møtes, varierer. Grethe vet at hun kommer til å møte sin mann igjen, men nevner ikke hvor og når. Hans mener at det ikke er noen garanti for at han vil møte sine kjære igjen på den andre siden, men vet at han kommer til å bli gjenfødt med mange av de samme sjelene i fremtidige liv. Tidsaspektet mellom jorden og «den andre siden», påpekes også. Det legges vekt på at tiden ikke er den samme der som den er her på jorden. Det er derfor vanskelig for

informantene å vite nøyaktig hvor avdøde sjeler befinner seg, ettersom de kan ha blitt gjenfødt i et nytt liv, enten nært eller fjernt fra en selv.

Teresa, i likhet til Hans, er også usikker på om hun kommer til å møte avdøde familiemedlemmer umiddelbart etter sin egen død eller ikke. Teresa påpeker derimot at det er mulig at dersom hun får et nytt barn etter sin bestefars død, kan det hende at det er bestefarens sjel som er kommet tilbake til jorden, gjennom hennes barn. En slik forestilling løser opp en hierarkisk familiestruktur og åpner for at de eldre familiemedlemmene igjen kan bli de yngste. Den jordiske familiestrukturen blir flytende, mens den «sjelelige familien», fremheves.

IV. En relasjonsbasert reinkarnasjonsforestilling

Gjennom dette kapittelet har jeg tolket materiale som tilsier at vi finner et sosialt aspekt ved reinkarnasjonsforestillingen. Dette kommer frem gjennom informantenes skildringer av å ha levd tidligere liv sammen med enten personer de har en nær forbindelse med i dette livet eller personer de har møtt som de føler en sterk tilhørighet med, allerede fra første stund. I tillegg til forestillingen om å ha levd tidligere liv sammen med andre personer, finner vi også et fokus på at man kan komme til å leve fremtidige liv sammen med de samme personene. Teresa og Jan er klar på at man reinkarneres i nærheten av de samme personene, de samme sjelene, i flere liv. Grethe og Hans sine uttalelser tilsier det samme. Bakgrunnen for dette ligger i regresjonen, hvor de alle har fått innsyn i en større kosmisk plan og fått muligheten til å gjenkjenne de brikkene som skal hjelpe dem med å oppnå og lære det de har bestemt seg for.

Informantene legger også vekt på en følelse av gjenkjennelse hos personer de møter for første gang. Teresa og Jan beskriver første gangen de møttes som minneverdig, og tillegger dette en ekstra betydning etter regresjonsopplevelsen, hvor de fikk bekreftet at de har levd tidligere liv sammen. For Hans var følelsen av gjenkjennelsen av Grethe svært sterk allerede før han hadde møtt henne ansikt til ansikt. Grethe følte den samme tiltrekningen til Hans etter deres første møte, og begge var rett på sak når det kom til sin forestilling om at de hadde levd tidligere liv sammen. Jarle beskriver også en draging mot enkelte mennesker han har møtt, og tror dette kan ha en forklaring i at de har levd tidligere liv sammen. Dette bekreftes også for Jarle, gjennom at personene han har møtt som har erindringer om ham i et tidligere liv. Ut i fra dette ser vi at det legges fokus på at tiltrekningen til enkelte mennesker, ikke er vilkårlig, men har en årsak. Sjelene kjenner hverandre, og det er også sjelen som gir et

følelsesmessig utslag for informantene. Dersom man føler en draging mot et menneske, og føler at man faktisk kjenner dette mennesket, er årsaken for informantene at man sannsynligvis faktisk gjør det.

Det at man har levd flere liv sammen i forskjellige relasjoner til hverandre kan, slik Teresa og Jarle beskriver det, få utslag for hvordan man forholder seg til disse personene i dette livet. Teresas erindring fra Egypt, hvor Jan fremsto som hennes strenge far, får konsekvenser gjennom at Teresa er oppmerksom på å ikke la Jan bestemme over henne. For Jarle kan hans tidligere liv med turbulente forhold til kvinner forklare hans anstrengte forhold til sin mor. For Grethe og Hans har tidligere liv påvirket dem i den grad at de umiddelbart følte en tilhørighet til hverandre i dette livet. De ble fort så gode venner at Hans flyttet inn hos Grethe kort tid etter at de møttes. Det at Hans er skaper av Grethes sjel, i tillegg til å ha, ifølge Grethe, mer detaljerte kunnskaper om det helhetlige systemet rundt reinkarnasjon, setter ham i en særegen posisjon i forhold til Grethe, nesten som en slags forelder. Om dette påvirker Hvordan Grethe forholder seg til Hans i dette livet, nevnes ikke i intervjuene. Likevel er mitt inntrykk at mye av Grethes kunnskap rundt reinkarnasjon kommer gjennom samtaler med Hans, i tillegg til sine egne opplevelser fra regresjon. Dette gjenspeiles i intervjuene, hvor hun stadig vekk viser til at jeg må spørre Hans, for han vet mest sannsynlig mer om det aktuelle spørsmålet jeg har stilt. Likevel understreker Grethe at hun ikke tror på noe som ikke føles rett for henne, og at det hun blir fortalt om reinkarnasjon må korrespondere med hennes egen sans for hva som stemmer og hva som ikke stemmer.

Gjennom å ha en opplevelse av å ha levd i forskjellige familierelasjoner til hverandre, oppheves familiestrukturen slik man kan se det fra et jordisk perspektiv. Særlig ser vi dette hos Teresa, som er åpen for muligheten at hennes bestefar kan komme tilbake til henne gjennom at sjelen hans kan bli reinkarnert i et av hennes fremtidige barn. Man har en tilhørighet til hverandre, men denne tilhørigheten går på tvers av dimensjoner. Den sjelelige metafysiske tilhørigheten til hverandre fremheves. Menneskene man møter i livet blir en del av en større kosmisk plan, en plan man selv har vært med på å skape. Vi ser også hvordan denne planleggingen får utslag i forhold til livsoppgaver. Som sjel, planlegger man sammen med andre sjeler, hvordan man best mulig skal oppnå lærdommen man har bestemt seg for. Slik avtales hvilke roller man skal ha til hverandre når man reinkarneres på jorden. Ettersom lærdommen her på jorden ofte baserer seg på problemer man er nødt til å overkomme, blir det dermed nødvendig at man gjerne bestemmer seg for at man skal ha et anstrengt forhold til hverandre. Teresa og Hans gir et eksempel på at man kan bli født av et foreldrepår, hvor den ene forelderen ikke er like hensynsfull som den andre. Teresa beskriver at årsaken kan være at

man skal lære seg å bli selvstendig. Grethe påpeker at menneskers onde handlinger mot hverandre ofte har en overjordisk årsak. Årsaken er at man gjerne har en livsoppgave som betyr at man er nødt til å oppleve onde ting. Det er her andre mennesker kommer inn, som har tatt på seg oppgaven å gjøre vonde handlinger mot andre. Uten dette kan man ikke lære hva godt og ondt er, og det blir også nødvendig at enkelte sjeler tar på seg oppgaven å lære andre sjeler hva godt og ondt er. Gjennom å ha planlagt og avtalt livene sine på forhånd på denne måten, står man ansvarlig for både sin egen og andres utvikling. Hvordan dette ansvaret utspiller seg varierer. Ut fra Hans sitt synspunkt, kan det synes at gamle sjeler gjerne har et større ansvar for å gjennomføre sine egne livsoppgaver, samt å hjelpe andre med sine, ettersom gamle sjeler ofte har en klarere erindring om hvor de kommer fra, og hva som er meningen med livet. Mennesker som har en gammel sjel, er også de som gjerne tiltrekkes av forestillingen om å ha levd tidligere liv. Dermed blir de dradd mot å forsøke regresjon, hvor man får en bekreftelse på at ens antagelser stemmer.

Vi ser at det sosiale aspektet ikke strekker seg langt, men hovedsakelig holder seg til informantenes nære omgangskrets. Familieroller og nære vennskap blir hyppig nevnt, og det påpekes også at andre mennesker man treffer kan spille en rolle i forhold til ens livsoppgave. Informantenes reinkarnasjonsforestillinger kan sees ut i fra et holistisk perspektiv i form av at alle mennesker hører sammen fordi at alle har en sjel og kommer fra den samme metafysiske verden. Men det er likevel den nære kretsen av mennesker som blir viktig for den enkelte, på bakgrunn av at det er denne kretsen som ansees for å være den man har valgt å forholde seg til i dette livet.

Konklusjon

Vi finner en klar antydning til at reinkarnasjonsforestillingen har et fokus på sosiale relasjoner mennesker imellom, og da med en særlig vekt på mennesker man har i sin nære omgangskrets gjennom livet. Hvilke relasjoner man skal ha til hverandre, avtales sjelene imellom før man skal tre inn i det aktuelle livet. Gjenkjennelse av de menneskene du har levd tidligere liv med kan få utslag gjennom regresjon, gjennom en sterk følelse av tilhørighet til hverandre eller en kombinasjon av begge. Det er sjelene som gjenkjenner hverandre, ettersom man ved fødselen mister erindringer om hvor man kommer fra og hva målet ens er. Menneskers gode og onde handlinger mot hverandre blir en nødvendighet i forhold til livsoppgaver, og relasjonene man har hatt i tidligere liv, kan få utslag for hvordan man forholder seg til hverandre i dette livet. Selv om man har relasjonsmessige bånd til hverandre i dette livet, finner vi at det er den

transempiriske sjelelige tilhørigheten som fremheves i informantenes skildringer av å ha levd sammen gjennom flere liv.

Tidligere forskning og informantenes forestillinger om reinkarnasjon

Innledning

I denne avhandlingen har jeg lagt frem et materiale som dreier seg om reinkarnasjonsforestillingers personfokuserende og sosiale aspekt. I dette kapitlet vil jeg se på mitt materiale i forhold til noe av den tidligere forskningen som er nevnt i kapittel 2. Med utgangspunkt i Ingvild S. Gilhus og Courtney Benders forskning trekker jeg tråder mellom det egosentriske og sosiosentriske ved reinkarnasjon slik det forekommer i mitt materiale. Videre tar jeg for meg Max Weber, Peter L. Berger og Carlo Filice som fokuserer på ondskapens og lidelsens problem i forhold til reinkarnasjonsforestillinger, og ser hvordan denne problematikken kommer frem gjennom mine intervjuer. Jeg kommenterer deretter kort på mine informanternes reinkarnasjonsforestilling, ut fra Tony Walters antagelser om hva som skiller vestlige og østlige reinkarnasjonsforestillinger. Til slutt sammenligner jeg mitt materiale med Tony Walter og Helen Waterhouses undersøkelser av reinkarnasjonsforestillinger i England. Formålet er å ytterligere belyse forholdet mellom individfokus og relasjonsfokus i informantenes forestillinger om reinkarnasjon.

Forbindelsen mellom det egosentriske og det sosiosentriske

Gjennom reinkarnasjonsforestillinger slik de er fremstilt av informantene, legges det vekt på at selvet er sjelen, og sjelen skal utvikle seg gjennom erfaring man oppnår i løpet av flere liv. Nøyaktig hva som er det endelige målet med sanking av erfaring varierer hos enkelte av informantene, mens hos noen kommer det ikke klart frem. Hos mine informanter virker det som om det er en sterkere forbindelse mellom det individfokuserede og det relasjonsfokuserede ved reinkarnasjonsforestillingen enn det som tidligere er blitt lagt vekt på. Ingvild Gilhus påpeker at familietilknytninger spiller en rolle i reinkarnasjonsforestillinger ved at man kan reinkarneres i forskjellige relasjoner til hverandre, men legger større vekt på egosentriske aspekt ved vestlige reinkarnasjonsforestillinger enn sosiale aspekt. Courtney Bender viser

gjennom sin forskning at personlige bånd til andre personer gjerne styrkes av en forestilling om å ha levd sammen tidligere og dermed ha et transempirisk ubrytelig bånd til hverandre. Dette samsvarer med mine konklusjoner. Samtidig finner vi hos mine informanter også en beskrivelse om at nære individer er viktige brikker i forhold til ens egen personlige utvikling, noe som også nevnes av Bender. Dette får utslag i at de sjelene som reinkarneres i nærheten, eller i nære relasjoner til hverandre gjennom flere liv, spiller rollene som må til for at man skal få en viss erfaring. Disse rollene viser seg ut i fra mine informanter å være familiemedlemmer, eller nære venner. Slike nære relasjoner viser både Bender og Gilhus også til. Det egosentriske er absolutt til stede hos mine informanter, og man er til syvende og sist ansvarlig for sin egen åndelige utvikling. Men det sosiale samspillet viser seg å være svært vesentlig, i mye høyere grad enn jeg først hadde antatt da jeg startet dette prosjektet. Sett for enkelte av informantene i et kosmisk perspektiv, tar man også på seg roller for å hjelpe andre med deres sjelelige utvikling, noe som også kan bidra til egen sjelelige utvikling. Handlinger mot andre mennesker, gode eller vonde, kan dermed sees på som legitimert av et høyere mål og mening, en plan både man selv og de aktuelle sjelene har vært med på å planlegge. Viktigheten av sosiale relasjoner og sammenhengen mellom det egosentriske og sosiosentriske hos mine informanter kan summeres med dette: Målet med eksistensen er at sjelen skal utvikle seg ved erfaringer av både god og ond art. For at man skal erfare dette, må det andre mennesker til for å utføre både gode og onde handlinger mot en selv, og man må utføre slike handlinger mot andre. Det sosiale er dermed sterkt knyttet til det individualiserende og fungerer som en dynamisk prosess mellom de aktuelle sjelene. Familiebånd gis på denne måten også en kosmisk mening og verdi, i et samfunn hvor slike bånd gjerne ikke står like sterkt som tidligere.

Onskapens og lidelsens problem

I materialet jeg har analysert, med et fokus på individualiserende og sosiale aspekt ved reinkarnasjonsforestillingen, ser vi at onskapens problem kommer til syne ved flere anledninger, noe som kan knytte mitt materiale opp mot teoriene til Max Weber, Peter Berger og Carlo Filice. Weber, Berger og Filice ser på reinkarnasjonsforestillingen som den ultimate teodicé, som den forestillingen som best kan forklare hvorfor det finnes onskap i verden og hvorfor vonde ting rammer uskyldige mennesker. Dette gjør særlig Berger og Filice ved å peke på individers handlinger i tidligere liv som årsak til lidelse, og ikke forårsaket av transcendent agents vilje. Hos enkelte av mine informanter finner vi et uklart skille mellom hva som er godt og hva som er ondt. Onde handlinger som utføres mennesker imellom kan

være nødvendige i forhold til livsoppgaver, dersom man enten skal lære noe av å utføre onde handlinger selv eller gjennom å bli utført onde handlinger mot. Sett i perspektivet av at menneskene har fri vilje, noe alle informantene påpeker, er det en mulighet at uriktige handlinger er de som går imot ens livsoppgave. Dette er med tanke på at dersom man mislykkes i sine livsoppgaver må man inkarneres på jorden for å prøve på nytt.

Vi ser at hos informantene oppstår lidelser og problemer i dette livet på bakgrunn av at noe man har gjort i et tidligere liv. Her ser vi en balanse mellom godt og ondt, og dermed en sameksistens mellom de to. Hos flere av informantene ser vi at ondskap og lidelse kan bli forklart som en nødvendighet for at mennesker skal klare å utvikle seg på et åndelig nivå. Et problemfritt liv blir ansett som et liv med lavt erfarings- og læringspotensial. Lignende konklusjoner finner vi også i Anne Kalvigs forskning (2011). Hun påpeker at enkelte av informantene ser på lidelse ut i fra antagelsen om at man lever flere liv. Det nevnes at lidelse ikke nødvendigvis er et onde, men et middel for å kunne utvikle seg på et åndelig plan. Vi finner samme oppfatning hos enkelte av mine informanter. Særlig gjennom Grethes uttalelser om at det er en mening med at enkelte mennesker blir drept eller voldtatt, og at denne meningen er å skulle gi en åndelig lærdom til menneskene som er involvert, blir dette tydelig. De andre informantene nevner også at onde hendelser gjerne har et læringspotensiale, men beskriver ikke dette i like sterk grad som Grethe. Samtidig har alle informantene en formening om at man skal hjelpe hverandre og vise kjærlighet til sine medmennesker. Hva som ansees som godt og ondt hos mine informanter er dermed svært tvetydig. Selv om det ikke var rundt ondskapens problem mitt fokus lå, er det interessant hvordan ondskapens og lidelsens problem kom frem under intervjuene.

Kort om østlige kontra vestlige reinkarnasjonsforestillinger

Dersom tidligere livs handlinger kan sees på som årsaken til problematiske situasjoner i dette livet, kan man trekke paralleller til hinduistiske reinkarnasjonsforestillinger, hvor handlingers moralske kvalitet bestemmer og legitimerer ens skjebne i fremtidige liv. Jeg vil ikke gå inn i en dypere komparativ analyse av østlige og vestlige reinkarnasjonsforestillinger, men jeg vil nevne noen punkter som kommer frem i denne analysen, og som kan diskuteres i forhold til tidligere forskning og teori. Her ønsker jeg å trekke frem Tony Walter, som legger frem sine antagelser om vestlige reinkarnasjonsforestillinger kontra østlige reinkarnasjonsforestillinger i *The Eclipse of Eternity*, hvor han tar utgangspunkt i reinkarnasjonsforestillinger i USA:

It is a mistake to assume that belief in reincarnation in the West today necessarily concerns future lives. In most Eastern religions, reincarnation focuses on future lives and provides a good reason for behaving well in this life – otherwise you may be incarnated in your next life as a worm or a frog and your progress to nirvana seriously delayed. But much contemporary western discourse on reincarnation, especially in New Age and personal growth circles, (a) does not talk about other lives in terms of ethical rewards and punishments and (b) talks about past, not future lives.⁶⁸

Mine informanters reinkarnasjonsforestillinger skiller seg fra østlige, blant annet gjennom at alle informantene avkrefter at det er mulig å bli gjenfødt som dyr, en forestilling som står sentralt både i hinduistiske og buddhistiske reinkarnasjonsforestillinger. Mens Walter påstår at vestlige reinkarnasjonsforestillinger ikke beskjeftiger seg med fremtidige liv, tilsier mitt materiale det motsatte. Nå skal det sies at mine informanter fokuserer mye på tidligere liv, og legger disse til grunn for sin verdensforståelse og sitt syn på seg selv og andre mennesker. Men samtidig ser vi at det er også et fokus på fremtidige liv. Ingen av informantene var overbevist om at dette livet kom til å være deres siste, men så for seg at de kom til å leve flere liv. Selve antagelsen om at dersom man mislykkes i sin livsoppgave i dette livet må man tilbake å prøve igjen, viser også til et fokus på fremtidige liv. Selv om skillet mellom godt og vondt hos mine informanter er uklart og tvetydig, kommer det likevel frem at man må veie opp for dårlige handlinger i fremtidige liv. Her kan vi blant annet trekke frem Jans tolkning av hans tidligere liv som en uansvarlig ung pike som han selv setter i sammenheng med sitt nåværende liv med en ustabil barndom i et narkomant hjem. Selv om man hos mine informanter ikke gjenfødes som et dyr, og dermed ikke snubler lenger ned på «utviklingsstigen» slik det fremstår i flere østlige reinkarnasjonsforestillinger, ser vi særlig hos Grethe og Hans at handlinger som ikke stemmer overens med ens livsoppgave(r) kan forsinke utviklingsprosessen ved at man må tilbake for å gjennomføre den samme livsoppgaven. Dette kan ta flere liv, og man kan også se på dette som en forsinkelse i utviklingsprosessen. Dette blir jo særs vanskelig om man ikke en gang vet hvilke livsoppgaver man har. Her sees regresjonsterapien og andre forsøk på å «komme i kontakt med sitt høyere selv» som hjelpemiddel for å forstå hva man skal oppnå i dette livet, og dermed unngå å måtte stagnere i samme livsoppgave liv etter liv, noe som for de aktuelle informantene fremstår som lite ønskelig.

Jeg vil dermed påstå at Walters antagelser om at det ikke er noe fokus på det enkelte livs handlinger som konsekvens for fremtidige livs belønning og straff, samt at det ikke

⁶⁸ Walter 1996:183

fokuseres på fremtidige liv, ikke stemmer overens med materialet jeg har analysert i denne avhandlingen.

Walter og Waterhouses kvalitative undersøkelser

Tony Walter og Helen Waterhouse har undersøkt reinkarnasjonsforestillinger blant 51 informanter fra alderen 11-80. Formålet var å intervju en gruppe mennesker som «takes seriously the possibility of reincarnation»⁶⁹, men som ikke har tilknytning til New Age-religiøsitet eller østlige religioner. Som nevnt i kapittel 2, konkluderer de med fem forskjellige punkter:

- 1) Troen på reinkarnasjon viser seg å være forenlig med en kristen tro. Flere av informantene meddelte at de både anså seg selv som kristne og trodde også på reinkarnasjon.
- 2) De fleste er ikke dogmatisk i forhold til sin tro på reinkarnasjon.
- 3) Flere hadde enten egen eller andres personlige erfaringer som grunnlag for sin tro på reinkarnasjon, mens for noen ga reinkarnasjon et svar på problematikken rundt verdens urett- og rettferdigheter (teodicé).
- 4) Informantene ser på reinkarnasjon som en del av en lang spirituell prosess, og verdsetter dermed sjelen høyere enn det kroppslige.
- 5) Troen på reinkarnasjon har liten effekt på informantenes hverdagsliv.

Ingen av mine informanter oppga at de hadde noen personlig tilknytning til kirken eller kristen tro, og mitt materiale kan dermed ikke sees i forhold til punkt 1. Når det kommer til punkt 2, har heller ikke mine informanter et dogmatisk forhold til sin egen reinkarnasjonstro, og dette samsvarer dermed med Walter og Waterhouse sine funn. Angående punkt 3 ser vi at fire av mine informanter legger personlige erfaringer til grunn for sin reinkarnasjonsforestilling. For Hans, Teresa, Grethe og Jan er det regresjonen som særlig fremstår som grunnsteinen i deres forestilling. Jarle grunner sin tro på reinkarnasjon gjennom historier og vitnesbyrd fra andre mennesker. Dette punktet stemmer dermed også overens med mine funn. For alle informantene ga reinkarnasjonsforestillingen i større eller mindre grad svar på problematikken rundt lidelse og ondskap, hvor dette gjerne ble gitt status som en nødvendighet. I forhold til punkt 4, ser vi at også mine informanter ser på reinkarnasjonsforestillingen som en spirituell prosess hvor formålet gjennom livene er å tilegne seg erfaring og kunnskap mot et mål om sjelelig utvikling. Informantene viser også et skille mellom kropp og sjel, hvor sjelen vektlegges. Dette kommer også frem gjennom de sjelelige relasjonene informantene beskriver. Om vi tar for oss Walter og Waterhouse sitt siste punkt, er det vanskelig å si om mine informanter føler at deres reinkarnasjonstro har en

⁶⁹ Walter og Waterhouse 1999:187 [egen oversettelse]

nevneverdig effekt på hverdagslivet. Hva Walter og Waterhouse mener med hverdagslivet (everyday life) kommer heller ikke klart frem. Dersom hverdagsliv sikter til daglige ritualer eller dogmatisk beskrivelse av livsstil, konkluderer jeg med at mine informaners reinkarnasjonsforestillinger ikke har noen påvirkning i den grad. Derimot har den en påvirkning i form av hvordan enkelte av informantene forholder seg til problemer eller hendelser de møter på i livet, og kan også få konsekvenser for hvordan man forholder seg til andre mennesker man har levd sammen med i tidligere liv.

Vi finner naturligvis forskjeller mellom Walter og Waterhouse sine informanter og mine. Jeg har et inntrykk av at mine informanter legger mye større vekt på sin reinkarnasjonstro og har reflektert rundt dette i mye større grad, i motsetning til inntrykket jeg har av hvorledes Walter og Waterhouse tolker sine informanter - som mennesker som underholdes av muligheten av å ha blitt reinkarnert. For mine informanter virker det som om reinkarnasjonsforestillingen et vel overveid livssyn. Jeg må naturligvis ta et forbehold om at jeg har intervjuet en gruppe som både mindre i antall og i spredning av alder, enn de vi finner i Walter og Waterhouse sin undersøkelse.

Oppsummering/konklusjon

Jeg har i dette kapittelet sett på mitt materiale i forhold til tidligere forskning og kommet frem til at fokuset på individuelle og sosiale aspekt når det kommer til reinkarnasjon, kan settes i sammenheng med tidligere forskning. Mens Gilhus nevner sosiale aspekter ved reinkarnasjonsforestillinger, legger hun mer vekt på det egosentriske enn det sosiosentriske ved forestillingen. Courtney Bender påpeker sterkere de sosiale aspektene vi kan finne i vestlige reinkarnasjonsforestillinger enn Gilhus gjør. Jeg har i midlertidig lagt mer vekt på *forholdet* mellom det sosiosentriske og egosentriske, og viser til reinkarnasjonsforestillingene hos mine informanter antyder en dynamisk prosess mellom de to.

Gjennom å sammenligne mitt materiale med Weber, Berger og Filice sin forskning, har jeg vist at ondskapens og lidelsens problem også kan sees på i forhold til et sosialt aspekt ved reinkarnasjonsforestillingen. Hos flere av mine informanter forklares ondskap og lidelse i en større kosmisk sammenheng. Menneskers negative handlinger mot hverandre gis mening som en nødvendighet, noe som igjen gir ondskap og lidelse en forklaring.

Ved å se på min forskning i forhold til Tony Walters antagelser om østlig og vestlig reinkarnasjonsforestillinger, har jeg vist at skillet mellom disse ikke nødvendigvis er så sterkt

som Walter hevder. Hos mine informanter finner jeg både et fokus på fremtidige liv, i tillegg til antagelser om at tidligere livs handlinger får en konsekvens for fremtidige liv.

Når Walter og Waterhouse påstår at reinkarnasjonsforestillingen ikke spiller noen nevneverdig rolle i informantenes hverdagsliv, samsvarer ikke mine funn med deres undersøkelser. Reinkarnasjonsforestillingen påvirker mine informanter i hvordan de forholder seg til sine nærmeste, hvordan de takler små og store problemer og hvordan de ser på seg selv og sin personlighet.

Konklusjon

Informantenes reinkarnasjonsforestilling knyttes sammen med et ønske om individuell utvikling, noe som også sees på som meningen med eksistensen. Vi finner et skille mellom kropp og sjel, hvor sjelen er det udødelige, metafysiske og selve essensen i mennesket. Sjelen vektlegges høyere enn den fysiske kroppen, og opparbeider erfaring ved å leve flerfoldige liv som menneske. Meningen med eksistensen er å utvikle sjelen gjennom å høste kunnskap om både godt og vondt og dermed utvikle seg mot en høyere form for forståelse. Reinkarnasjonsforestillingen bidrar også til hvordan informantene ser på seg selv ved at de knytter tråder mellom tidligere livs personligheter og kunnskap og hvordan de opplever seg selv i dette livet. Selve grunnsteinen i informantenes reinkarnasjonstro ligger enten i den personlige opplevelsen av regresjon, i møtet med andre mennesker som har erindringer av å ha levd tidligere liv sammen med dem eller i en blanding av de to. Livsoppgaver eller livserfaringer fremstår som vesentlig hos informantene, og hva man skal erfare eller oppnå i hvert liv, bestemmes i følge dem av sjelen før den inntre i et nytt fysisk legeme.

Det sosiale aspektet ved reinkarnasjonsforestillingen kommer særlig frem gjennom vektleggingen av de transempiriske sosiale relasjonene informantene hevder å ha til andre mennesker. Det er en gjennomgående tanke at man har levd tidligere liv med mennesker man møter på, og særlig med mennesker i ens innerste krets slik som familie og nære venner. Relasjonene man kan ha til hverandre gjennom livene kan variere. Man kan for eksempel være far-datter i et tidligere liv og mann-kone i dette livet. Hvilket kjønn man reinkarneres som, varierer også. Hvilke roller man skal spille i de forskjellige livene man trer inn i avtales sjeler imellom, med fokus på de aktuelle sjelens livsoppgave og læringsmål.

Det sosiale aspektet er sterkt knyttet til det individuelle gjennom at det er samhandlingen med andre mennesker som gir den ønskede læringseffekten og dermed hjelper sjelen å utvikles. Dette kan sees på som en dynamisk læringsprosess hvor flere parter er involvert. De transempiriske sosiale relasjonene setter dermed personlige relasjoner i et nytt lys. Reinkarnasjonsforestillingen gir en kosmisk dimensjon til personlige bånd.

Abstract in english

In this thesis I explore the belief in reincarnation within a group of New Age informants in Bergen. My main questions concern the nature of their belief on both an individual and social level. I have a total of five informants.

When it comes to reincarnation on the individual level my research shows that the human soul is viewed as the essence of man, and that the soul gains experience through reincarnation. Thus the purpose of the souls is to be reincarnated and, experience the world in different ways. I also found that souls often are believed to have chosen any given life before they were actually born into it.

Several of my informants also believed in soul mates in the true meaning of the word, namely that some souls can experience different lives together. This is often the current family members or close friends, although the relation between them is not static and could have been different in earlier lives. An interesting connection between the individual and the social aspect of reincarnation can thus be seen through the souls experiencing the different settings together. It is a dynamic process in which souls experience the same settings but from different perspectives. This is beneficial for all the souls involved.

Earlier research into reincarnation, as we know it from a New Age context has often had a focus on belief in reincarnation as a belief for the individual. While this is true that only the individual can live a given life, I argue that the social aspect, as seen with the idea of soul mates, plays a vital role.

Litteratur

Bøker og artikler

- Alver, Bente og Selberg, Torunn 1992: *Det er mer mellom himmel og jord. Folks forståelse av virkeligheten ut fra forestillinger om sykdom og behandlig*. Vett & Viten A/S, Sandvika
- Alver, Bente og Øyen, Ørjan 1997: *Forskningsetikk i forskerhverdag – vurderinger og praksis*. Tano Aschehoug, Otta
- Bender, Courtney 2007: «American reincarnations. What the Many Lives of Past Lives Tell us about Contemporary Spiritual Practice» I *Journal of the American Academy of Religion* 75 (3)/2007
- Berger, Peter L. 1969: *The Social Reality of Religion*. Penguin, Harmondsworth
- Bird, Frederick og Scholes, Laurie Lamoureux. 2011: “Research Ethics” i Stausberg, Michael og Engler, Steven (red.) *Routledge Handbook of research methods in the study of religion*. Routledge, London og New York
- Botvar, Pål Ketil 1996. ”Ola Nordmanns tro – belyst ved data fra en landsomfattende intervjuundersøkelse” i *Perspektiver på statistikk og kirke*. Ole Gunnar Winsnes (red) Tapir/Stiftelsen Kirkeforskning, Trondheim
- Botvar, Pål Ketil 2000: “Hvor individualisert er folkereligjøsiteten egentlig?” i *Troen er løs*. Tapir Akademiske Forlag, Trondheim.
- Cockburn, David 1991: «The Evidence of Reincarnation» i *Religious Studies* 27 (2)/1991:199-207
- Filice, Carlos 2006: “The Moral Case for Reincarnation” I *Religious Studies* 42 (1)/2006: 45-61
- Gilhus, Ingvild 1998: “Datteren er kvinnens mor” i *Chaos* 29 (1)/1998
- Gilhus, Ingvild Sælid 1999: «Sjelevandring – et nytt nøkkelsymbol» i Alver, Gilhus, Mikaelsson og Selberg: *Myte, magi og mirakel*. Pax Forlag A/S, Oslo.
- Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson 2005: *Kulturens refortrylling – nyreligiøsitet i moderne samfunn*. 2. utg. Universitetsforlaget, Oslo.
- Grønmo, Sigmund 2011: *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Fagbokforlaget, Bergen
- Hammer, Olav 2004: *På spaning etter helheten. New Age – en ny folketro?* Wahlström & Widstrand, Stockholm

- Heelas, Paul 1999: *The New Age Movement – The Celebration of the Self and the Sacralization of Modernity*. Blackwell publishers, Oxford.
- Jones, Lindsay (red) 2005: *Encyclopedia of Religion*. 2.utg. Macmillan, USA
- Lund, Sigrun 2004: *Samtaler om reinkarnasjon – en kvalitativ undersøkelse om en gruppe informanternes refleksjoner omkring temaet reinkarnasjon*. Hovedfagsoppgave, Universitetet i Oslo.
- Kalvig, Anne 2013: *Åndeleg helse : livssyn og menneskesyn hos alternative terapeutar*. Doktoravhandling. Universitetet i Bergen.
- Kraft, Siv-Ellen 2011: *Hva er nyreligiøsitet?* Universitetsforlaget, Oslo.
- Kværne, Per og Vogt, Kari 2002: *Religionsleksikon – religion og religiøse bevegelser i vår tid*. Cappelen Akademisk, Oslo.
- McClelland, Norman C. 2010: *Encyclopedia of Reincarnation and Karma*. McFarland & Company Inc. Publishers, London.
- Mikaelsson, Lisbeth 1999: «Innledning» i Alver, Gilhus, Mikaelsson og Selberg: *Myte, magi og mirakel*. Pax Forlag A/S, Oslo.
- Repstad, Pål. 2000. *Religiøst liv i det moderne Norge – et sosiologisk kart*. 2.utg. Høyskoleforlaget A/S, Kristiansand.
- Rydving, Håkan 2011: «Det cirkumpolare område» i *Gyldendals Religionshistorie – ritualer, mytologi, ikonografi*. Jensen, Tim, Rothstein og Sørensen, Jørgen P. (red). Gyldendal forlag, København
- Skoglund, Aughild 1997: *Stjernemennesker – modern folkelig religiøsitet betraktet ut i fra forestillingen om reinkarnasjon fra andre planeter*. Hovedfagsoppgave. Universitetet i Oslo.
- Walter, Tony 1993: «Death in the New Age» i *Religion*, 23 (2)/1993:127-45
- Walter, Tony 1996: *The Eclipse of Eternity – A Sociology of the Afterlife*. Macmillan Press Ltd, London
- Walter, Tony og Waterhouse, Helen 1999: “A Very Private Belief: Reincarnation in Contemporary England” i *Sociology of Religion* Vol. 60 (2)/1999
- Walter, Tony og Waterhouse, Helen 2001: “Lives-Long Learning: The Effects of Reincarnation Belief on Everyday Life in England” i *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions* Vol. 5 (1)/2001

Nettsider:

Regresjonsterapi Bergen:

<http://www.regresjonsterapi-bergen.no> [hentet 14.05.13 kl.20:13]

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste:

www.nsd.no [hentet 14.05.13 kl.20:14]